

ADRIATIC METALS PLC – EASTERN MINING

PROJEKAT VARES

OKTOBAR 2021

SISTEM UPRAVLJANJA OKOLIŠEM I DRUŠTVOM

Ovaj dokument je razvijen/revidiran kako je niže naznačeno i opisan u revizijskom zapisu na sljedećoj stranici. Molimo da uništite sve prethodne revizije.

Verzija	Datum	Autori	Pregledano	Stranice
1.0	10/08/21	Aida Ahmedović	Vildana Mahmutović	79
2.0	21/10/21	Aida Ahmedović	Vildana Mahmutović	81

Lista akronima

EBRD	Evropska banka za obnovu i razvoj
ESIA	Procjena uticaja na okoliš i društveni uticaj
EM	Eastern Mining
E&S	Okoliš i društvo
ESF	Okoliš i društvena funkcija
ESMP	Plan upravljanja okolišem i društvom
ESMS	Sistem upravljanja okolišem i društvom
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
H&S	Zdravlje i sigurnost
IFC	Međunarodna finansijska kooperacija
SEP	Plan angažovanja zainteresovanih strana
WHO	Svjetska zdravstvena organizacija

Sadržaj:

1	UVOD.....	5
1.1	Uvod.....	5
1.2	Opis projekta.....	5
1.3	Pregled projekta.....	6
2	Politika okoliša	8
3	politika UTICAJA NA Društvo i zajednicu.....	11
4	POLITIKA KOMITETA ZA okoliš, socijalnu politiku i upravljanje	13
4.1	POLITIKA OKOLIŠA, SOCIJALNE POLITIKE I UPRAVLJANJA.....	18
5	OSTALE POVEZANE POLITIKE	21
6	PLANOVI UPRAVLJANJA	22
6.1	Nacionalni zakonodavni zahtjevi i lokalne dozvole.....	22
6.2	Plan upravljanja kvalitetom zraka i stakleničkim plinovima	23
6.3	Akcion plan za biodiverzitet	26
6.4	Plan pripravnosti i reagovanja u hitnim situacijama.....	32
6.5	Plan upravljanja opasnim materijalima	33
6.6	Plan upravljanja zdravljem i sigurnošću.....	38
6.7	Politika ljudskih resursa	39
6.8	Plan otkupa zemljišta, naknade i obnove mjesta za život	40
6.9	Plan upravljanja bukom i vibracijama	41
6.10	Plan upravljanja zemljištem, zagađenim zemljištem i kontrola erozije	46
6.11	Plan odlaganja površinskog mineralnog otpada	50
6.12	Plan upravljanja otpadom i opasnim otpadom.....	51
6.13	Plan upravljanja vodama i otpadnim vodama	52
6.14	Plan angažovanja zainteresovanih strana.....	64
6.15	Plan upravljanja zdravljem, sigurnošću i zaštitom zajednice	72
6.16	Plan upravljanja kulturnom baštinom.....	76
6.16.1	PROCEDURA SLUČAJNIH PRONALAZAKA	77
6.17	Plan upravljanja saobraćajem	78
7	SPREMNOST, OBUKA I SVIJEST.....	79
8	MONITORING I PREGLED	81

1 UVOD

1.1 Uvod

Kompanija Adriatic Metals je posvećena odgovornom upravljanju prirodnim resursima i ima za cilj djelovati na način koji eliminiše, minimizira, ublažava ili kompenzira negativne uticaje, a maksimalno povećava pozitivne uticaje na okoliš i društveno-ekonomske prilike. Također, kompanija Adriatic Metals je predan aktivnim konsultacijama i angažmanu sa zajednicama koje su povezane s našim poslovanjem, te podržavanju održivi društveno-ekonomski razvoj lokalne zajednice. Svoje poslovanje vodimo odgovorno, cijenimo čvrste odnose s lokalnim vlastima i zajednicom i nastojimo da svojim aktivnostima poštujemo dostojanstvo, te povećamo životne mogućnosti lokalnog stanovništva i stvaramo pozitivno naslijeđe.

Ovaj dokument pruža okvir za Sistem upravljanja okolišem i društvom (ESMS) za projekat Vares (u daljnjem tekstu: „Projekat“) kompanije Eastern Mining (u daljnjem tekstu „Kompanija“), te daje pregled planova, politika i procedura koji su obuhvaćeni ESMS-om i opisuje njihov raspored implementacije i odgovornosti.

Ovaj ciklus obuhvata četiri koraka, i to:

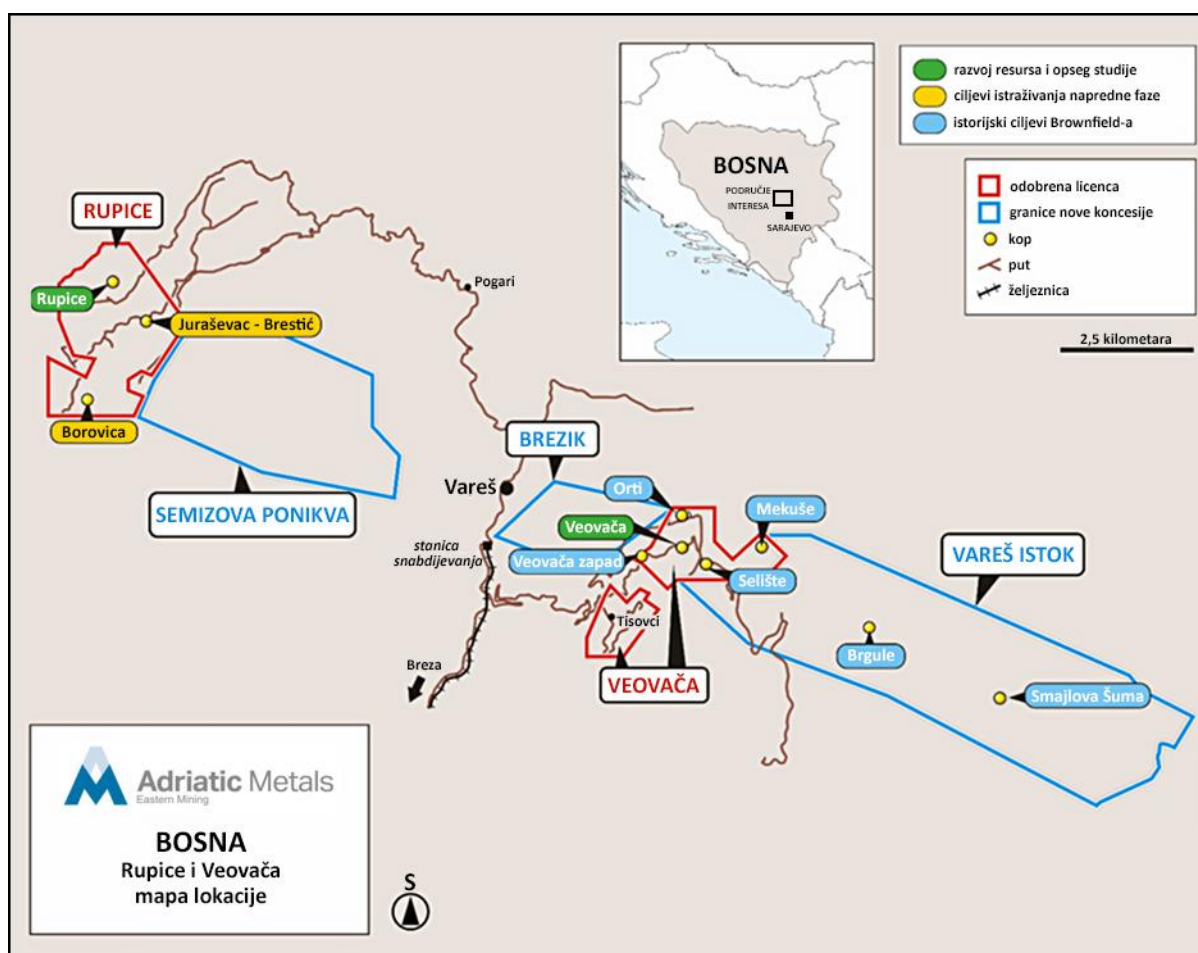
- Planirati: Uspostaviti cilj i procese potrebne za postizanje politike i strategije organizacije.
- Uraditi: Implementirati procedure i procese koje definira ESMS sistem.
- Provjeriti: Pratiti i redovno provjeravati implementirani proces.
- Djelovati: Postupati u skladu sa dobijenim rezultatima kako bi osigurali da implementirani proces ispunjava zahtjeve E&S, čime se održava i stalno poboljšava ESMS.

Implementacija ESMS -a znači upravljanje i smanjenje rizika, usklađivanje sa lokalnim zakonodavstvom i zakonodavstvom koje je u skladu sa standardima EBRD -a (Evropska banka za obnovu i razvoj) i Međunarodnih finansijskih korporacija (IFC), te pruža okvir za stalno poboljšanje.

1.2 Opis projekta

Eastern Mining d.o.o. je u vlasništvu kompanije Adriatic Metals PLC i nalazi se u Bosni i Hercegovini (BiH). Eastern Mining d.o.o. je nosilac koncesije za istraživanje i eksploataciju u Varešu (BiH). Od 2017. godine ADT je sproveo istraživanje na nekoliko lokacija u općini Vareš, i to prvi puta od 1980 –ih godina. Fokus kompanije je na istraživanju minerala koji imaju potencijal za rast kompanije.

Krajnji cilj je oživljavanje rudarske industrije u općini Vareš, iskorištavanjem novih i postojećih rudnih nalazišta. Novi potencijali identificirani su na lokalitetu Rupice, gdje su već ranije vršena istraživanja i eksploatacija olova, cinka i barita. Nalazišta su dodatno proširena i podvrgnuta opsežnim istraživanjima koja su pokazala da sadrže značajne količine olova, cinka, srebra, zlata, bakra i barita. Projekat, pod nazivom Projekat Vares je polimetalni rudnik i privukao je ugledne strane investitore u BiH. Na mnogo načina, ovaj istraživački projekt je jedinstven u poslijeratnoj BiH, kako po veličini ulaganja, tako i po razvojnom potencijalu.

Slika 1.1. Karta prikazuje lokaciju Projekta Vares

1.3 Pregled projekta

Proces implementacije obaveza i strategija ublažavanja koje su identifikovane u izvještaju o Procjeni uticaja na okoliš i društvo (ESIA) su opisane su u ovom dokumentu, uključujući sistem i prateće aktivnosti koje kompanija Eastern Mining planira sprovesti tokom cijelog trajanja Projekta.

ESMS se fokusira na procese i planove potrebne za osiguravanje društvenih i ekoloških obaveza i mjera ublažavanja navedenih u izvještaju o Procjeni uticaja na okoliš i društvo (ESIA), koje se provode i ponovno procjenjuju tokom cijelog trajanja projekta, od faze Konstrukcija, do Zatvaranja i periodu nakon Zatvaranja projekta.

Ključni planovi upravljanja okolišem su:

- Plan upravljanja kvalitetom zraka i stakleničkim plinovima;
- Akcioni plan za biodiverzitet;
- Plan pripravnosti i reagovanja u hitnim situacijama;
- Plan upravljanja opasnim materijalima;
- Plan upravljanja zdravljem i sigurnošću;
- Politika ljudskih resursa i strateški plan kompanije Eastern Mining
- Plan otkupa zemljišta, naknade i obnove sredstava za život;
- Plan zatvaranja i sanacije rudnika;
- Plan upravljanja bukom i vibracijama;
- Plan upravljanja zemljištem, zagađenim zemljištem i kontrolom erozije;
- Plan površinskog odlaganja mineralnog otpada;
- Plan upravljanja otpadom i opasnim otpadom i
- Plan upravljanja vodama i otpadnim vodama.

Tokom trajanja projekta vjerovatno će postojati niz društvenih uticaja koji se mogu odraziti na zajednicu. Za upravljanje tim uticajima, Eastern Mining je razvio brojne planove, okvire i/ili procedure za društveno upravljanje kako bi izbjegao ove uticaje gdje je to moguće i ublažio ih otvorenim i transparentnim angažmanom zajednice; podrška lokalnoj ekonomiji; otvaranjem novih radnih mjesta, podrškom lokalnim preduzećima i pravičnom nadoknadom ekonomskih gubitaka.

Razvijeni su sljedeći planovi upravljanja:

- Plan angažovanja zainteresovanih strana
- Plan upravljanja zdravljem, sigurnošću i zaštitom zajednice
- Plan upravljanja kulturnom baštinom
- Plan upravljanja saobraćajem

2 POLITIKA OKOLIŠA

UVOD

Adriatic Metals je predan odgovornom upravljanju prirodnim resursima i ima za cilj djelovati na održiv način koji eliminira, minimizira, ublažava ili kompenzira negativne uticaje i maksimizira pozitivne uticaje na okoliš i društveno-ekonomske uticaje. Svjesni smo da je rudarstvo često povezano sa značajnim uticajima na okoliš i intenzivnu upotrebu resursa, te da ti faktori stvaraju odgovornost koja postoji od istraživanja do zatvaranja.

PRINCIPI

Adriatic Metals je posvećen sljedećim principima:

- pridržavanje svih važećih zakona i propisa o zaštiti okoliša i obaveza koje proizlaze iz industrijskih pravila, kodeksa i standarda na koje se obavezujemo;
- uspostavljanje i implementacija certificiranih sistema upravljanja zaštitom okoliša u roku od tri godine od početka komercijalne proizvodnje. te održavanje najboljih praksi;
- razumijevanje prirode ekoloških i društvenih uticaja Kompanije putem visokokvalitetnih studija, procjena uticaja i kontinuiranog monitoringa, te njihovu usporedbu s predviđenim uticajima uzimajući u obzir kumulativne uticaje gdje je to relevantno, i shodno navedenom donošenje odgovarajućih planova upravljanja i sistema za rješavanje ovi uticaja;
- nastojanje da se sarađuje sa vladama, zajednicama, stručnim institucijama i grupama civilnog društva u oblasti zaštite okoliša i srodnih socio-ekonomskih prilika;
- uspostavljanje odgovarajućeg nivoa svijesti naših zaposlenika o odgovornosti prema životnoj sredini; i
- angažovanje spoljnih aktera u vezi sa našim obavezama u pogledu zaštite životne sredine i informisanje javnosti o pokazateljima učinka djelovanja.

Mi ćemo:

- efikasno upravljati vodom, primjenjujući stroge mjere upravljanja vodama kako bi se postiglo održivo korištenje vode, uključujući saradnju sa drugim korisnicima vode;
- riješiti potencijalne štetne uticaje na biodiverzitet primjenom mjera ublažavanja, s ciljem postizanja „nema neto gubitka“ prioritarnih značajki biološke raznolikosti ili kritičnog staništa i, gdje je to moguće pridonijeti „neto dobiti“ biološke raznolikosti kao rezultata naših aktivnosti;
- efikasno i održivo koristiti energiju i resurse i odgovorno upravljati jalovinom i otpadom u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim kodeksima dobre prakse;
- minimizirati buku, prašinu, emisije i uticaj vibracija miniranja i drugih operativnih aktivnosti;
- koristiti integrirani pristup planiranju korištenja zemljišta, kroz nastojanje da se minimiziraju negativni uticaji na život drugih korisnika zemljišta;

- planirati socijalne i ekološke aspekte zatvaranja rudnika u konsultaciji sa vlastima i drugim relevantnim akterima i dati odgovarajuću finansijsku potporu za zatvaranje;
- osigurati da u upravljanju našim operacijama imamo pristup stručnjake iz oblasti okoliša;
- zahtijevati od izvođača radova i dobavljača da se pridržavaju ove Politike i drugih relevantnih planova i procedura.

PRIMJENA

Za primjenu ove Politike odgovornost je na svim zaposlenicima i izvođačima radova koji se bave relevantnim aktivnostima pod operativnom kontrolom Kompanije.

Menadžeri Kompanije odgovorni su za promicanje i osiguravanje usklađenosti s ovom Politikom i svim povezanim poslovnim jedinicama ili odjelima.

MONITORING I PREGLED

Odbor će redovno pratiti sadržaj, efikasnost i sprovođenje ove Politike. S vremena na vrijeme može se sprovesti i dodatna procjena nezavisnih ocjenitelja. Svi utvrđeni nalazi, ažuriranja ili poboljšanja bit će riješeni što je prije moguće.

Materijalni prijedlozi odredbi ove politike biće prijavljena Nadzornom odboru Kompanije i ESG Komitetu Nadzornog Odbora. Osoblje se poziva da da svoj komentar na ovu politiku okoliša i predloži načine za poboljšanje.

Sve komentare, prijedloge i pitanja potrebno je uputiti Nadzornom odboru.

Odobren od strane Nadzornog odbora kompanije 6. novembra 2020. godine

Usvojeno od strane Kompanije 9. novembra 2020. godine.

.

3 POLITIKA UTICAJA NA DRUŠTVO I ZAJEDNICU

UVOD

Kompanija Adriatic Metals je posvećen aktivnim konsultacijama i angažmanu sa zajednicama povezanim s našim poslovanjem, te podržavanju održivog lokalnog društveno-ekonomskog razvoja. Svoje poslovanje vodimo odgovorno, cijenimo čvrste odnose s lokalnim vlastima i zajednicama i nastojimo da svojim aktivnostima poštujemo dostojanstvo i povećavamo životne šanse lokalnog stanovništva i stvaramo pozitivno naslijeđe.

PRINCIPI

Kompanija Adriatic Metals se zalaže za:

- pridržavanje svih važećih zakona, propisa, kodeksa i standarda na koje se obavezujemo (biti će objavljeno na našoj web stranici);
- otvoreno, pošteno, redovno i blagovremeno angažovanje sa zajednicama na koje naše poslovanje utiče kroz platformu za dijalog i razumevanje stavova zainteresovanih strana;
- poštivanje i zaštita ljudskih prava članova zajednice i građenje poštenih i otvorenih odnosa baziranih na međusobnom povjerenju;
- uspostavljanje i održavanje pristupačnog i transparentnog procesa za komunikaciju sa lokalnom zajednicom i stanovništvom, kako bi mogli iznijeli zabrinutosti i pritužbe i iste pravovremeno riješiti;
- poštivanje kulturnog naslijeđa, običaja i tradicije zajednica na koje naše aktivnosti utiču. Tamo gdje se uticaji ne mogu izbjeći raditi sa kompetentnim stručnjacima kroz konsultacije sa pogođenim zajednicama, kako bi se pomoglo u identifikaciji i zaštiti kulturnog naslijeđa;
- identifikiranje i minimiziranje, ublažavanje ili kompenziranje štetnih društvenih i okolišnih uticaja iz našeg poslovanja;
- nastojati minimizirati ekonomsko i fizičko raseljavanje usljed kupovine zemljišta od strane Kompanije, te se temeljno angažirati prema pogođenim vlasnicima zemljišta, nudeći odgovarajuću nadoknadu svim raseljenim osobama;
- doprinos stvaranju zajedničke i održive vrijednosti i ostavljanje pozitivnog naslijeđa nakon zatvaranja rudnika;
- formiranje radne snage koja je inkluzivna i koja predstavlja raznolike zajednice koje su domaćini naših aktivnosti;
- podržavanje izgradnje kapaciteta i lokalnog ekonomskog razvoja obučavanjem i zapošljavanjem članova zajednice, te kupovinom lokalnih dobara i usluga, uključujući promociju razvoja lokalnog poslovanja i mogućnosti dobavljača;
- uspostavljanje partnerstva sa vladama, organizacijama civilnog društva i drugim zainteresovanim stranama kako bi se iskoristila sinergija, te olakšao razvoj zajednice.

PRIMJENA

Za primjenu ove Politike odgovornost je na svim zaposlenicima i izvođačima radova koji se bave relevantnim aktivnostima pod operativnom kontrolom Kompanije.

Svaki zaposlenik snosi odgovornost za usklađenost sa ovom politikom i za odnos s poštovanjem prema zainteresiranim stranama. Menadžeri kompanije odgovorni su za promicanje i osiguravanje usklađenosti sa Politikom i svim relevantnim poslovnim jedinicama ili politikama odjela.

MONITORING I PREGLED

Odbor će periodično pratiti sadržaj, efikasnost i sprovođenje ove Politike.

Materijalni prijedlozi odredbi ove politike biće prijavljena Nadzornom odboru Kompanije i ESG Komitetu Nadzornog Odbora. Osoblje se poziva da da svoj komentar na ovu politiku i predloži načine za poboljšanje.

Sve komentare, prijedloge i pitanja potrebno je uputiti Nadzornom odboru.

Odobren od strane Nadzornog odbora kompanije 6. novembra 2020. godine.

Usvojeno od strane Kompanije 9. novembra 2020. godine.

4 POLITIKA KOMITETA ZA OKOLIŠ, SOCIJALNU POLITIKU I UPRAVLJANJE

ULOGA

Uloga Komiteta za okoliš, socijalnu politiku i upravljanje ("ESG") je da pomogne Odboru u ispunjavanju nadzornih odgovornosti preispitivanjem i praćenjem svih pitanja koja se odnose na upravljanje radnim prostorom, zajednicu ili okoliš (u skladu s utvrđenom politikom u Aneksu A), upravljanje odnosima sa zainteresiranim stranama (uključujući relevantne aspekte ljudskih resursa), dozvole i relevantne regulatorne rizike. Komitet će nastojati identificirati mogućnosti za povećanje dozvola za rad Kompanije, te održivosti zajednice i regije u kojima kompanija Adriatic metals posluje. Pružiti će nadzor i smjernice po ovim pitanjima izvršnom rukovodstvu kompanije.

SASTAV

Odbor će nastojati da se pridržava sljedećih zahtjeva po pitanju sastava Komiteta. Međutim, Odbor je svjestan da okolnosti ne moraju uvijek dopustiti poštivanje zahtjeva, koji su:

- Komitet mora imati najmanje tri člana;
- većina članova Komiteta moraju biti nezavisni neizvršni direktori u skladu s kriterijima navedenim u Aneksu A. Viši član izvršnog tima također bi trebao biti član Komiteta;
- Odbor će odlukom imenovati i razriješiti i zamijeniti članove odbora; i
- predsjedavajući Odbora ne smije biti predsjednik Nadzornog odbora i mora biti nezavisan.

SVRHA

Primarna svrha je Komiteta za okoliš, socijalnu politiku i upravljanje (ESG-a) je podržati i savjetovati Nadzorni Odbor u ispunjavanju njihovih odgovornosti, i to:

- prepoznavanje zakonskih i drugih obaveza u vezi s pitanjima zaštite okoliša, društvenog i vanjskog upravljanja;
- ocjenjivanje i, gdje je to potrebno, rad na poboljšanju odnosa sa zainteresiranim stranama kao sredstvo za povećanje dozvola za rad Kompanije; i
- upravljanje svojim aktivnostima na održiv način, s poštovanjem prema zaposlenicima Kompanije, zajednici i okolišu.

DUŽNOSTI I ODGOVORNOSTI

Opšte odgovornosti

Komitet će uložiti sve razumne napore u razumijevanju poslovanja Kompanije kako bi procijenio jesu li operativni rizici i pitanja održivosti uključujući i sve posljedične finansijske rizike s kojima se Kompanija suočava, identificirani, eliminirani ili minimizirani i/ili da li je razvijen i implementiran odgovarajući plan mjera ublažavanja koje smanjuju rizike na prihvatljivu razinu.

Komitet će osigurati usvajanje odgovarajućih upravljačkih praksi i metodologija uvjerenja kako bi obavijestio Odbor o adekvatnosti i efikasnosti posebnih zahtjeva navedenih u ovoj Politici.

Komitet će blagovremeno pregledati ozbiljne incidente ili neusklađenosti povezane s ESG-om, uključujući praćenje istraga i korektivnih akcija i vjerodostojnost istrage, te osigurati da su kao rezultat takvih istraga, stečena nova znanja i lekcije i poduzeti koraci da se ista ne ponove.

Komitet će prije objavljivanja pregledati podatke o politici i praksi o okolišu, socijalnoj politici i upravljanju, uključujući one sadržane u Cirkularnom i Godišnjem izveštaju o upravljanju Kompanijom.

Okolišna, društvena i upravljačka odgovornost

U pružanju pomoć Odboru, Komitet će uložiti sve razumne napore koji podrazumijevaju sljedeće:

- pregledati i nadzirati i, gdje je to relevantno, pružiti strateške smjernice o trenutnim procesima koji su osmišljeni da osiguraju usklađenost sa svim obavezama koje proizilaze iz zahtjeva okolišne, društvene i upravljačke odgovornosti, te implementaciju potrebnih mjera koje su utvrđene procjenama uticaja na okoliš i društvo;
- nadzirati i, gdje je to relevantno, pružiti strateške smjernice za postavljanje, mjerenje i pregled ciljeva i zadataka menadžmenta koji imaju za cilj poticanje stalnog poboljšanja performansi ESG -a;
- nadzirati i, gdje je to relevantno, pružiti strateške smjernice o adekvatnosti ESG sistema izvještavanja o stvarnim ili potencijalnim incidentima, kršenjima i trendovima;
- pregledati i nadzirati i, gdje je to relevantno, pružiti strateške smjernice o planiranju nepredviđenih situacija vezanih za okoliš, a koje je osmišljeno kako bi se osiguralo da se za sve značajne okolišne rizice uspostave odgovarajući plan za nepredviđene situacije;
- pregledati i pratiti i, gdje je to relevantno, pružiti strateške smjernice o trenutnim planovima, aktivnostima i korektivnim mjerama koje su osmišljene da osiguraju odgovarajući angažman sa zajednicama na koje utiče poslovanje Kompanije, te pregledati postupanje po pritužbama zainteresiranih strana;
- učestvovati u analizi okolišnih, društvenih i upravljačkih aspekata ESG -a potencijalnih kupovina;
- pregledati i pratiti programe osmišljene da osiguraju usklađenost zaposlenih sa željenim standardima, vrijednostima i ponašanjem unutar kompanije;
- povremeno revidirati strategiju ESG -a i davati savjete o ključnim pokazateljima uspjeha/ciljevima ESG -a koji će biti uključeni u korporativno izvještavanje;
- pregledati i nadzirati i, gdje je to relevantno, pružiti strateške smjernice o primjeni Zakona o radu, odnosima sa vijećima/sindikatom zaposlenika, te implementaciji, obuci i širenju aspekata politike ESG-a koji se odnose na osoblje (kao što su pritužbe, zviždači i politike mita i korupcije);
- pratiti percepciju relevantnih zainteresiranih strana o Kompaniji; i
- podržati menadžment kako bi aktivnosti ESG -a imale pozitivan učinak.

Upravljanje rizicima

Komitet (svoje nalaze izvještava Odboru za audit i rizike) će osigurati da menadžment uspostavi i upravlja sistemom upravljanja rizikom koji je osmišljen da:

- identificirati, procijeniti, pratiti i upravljati operativnim rizicima ESG -a do prihvatljivih nivoa, uključujući, ali se ne ograničava, okolišna, sigurnosna, društvena, financijska (i), pravna, kadrovska pitanja, te pitanja borbe protiv mita i korupcije;
- uspostaviti ukupnu ocjenu rizika ESG -a Kompanije i povezanih strategija ublažavanja;
- rasporediti rizike na odgovarajući nivo organizacije zavisno od toga na šta se odnosi;
- nadgledati izradu registra dozvola;
- redovno preispitivati adekvatnost i efikasnost mjera ublažavanja u smanjenju takvih rizika na prihvatljive nivoe; i
- pomoći u identificiranju mogućnosti za jačanje pozicije kompanije po pitanjima ESG -a.

U pružanju pomoći Nadzornom Odboru, ESG Komitet će:

- povezati se s Odborom za audit po pitanjima procesa upravljanja rizicima radi identifikacije i upravljanja materijalnim finansijskim rizicima, za koje je odgovoran Odbor za reviziju;
- pregledati periodične izvještaje o upravljanju rizikom koje je pripremilo izvršno rukovodstvo i prezentirati Odboru ukupne rezultate ove procjene i ažuriranja, kada to bude bilo potrebno;
- pregledati i pratiti operativno planiranje i procese osiguranja u Kompaniji kako bi se osiguralo da su identifikovani svi značajni rizici i kritični sistemi i procesi, te da su planovi za slučaj nepredviđenih situacija uspostavljeni i efikasni; i
- povremeno preispitivati efikasnost i prikladnost sistema upravljanja rizicima.

Predsjedavajući Komiteta za okoliš, socijalnu politiku i upravljanje i Odbora za audit bit će obaviješteni o slučajevima zabrinutosti u vezi sa područjima njihovog fokusa, a koji su istaknuti putem zviždača.

Pravna, regulatorna i etička usklađenost

Komitet će:

pregledati i nadzirati i, gdje je to relevantno, pružiti strateška uputstva o politikama, procedurama i sistemima Kompanije za otkrivanje, prijavljivanje i sprečavanje kršenja kodeksa ponašanja, odavanja podataka i kršenja politike borbe protiv mita i korupcije; i zajedno sa Nadzornim odborom i Odborom za audit uložiti će sve razumne napore za praćenje usklađenosti kompanije sa:

- (i) svih relevantnih zakonskih i regulatornih obaveze, uključujući one prema dioničarima Društva;
- (ii) svih okolišnih i drugih dozvola;

I na taj način osigurati da Kompanija bude u toku sa svim promjenama u zakonodavstvu iz oblasti zaštite okoliša, društvenog i upravnog zakonodavstva ili bitnim pomacima u međunarodnim standardima dobre prakse, te obavijestiti Odbor o svim bitnim stvarima za poslovanje Kompanije; i pregledati i nadzirati i, gdje je to relevantno, pružiti strateška uputstva o politici prijavljivanja i podnošenja žalbi Kompaniji.

SASTANCI

Odbor će se sastajati najmanje dva puta godišnje svake finansijske godine, te dodatno ukoliko okolnosti zahtijevaju da efikasno preuzme svoju ulogu.

Sjednice saziva sekretar prema uputama Nadzornog Odbora ili na zahtjev predsjednika Komiteta.

Ako predsjednik Komiteta smatra da je to potrebno, sastanci i naknadna odobrenja i preporuke mogu se provesti kružnom pismenom odlukom ili konferencijskim pozivom.

Kvorum čine dva člana Komiteta. U odsustvu predsjednika Komiteta ili zamjenika, članovi biraju između sebe koji će zauzeti mjesto predsjedavajućeg i te sjednice.

Izvršno rukovodstvo, tehničko osoblje i vanjski stručni savjetnici i saradnici trebaju prisustvovati sastancima Komiteta ili njihovom dijelu, na zahtjev predsjednika Odbora, radi podnošenja potrebnih izvještaja i prezentacija Komitetu.

Odluke će se zasnivati na većini glasova, pri čemu predsjedavajući ima odlučujući glas.

Predsjedavajući Komiteta će putem sekretara pripremiti izvještaj o radu Komiteta koji će biti sastavni dio dokumentacije za sljedeću sjednicu Komiteta.

Zapisnici sa svakog sastanka bit će uključeni u dokumentaciju za sljedeću sjednicu Komiteta.

SEKRETAR

Sekretar kompanije ili zamjenik, je sekretar Komiteta i po potrebi će prisustvovati sastancima Komiteta.

Sekretar će biti odgovoran za vođenje zapisnika sa sjednice Komiteta i njihovo dostavljanje članovima Komiteta i ostalim članovima Odbora.

Sekretar će obezbijediti i distribuirati svu prateću dokumentaciju za svaki sastanak Komiteta što je prije moguće.

POUZDANOST U INFORMACIJE ILI STRUČNE ILI EKSPERTNE SAVJETE

Svaki Član Komiteta ima pravo pouzdati se u informacije, stručne ili ekspertne savjete, u mjeri u kojoj to dopušta zakon, a koje su dali ili pripremili:

zaposlenik Kompanije za kojeg član iz razumnih razloga vjeruje da je pouzdan i kompetentan u vezi sa predmetnim pitanjima;

stručni savjetnik, čije imenovanje i naknade odobrava glavni izvršni direktor, ili ekspert u vezi sa pitanjima za koja član smatra da iz razumnih razloga spada u profesionalnu ili stručnu sposobnost osobe; ili

drugi direktor ili zaposlenik Kompanije u vezi sa pitanjima iz svojih nadležnosti.

PREGLED POLITIKE

Odbor će provesti godišnji pregled djelovanja članstva kako bi se uvjerio da je Komitet na efikasan način obavljao svoje funkcije i ažurirati će Politiku prema potrebi ili kao rezultat novih zakona ili propisa.

Politika će biti dostupna članovima, višem rukovodstvu, vanjskom revizoru i drugim stranama ako se smatra potrebnim i bit će objavljena na web stranici Društva.

IZVJEŠTAVANJE

Predsjednik Komiteta (ili njegov zamjenik) izvještava Nadzorni Odbor o nalazima i preporukama nakon svake sjednice. Zapisnici sa svih sjednica se dostavljaju članovima Odbora.

Sve preporuke upućuju se Komitetu na odobrenje.

Komitet će pregledati sva glavna zdravstvena, sigurnosna, okolišna pitanja ili pitanja zajednice o kojima je obavijestila ili na drugi način savjetovala Izvršni menadžment na svom sljedećem sastanku i izvještavati Odbor o svojim nalazima i preporukama, ako je primjenjivo, u skladu sa standardnim protokolom izvještavanja Komiteta. Komitet će takođe redovno pregledati rad mehanizma za podnošenje žalbi Kompanije, te način na koji se žalbe tretiraju i rješavaju.

Usvajanje:

Ova Politika je dopunjena, izmijenjena i odobrena od strane Nadzornog Odbora 6. novembra 2020.godine.

4.1 POLITIKA OKOLIŠA, SOCIJALNE POLITIKE I UPRAVLJANJA

UVOD

Politika okoliša, socijalne politike i upravljanja (ESG) regulira i daje smjernice za upravljanje aktivnostima kompanije Adriatic Metals Plc (u daljnjem tekstu: "kompanija") i njegovim podružnicama, kako bi se smanjili negativni uticaji na radnu snagu, zajednicu ili okoliš i kako bi se realizovale mogućnosti u ovim oblastima. Kompanija prepoznaje da njena glavna briga mora biti dobrobit njenih ljudi, bilo zaposlenika, izvođača radova, konsultanata, ugroženih osoba i zajednica u blizini rudnika, ili drugih zainteresovanih strana. Zdravlje i sigurnost navedenih osoba, te održivost okruženja u kojem rade ili žive, kritičan je faktor kao pokazatelj dugoročnog uspjeha poslovanja Kompanije, a samim time i investitora. Kompanija je posvećena implementaciji i održavanju najboljih primjenjivih standarda upravljanja i transparentnosti.

SVRHA

Snažne performanse ESG -a neophodne su za uspjeh i rast poslovanja Kompanije i njene dozvole za rad. Kompanija priznaje svoje zakonske i druge obaveze prema svim legitimnim akterima. Imajući to na umu, Kompanija će upravljati svojim aktivnostima na održiv način u odnosu na svoju radnu snagu, zajednice pogođene njenim aktivnostima i okoliš.

Kompanija je posvećena upravljanju svojim aktivnostima kako bi se smanjili negativni uticaji pristigle radne snage, zajednice ili okoline. Na taj način Kompanija će nastojati da ispuni standarde navedene u Principima Ekvatora i zahtjevima Evropske banke za obnovu i razvoj; uključujući rješavanje pitanja ESG -a u njegovom lancu opskrbe, održivo korištenje prirodnih resursa, odgovorno upravljanje otpadom, radne standarde i zdravlje i sigurnost kako njegovih zaposlenika tako i zajednica u kojima djeluje. Lanac snabdijevanja uključuje izvođače, podizvođače i dobavljače roba i usluga.

Kompanija također prepoznaje važnost uticaja svog poslovanja na klimatske promjene, korištenje zemljišta, kvalitetu i dostupnost vode i biodiverzitet. Naš opšti cilj je osigurati da zajednice u kojima radimo budu unaprijeđene našim prisustvom.

PRINCIPI

Kompanija će postići sljedeće:

- implementacija sistemskog pristupa upravljanju rizikom ESG -a;
- kao minimum, u skladiti se, a gdje je moguće i preko toga, sa svim važećim zakonima zemlje domaćina i međunarodnim zakonima i propisima i primjenom međunarodno prihvaćenih industrijskih standarda tamo gdje zakoni ili standardi ne postoje. Protivimo se mitu i korupciji i osiguravamo da imamo uspostavljene robusne unutrašnje kontrole kako bismo spriječili davanje ili primanje mita;
- davanje prioriteta sigurnosti i zdravlju naše radne snage i lokalnih zajednica;
- postavljanje, mjerenje i pregled ciljeva i zadataka koji će voditi stalnom poboljšanju performansi ESG -a;

- osigurati da su naše aktivnosti potkrijepljene načelima dobrog upravljanja, transparentnosti i etičkog ponašanja;
- raditi s poštovanjem i u skladu s našim lokalnim zajednicama domaćinima i proaktivno djelovati kako bi se maksimalno povećali benefiti koje dijelimo s zainteresovanim stranama kroz mogućnosti zapošljavanja, obuke i prilika za nabavke i naš doprinos infrastrukturi i društvenim ulaganjima;
- uključiti razmatranja ESG -a u poslovno planiranje i procese donošenja odluka Kompanije;
- integriranje zahtjeva ESG -a pri projektiranju, kupovini, izgradnji i modifikaciji opreme i objekata;
- revizija procesa planiranja ESG -a za nepredviđene situacije i hitne slučajeve kako bi se osiguralo da aktivnosti visokog rizika identificirane u upravljanju rizikom ESG -a imaju uspostavljene odgovarajuće planove za nepredviđene situacije;
- biti odgovorni i efikasni u korištenju resursa poput vode, te izbjegavanju, minimiziranju ili ublažavanju štetnih uticaja na vodu, zrak ili tlo;
- održavanje kulture u kojoj su zaposlenici i izvođači svjesni naših željenih standarda i njihovih obaveza prema ESG -u te su ovlašteni djelovati ili izraziti zabrinutost po pitanjima ESG -a;
- osiguravanje poštenog i održivog radnog okruženja za našu radnu snagu, bez nasilništva, diskriminacije i uznemiravanja;
- osiguravanje da Kompanija poduzima detaljnu procjenu društvenih i okolišnih uticaja i dogovorene mjere ublažavanja;
- poduzimanje i podržavanje istraživanja radi boljeg razumijevanja ESG -a i korištenje naučnog pristupa za podršku procjenama uticaja i donošenju odluka zasnovanih na dokazima;
- zauzimanje kolaborativnog i proaktivnog pristupa u angažovanju sa našim zainteresovanim stranama;
- zahtijevati od direktora, izvođača i zaposlenika da ispune očekivanja ESG -a na obostrano koristan način; i
- podržavati međunarodne inicijative dobre prakse, kao što su Dobrovoljni principi o sigurnosti i ljudskim pravima i Inicijativa za transparentnost ekstraktivnih industrija.

PRIMJENA

Odgovornost za primjenu ove Politike snose, ali nije ograničeno, svi zaposlenici Kompanije i izvođače koji se bave aktivnostima pod operativnom kontrolom Kompanije.

Svako odeljenje Kompanije odgovorno je za razvoj sopstvenih internih politika za primjenu principa navedenih u ovoj politici.

Menadžeri Kompanije su odgovorni za promovisanje i osiguranje usklađenosti sa ovom Politikom i politikama njihovog odeljenja.

MONITORING I PREGLED

Materijalni prijestupi odredbi ove politike biće prijavljena Nadzornom odboru Kompanije i ESG Komitetu Nadzornog Odbora.

Odbor će redovno pratiti sadržaj, efikasnost i implementaciju ove ESG politike. S vremena na vrijeme mogu postojati i nezavisni pregledi. Svi utvrđeni nalazi, ažuriranja ili poboljšanja bit će riješeni što je prije moguće.

Osoblje se poziva da komentira ovu ESG politiku i predloži načine na koje se može poboljšati. Sve komentare, prijedloge i pitanja potrebno je uputiti Nadzornom odboru.

.

Odobren od strane Nadzornog odbora kompanije 6. novembra 2020. godine.

Usvojeno od strane Kompanije 9. novembra 2020. godine.

5 OSTALE POVEZANE POLITIKE

- Politika klimatskih promjena je dostupna na: https://www.adriaticmetals.com/downloads/corp-governance-files-/climate-change-policy_final.pdf
- Politika ljudskih prava je dostupna na: https://www.adriaticmetals.com/downloads/corp-governance-files-/human-rights-policy_final.pdf
- Politika zdravlja i sigurnosti je dostupna na: https://www.adriaticmetals.com/downloads/corp-governance-files-/health-safety-policy_final.pdf
- Politika ljudskih resursa je dostupna na: https://www.adriaticmetals.com/downloads/corp-governance-files-/human-resources-policy_final.pdf
- Politika nabavke je dostupna na: https://www.adriaticmetals.com/downloads/corp-governance-files-/procurement-policy_final.pdf

6 PLANOV I UPRAVLJANJA

Svi planovi upravljanja su u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, zahtjevima međunarodnih finansijskih institucija (npr. IFC -ovim standardima, zahtjevima EBRD -a) i drugim primjenjivim dobrim praksama.

6.1 Nacionalni zakonodavni zahtjevi i lokalne dozvole

- Zakon o zaštiti okoliša ("Službene novine Federacije BiH", br. 15/21)
- Zakon o zaštiti okoliša Zeničko-dobojskog kantona („Službene novine FBiH“, br. 1/00)
- Zakon o zaštiti od buke („Službene novine Federacije BiH“, br. 110/12)
- Zakon o zaštiti od buke („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ br. 01/14)
- Zakon o upravljanju otpadom ("Službene novine Federacije BiH", br. 33/03, 72/09 i 92/17)
- Zakon o hemikalijama ("Službene novine Federacije BiH", br. 77/20)
- Zakon o cestama FBiH ("Službene novine FBiH", br. 12/2010, 16/2010 - ispravka i 66/2013 “)
- Pravilnik o posebnim uslovima za motorna vozila kojima se obavlja prijevoz ("Službene novine Federacije BiH", br. 07/07 “)
- Zakon o cestovnom prijevozu Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH, br. 28/06)
- Pravilnik o saobraćajnim znakovima i signalizaciji na cestama, načinu obilježavanja radova i prepreka na cesti i znakovima koje učesnicima u saobraćaju daje ovlaštena osoba ("Službene novine FBiH", br. 12/2010, 16/2010 - ispravka i 66/2013 “)
- Zakon o zaštiti na radu ("Službene novine FBiH", br. 79/2020.)
- Zakon o prevozu opasnih materija ("Službeni list SFRJ", br. 27/90 i 45/90 “)
- Zakon o rudarstvu ("Službene novine Federacije BiH", br. 26/10)
- Zakon o zaštiti na radu („Službene novine Federacije BiH“, br. 79/20)
- Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu („Službene novine Federacije BiH“, br. 64/09)
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti ("Službene novine FBiH", br. 46/10 i 75/13)
- Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službene novine FBiH", br. 29/05)
- Zakon o radijaciji i nuklearnoj sigurnosti u Bosni i Hercegovini („Službeni novine BiH“, br. 88/07)
- Zakon o Fondu za zaštitu okoliša Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 33/03)
- Zakon o zaštiti od buke Zeničko-dobojskog kantona („Službene novine FBiH“, br. 1/14)
- Zakon o zaštiti zraka ("Službene novine Federacije BiH", br. 33/03 i 4/10)
- Zakon o zaštiti prirode ("Službene novine Federacije BiH", br. 66/13)
- Zakon o vodama („Službene novine Federacije BiH, br. 70/06)
- Zakon o vodama („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, br. 17/07)
- Zakon o geološkim istraživanjima („Službene novine Federacije BiH, br 9/10 i 14/10)
- Ostali povezani podzakonski akti, pravilnici i procedure.

Za Projekat Vares ishodovane su dvije okolinske dozvole:

- Okolinska dozvola operatoru „Eastern Mining“ doo, Tisovci, Vareš, za podzemnu eksploataciju i dobivanje kompleksne rude olova, cinka, barita i pratećih mineralnih komponenti u ležištu „Rupice“, općina Vareš, broj dozvole: UPI 05/2- 02-19-5-60/20 SC, izdata od strane Federalnog ministarstva okoliša i turizma 5. februara 2021. godine.
- Okolinska dozvola operatoru „Eastern Mining“ doo, Tisovci, Vareš, za projekt obnove postrojenja za eksploataciju i preradu rude olova, cinka i barita na lokaciji Veovača I - Tisovci I - Veovača II, broj dozvole: UPI 05/2-23-11-195/19, izdata od strane Federalnog ministarstva okoliša i turizma 20. maja 2021. godine.

6.2 Plan upravljanja kvalitetom zraka i stakleničkim plinovima

Svrha Plana upravljanja kvalitetom zraka i stakleničkim plinovima (AQGHGMP) je opisati potencijalne rizike po kvalitetu zraka, koji su povezani s projektnim aktivnostima, te razmotriti i odrediti mjere zaštite koje bi spriječile ili umanjile negativne uticaje. Plan sadrži informacije o tome kako će se pratiti procedure, efikasnost njihove primjene i mjere u slučaju prekoračenja graničnih vrijednosti. Cilj ovog plana je uskladiti se sa standardima koji se odnose na emisije u zrak i kvalitetu zraka, te ublažiti dugoročne učinke na osjetljive receptore (ljudske i ekološke).

Plan će se odnositi na sve radove i aktivnosti vezane za projekat Eastern Mining-a, odnosno na područje koncesije, uključujući zaposlenike, izvođače i podizvođače koji rade za Rastern Mining.

Potencijalne emisije razmatrane u ovom planu upravljanja kvalitetom zraka kategorizirane su kao:

- Odbjegla (fugitivna) prašina:
 - Čestice nastale tokom rudarskih radova, zemljanih radova, transporta i rukovanja materijalom, saobraćanja neasfaltiranim putevima, tokom drobljenja i prosijavanja rude;
- Emisije izgaranja:
 - Motori sa unutrašnjim sagorijevanjem (teretna i laka vozila, motori od opreme, pomoćni generatori); i
- Neugodni mirisi:
 - Emisije plinova koje nisu povezane sa zdravljem utiču na zaposlenike ili stanovnike u blizini.

Mjere za ublažavanje uticaja na kvalitetu zraka su:

- Mjere ublažavanja odbjegle prašine

Da bi se smanjili potencijalni uticaji na kvalitetu zraka, u inženjerski dizajn ugrađene su mjere kontrole odbjegle prašine, koje uključuju:

- Ograđivanje primarne i sekundarne drobilice s uređajima za usisavanje i filtriranje prašine;
- Korištenje raspršivanja vode na odlagalištima materijala i drugim identificiranim mjestima emisije prašine; i ažuriranje po potrebi u skladu sa AQMP -a
- Prašina podignuta s neasfaltiranih puteva tokom prijevoza identificirana je kao najznačajan izvor emisije. Kako bi se uklonio rizik od neprihvatljivog uticaja, biti će potrebno obezbijediti i održavati dionice puta s tvrdom podlogom u blizini stambenih lokacija i u blizini posebno osjetljivih staništa. Oni će biti identificirani u detaljnom projektu transportnog puta.

Dodatne mjere kontrole prašine će se sistemski koristiti u Projektu tokom faza konstrukcija i operacija kako je navedeno u AQMP; i uključuju:

- Programi kontrole puteva – Primjeniti će se odgovarajuće tehnike za suzbijanje prašine, uključujući prskanje puteva/vegetacije vodom i/ili primjenu stabilizacijskih sredstava poput soli (zimski period), šljunka ili ekološki inertnih hemikalija, prema potrebi. Osim toga, obezbijediti će se odgovarajuća oprema i osoblje za održavanje puteva, kako bi se kontrolisala prašina na transportnim i pristupnim putevima;
- Ograničenja brzine i zabrana vožnje van puteva - Uspostavljanje i provođenje sigurnosnih pravila u okviru Projekta, uključujući uvođenje, objavljivanje i provođenje ograničenja brzine kretanja na transportnim i pristupnim putevima, ograničiti će mogućnost nastanka dodatne emisije prašine, kao i opasnosti po javnu sigurnost. Oni zaposlenici čiji poslovi uključuju vožnju, kao i izvođači radova, bit će blagovremeno obaviješteni o sigurnosnim pravilima i da vožnja izvan utvrđenih puteva nije dozvoljena. Upute o sigurnosti vožnje i poštivanju ograničenja brzine će biti uključene u orijentaciju novih zaposlenika i redovnu godišnju obuku, te obuku zadataka za specifična radna mjesta. Ovaj aspekt je dalje razvijen u Planu upravljanja saobraćajem.

- Mjere ublažavanja uticaja sagorijevanja

Emisije zagađujućih materija u zrak iz postrojenja za sagorijevanje u okviru Projekta su smanjene na sljedeće načine:

- Upotreba savremene, energetske efikasne električne opreme i pokretnih postrojenja sa motorima koji štede gorivo;
- Kontrola izduvnih gasova opreme. Kontrole ispuha na mobilnoj opremi moraju biti pravilno instalirane, postavljene, održavane i po potrebi zamijenjene tokom vijeka trajanja opreme. Nabavka opreme sa kontrolama emisija i pravilnim radom, brigom i održavanjem opreme će smanjiti emisije sagorijevanja na prihvatljive nivoe za vozila i generatore, kao i omogućiti efikasniji rad opreme, te povećati njen radni vijek.

- Mjere za ublažavanje neugodnih mirisa

Kako bi se smanjili uticaji neugodnih mirisa sa postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i skladišta otpada pravilno će se rukovati istim i nadzirati radi operativnih performansi, uključujući neugodne mirise.

- Projektni objekti će uključivati odgovarajuće postupke skladištenja i rukovanja otpadom; i
- Postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda ispravno će raditi i nadzirati operativne performanse, uključujući neugodne mirise.

Emisije stakleničkih plinova već su smanjene kroz dizajn projekta na sljedeći način:

- minimizirati čišćenja zemljišta za projektne objekte;
- minimizirati sječu stabala (bit će oborena samo stabla koja je potrebno ukloniti iz sigurnosnih razloga iznad transportnog puta);
- pružanje poboljšanih građevinskih materijala za gradnju, kako bi se smanjili gubici topline, kao i smanjili uticaji buke;
- upotreba savremene, energetske efikasne električne opreme i postrojenja sa motorima koji štede gorivo.

- Krovni solarni fotonaponski niz sa 32,4 kWp ugrađen je na upravnoj zgradi VPP-a. Očekuje se da će se na ovaj način uštedjeti najmanje 20,6 t CO₂ godišnje.

Mjere ublažavanja emisija stakleničkih plinova također se dodatno istražuju kako je projekt napredovao i operativne aktivnosti se dalje razvijale. Ovo uključuje:

- Iako će transport vjerovatno izvoditi izvođači, razmotriti će se izbor vozila koja će se koristiti i u rudarski i transportnom dijelu. Tamo gdje je to moguće, efikasnost goriva bit će faktor pri odabiru vozila, jer to neće samo smanjiti emisije, već će i smanjiti operativne troškove. Trenutno se smatra da je potencijal za korištenje biodizela kako bi se smanjile emisije ograničen, ali međutim će se nastaviti pratiti potencijalne mogućnosti;
- Osim efikasnosti samog voznog parka, tražit će se mogućnosti za poboljšanje korištenja vozila u smislu rasporeda iskopavanja i transportnih aktivnosti radi optimizacije aktivnosti i izbjegavanja dvostrukog rukovanja, gdje je to operativno primjenjivo. Kako logistika rudnika i planiranje napreduju, razmatrat će se optimizacija kretanja vozila i opreme radi poboljšanja efikasnosti i smanjenja ukupne emisije CO₂; i
- Nadogradnja energetske intenzivnih mašina vremenom će se koristiti za poboljšanje efikasnosti i smanjenje emisije CO₂ u poređenju postrojenjima koja su uklonjena. Također će se istražiti daljnje mogućnosti energetske efikasnosti.

Nadziranje kvalitete zraka i stakleničkih plinova biti će poduzeto kako bi se utvrdilo da li građevinske ili operativne aktivnosti izazivaju štetne uticaje na okolinu. Tačke praćenja kvaliteta zraka definisane su u donjoj tabeli.

Tačke praćenja					
Lokacija	Monitoring lokacije	Geografska širina/dužina	Približan broj stanbenih objekata	Razdaljina	Izvor
Semizova Ponikva	AQN8/AQ1	44 ° 10'21.67 "N 18 ° 17'21,27 "I	2	60-170m	Transportni put
Vareš	AQ3/AQ2	44 ° 16'15.84 "N 18 ° 32'63,42 "I	> 100	280-1000m	Transportni put
Južno od Vareša	AQN7/AQ3	44 ° 14'42.46 "N 18 ° 32'18.09" E	20-30	80-300m	Transportni put
Bijelo Borje - Tisovci	N / A / AQ4	44 ° 8'17,08 "N 18 ° 20'3,87 "I	4	7-100m	Transportni put
Tisovci	AQN4 (AQ5) &	44 ° 14'10.48 "N 18 ° 34'77.56" I	10	60-90m	Transportni put & Proizvodni pogon
		44 ° 14'20.02 "N 18 ° 34'81.46" I		60-120m	
	AQN5 (AQ6)	44 ° 14'27,80 "N 18 ° 34'81,51" I		60-200m	
Przici	AQN3 (AQ7)	44 ° 14'74.56 "N 18 ° 35'62.13" I	10-20	400-800m	Transportni put

Osim tih lokacija, dodatna privremena nadzorna mjesta (na svakom aktivnom gradilištu) bit će uključena u sedmični nadzo.

6.3 Akcioni plan za biodiverzitet

BAP omogućava da se ispune zahtjevi PR6 u prihvatljivom vremenskom okviru, kako je navedeno u PR6, stav 6.

U julu 2021, Natural England (NE) - vladin savjetnik za prirodu u Engleskoj, pokrenuo je novi alat koji će pomoći u mjerenju neto dobiti biodiverziteta na razvojnim lokacijama. PR6 ne zahtijeva upotrebu posebnog alata za izračunavanje, ali je za informiranje o neto dobitku/gubitku korišten alat Metrika biodiverziteta 3.0 - Alat za izračunavanje¹ koji se koristi u Engleskoj kao najsavremeniji alat. Alat se koristi za procjenu osnovne vrijednosti biološke raznolikosti i predviđene vrijednosti staništa nakon razvoja (vidi Dodatak 1). Postojća staništa i njihovo stanje preuzeti su iz podataka iz osnovnog istraživanja, a površine su mjerene pomoću GIS -a. U smislu uklapanja lokalnih staništa u tablicu koja

¹ Metrika biodiverziteta 3.0 ažurira i zamjenjuje beta metriku biodiverziteta 2.0 (JP029) objavljenu 2019. Metrika biodiverziteta 3.0 je računovodstveni alat za biološku raznolikost koji se može koristiti za potrebe izračuna neto dobiti biodiverziteta.

je dizajnirana za britanske ekosisteme, korištena je „najbolja prilagodba“ u smislu vrste i stanja šumskih područja. Sažetak je dat na donjoj slici.

Osnovna terenska ispitivanja	Broj staništa	344.52
	Broj stabala	0.00
	Rijeke	16.08
Teren nakon intervencije (uključujući očuvanje staništa, stvaranje i poboljšanje)	Broj staništa	110.41
	Broj stabala	0.00
	Rijeke	0.00
Neto razlika terena % (uključujući očuvanje staništa, stvaranje i poboljšanje)	Broj staništa	-67.95%
	Broj stabala	0.00%
	Rijeke	0.00%
Područje van terena	Broj staništa	493.90
	Broj stabala	0.00
	Rijeke	40.00
Područje nakon intervencije (uključujući očuvanje staništa, stvaranje i poboljšanje)	Broj staništa	956.61
	Broj stabala	0.00
	Rijeke	56.61
Ukupna neto razlika (uključujući terensko i vanterensko očuvanje staništa, stvaranje i poboljšanje)	Broj staništa	228.60
	Broj stabala	0.00
	Rijeke	0.53
Ukupna neto razlika na terenu % plus višak s područja van terena (uključujući terensko i vanterensko očuvanje staništa, stvaranje i poboljšanje)	Broj staništa	66.35%
	Broj stabala	0.00%
	Rijeke	3.32%

Slika: Sažetak metrike biodiverziteta

Donja tablica rezimira PBF/ACH karakteristike koje zahtijevaju posebne akcije.

Akциони plan za biodiverzitet - Ključne mjere				
ID	Ekološki receptor	Sažetak djelovanja	Obrazloženje djelovanja	Vrijeme
BIO .01	Vodozemci koji se uzgajaju duž Zagarskog potoka (prilog IV. vrsta) Žuti mukač Zelena žaba Grčka žaba Okretna žaba	Identificiranje područja (oko 1ha) gdje se može stvoriti novo močvarno stanište. Novo močvarno područje koje uključuje nove uzgojne ribnjake i kopneno stanište, idealno prilično u blizini Zagarskog potoka ili drugog obližnjeg vodotoka, na prilično ravnom tlu i u blizini postojeće šume/šikare ili drugog staništa. Lokacija koja će biti dogovorena u dogovoru sa Zeničkim institutom. Praćenje novih močvarnih i vodozemskih populacija uključujući uzgojnu djelatnost.	Vrste iz Priloga IV. pokretači su kritičnog staništa i stoga dugoročno ne može doći do dokazivog uticaja na stanovništvo unutar EAAA (tj. lokalno stanovništvo).	Ribnjake treba stvoriti prije radova duž Zagarskog potoka tako da postoji novo stanište za uzgoj, a vodozemce mogu premjestiti odgovarajuće kvalificirani ekolozi (SQE) tijekom čišćenja tla. Vodozemce ne treba premještati tijekom razdoblja mirovanja koje se podudara s hladnim/snježnim vremenom (obično od sredine oktobra do kraja marta, ali će ovisiti o lokalnoj klimi).

Akциони plan za biodiverzitet - Ključne mjere				
ID	Ekološki receptor	Sažetak djelovanja	Obrazloženje djelovanja	Vrijeme
BIO .02	Beskralježnjaci iz Priloga II, IUCN EN Bijeli rakovi (PBF) Prilog II, IUCN DD Kameni rakovi	Stvaranje ribnjaka za naseljavanje radi presretanja (PBF) građevinskog otjecanja koje bi inače zagađilo Malu rijeku. Taložna jezera moraju biti projektirana i izgrađena tako da omoguću hvatanje i tretiranje sedimenata i zagađenja prije ulaska u Malu rijeku.	Prilog II. i IUCN EN su PBF. U skladu s PR6, projekt ne smije pokazati neto gubitak ili, u idealnom slučaju, dugoročni neto dobit PBF-a	Prije izgradnje bilo kojeg dijela VPP-a bit će na snazi odgovarajuće mjere koje mogu uzrokovati istjecanje u Malu rijeku.
BIO .03	PBF vodotoci od ravnice do razine Montanskog pojasa - Zagarski potok (Prilog I. Stanište)	Restorativno upravljanje obližnjim potokom/rijekom (cca 3km) unutar istog ili obližnjeg sliva. Takvo područje potoka morat će se utvrditi ako se mogu dokazati jasne koristi od upravljanja (npr. Uklanjanje otpada, poboljšanje kvalitete vode, uklanjanje nasipa ili malih brana, uklanjanje invazivnih vrsta, itd.).	U skladu s PR6, projekt ne smije dugoročno pokazati neto gubitak ili idealno neto dobit PBF-a. Budući da je 1 km vodotoka PBF-a vjerojatno ugušeno, jedina prikladna opcija za ublažavanje/prijeboj je poboljšanje potoka koji je u nepovoljnom stanju u blizini, na većoj duljini i dugoročno.	Potrebno je utvrditi područje kako bi se prije izgradnje ceste kroz ovo stanište uspostavile mjere upravljanja.
BIO .04	Prioritetna značajka biodiverziteta (PBF) Smrekova šuma. (Prilog I. Stanište)	Kupnja šumskog područja sjeverno od ceste za prijevoz tereta/Rupice ili sklapanje sporazuma s lokalnom šumarskom službom o pokretanju restorativnog gospodarenja (RM) područja zadržane šume u blizini kako bi se poboljšala vrijednost biološke raznolikosti, uključujući, ali ne ograničavajući se na; selektivnu sječu za stvaranje palog i stojećeg mrtvog drva, prisilnu veteranizaciju nekih stabala, stvaranje povremenih čistina pogodnih za prirodnu regeneraciju. Predloženo područje 50ha tako da se neto dobit može dokazati u smislu kvalitete staništa u kombinaciji s obnovom povučenih područja. Temeljno područje i tampon područje koje treba uspostaviti s temeljnom površinom je 75% ukupne površine kako bi se osigurala>NNL. Rasadnik stabala za opskrbu lokalno autohtonih stabala, grmlja i podzemne flore koji će se uspostaviti / financirati iz projekta. Pratiti uspjeh obnove. Alternativna/besplatna opcija –	U skladu s PR6, projekt ne smije dugoročno pokazati neto gubitak ili idealno neto dobit PBF-a. Prije nego što dođe do bilo kakvog udara od sječe/poremećaja tla, prije nego što dođe do pomaka.	Utvrdit će se područje postojeće šume smreke lošeg stanja u blizini (sjeverno od Rupica/teretne ceste kako bi se osigurala povezanost sa staništem na sjeveru), a sa šumarskom službom raspravljat će se o mogućnostima kako se mogu postići zahtjevi za RM navedeni u BIO.04 (dolje) .

Akcioni plan za biodiverzitet - Ključne mjere				
ID	Ekološki receptor	Sažetak djelovanja	Obrazloženje djelovanja	Vrijeme
		Adriatic Metals(AM) će surađivati s tijelima koja predlažu novo zaštićeno područje na sjeveroistoku projektnog područja kako bi se izradio i financirao odgovarajući plan gospodarenja šumama za potrebnu vrstu/područje šume.		
BIO .05	Invazivne vrste - japanski dvornik	Identificirati, ograditi i tretirati japanski dvornik (JK) prije nego što ima priliku širiti se projektnim aktivnostima. Može se liječiti primjenom herbicida od strane obučenog osoblja. Identificirani štandovi zahtijevat će ponovljeno liječenje. Pratiti obrađene štandove i znakove novih postrojenja u projektnim područjima.	PR6 zahtijeva da se invazivne vrste razmatraju i liječe prema potrebi. JK se može širiti kroz male žive fragmente biljke koji postaju ukorijenjeni i uzrokuje štetne uticaje na važna staništa, posebno na močvarna područja gdje se može brzo širiti.	Prije bilo kakvog mogućeg uticaja na invazivna postrojenja, uključujući prijevoz duž rute prijevoza.
BIO .06	Bilo koji potencijalni receptor	Ekološkim praćenjem projektnih područja od strane SQE-a i susjednih tampon područja kako bi se osiguralo da od početnih istraživanja nisu utvrđene značajke biološke raznolikosti koje zahtijevaju posebno ili dodatno ublažavanje	Neke potencijalne prioritetne značajke biološke raznolikosti ili vrste koje pokreću kritično stanište pokretne su i možda su kolonizirale projektna područja od kada su provedena osnovna istraživanja.	Neposredno prije bilo kakvog čišćenja vegetacije ili lomljenja tla.
BIO .07	Gmazovi (Prilog IV vrste) Zmija- poskok Zidni gušter Sljepić Zelembać – zeleni gušter Pješćani gušter Glatka zmija – Smukulja	Pažljivo uklanjanje potencijalne refugije pod nadzorom SQE prije čišćenja tla. Strimming višeg ili ranga travnjaka i gomilanje na 150 mm visine, uklanjanje nastalih, a zatim ostaviti najmanje 3 dana u prikladnom vremenu kako bi se gmazovi raspršili na susjedno stanište. Stvaranje trupaca i krhotina u zadržanom staništu kako bi se osigurala mjesta za uživanje gmazova.	Vrste iz Priloga IV. pokretači su kritičnog staništa i stoga dugoročno ne može doći do dokazivog uticaja na stanovništvo unutar EAAA (tj. lokalno stanovništvo) Nijedno projektno područje vjerojatno neće osigurati više od povremenog ili prolaznog staništa za te vrste, ali pojedinci mogu biti pogođeni tijekom razmaka od tla.	Vegetaciju treba strimirati i ukloniti tijekom aktivnog razdoblja gmazova što je više moguće prije radova i držati strimmed (aktivno razdoblje gmazova obično je od travnja do listopada u sunčanom vremenu, može ovisiti o lokalnim klimama). Pažljivo uklanjanje potencijalnih refugija koje treba dovršiti neposredno prije i tijekom bilo kojeg čišćenja vegetacije ili lomljenja tla.).

Akcioni plan za biodiverzitet - Ključne mjere				
ID	Ekološki receptor	Sažetak djelovanja	Obrazloženje djelovanja	Vrijeme
BIO .08	PBF Planinske livade - bit će trajno izgubljene zbog izgradnje ceste.	Identificirati i kupiti (najmanje 5ha) travnjaka bogatog vrstama/postojećih uzvisinskih livada koje se trenutno gube zbog vegetacije/ ili na koje negativno utiču poljoprivredne prakse, ili područja sa vrstama siromašnog travnjaka koji se može obnoviti. Privatna parcela zemlje bila bi bolja i jasan dokaz biodiverziteta. Lokacija se razmatra i dogovora sa Zeničkim Institutom I raspoloživost zemljišta za predloženu kupovinu. Postoje područja koja se zadržavaju u blizini teretne ceste koje treba uzeti u obzir, kao i u blizini kopa Veovača.	U skladu s PR6, projekt ne smije dugoročno pokazati neto gubitak ili idealno neto dobit PBF-a. Prije nego što dođe do poremećaja udarnog tla, treba postaviti pomake. Ovo stanište nalazi se i neposredno uz predloženu teretnu cestu i osjetljivo je na preostalo otjecanje, taloženje prašine i dušika iz kamiona koje se ne može 100% ublažiti.	Utvrđeno je područje tako da su prije izgradnje ceste kroz ovo stanište na snazi mjere upravljanja.
BIO .09	PBF Hidrofilna vegetacija visoke biljke (Prilog I. Stanište)	Upravlјati oko 1.5ha ovog staništa kroz gomilanje i uklanjanje drveća, te laganu ispašu. Stanište se nalazi neposredno uz predloženu teretnu cestu između Položca i Semizove Ponikve. Ako ovo područje nije dostupno, lokacija se utvrđuje u dogovoru sa Zeničkim institutom i raspoloživošću zemljišta za kupnju.	U skladu s PR6, projekt ne smije dugoročno pokazati neto gubitak ili idealno neto dobit PBF-a. Ovo stanište nalazi se odmah uz predloženu teretnu cestu i osjetljivo je na preostalo otjecanje, prašinu, taloženje dušika iz kamiona. Tijekom trajanja projekta ne postoji zadovoljavajuća razina povjerenja da susjedni PBF hidrofilne zajednice visokih bilja ne bi bile pogođene projektom.	Uskoro je utvrđeno područje tako da su prije izgradnje ceste kroz ovo stanište uspostavljene mjere upravljanja.
BIO .10	(Predostrožnost PBF) Balkanske endemske ili FBiH, CR, EN ili VU biljne vrste Pančićev mliječ Ivančica-margareta Crveni kukuriječ Balkanski endem dinarski udovac Balkanski endem <i>Crepis conyzifolia</i> - Čekinjuša bodljikava, dimak bodljikavi FBiH VU Angelica-	Restorativno gospodarenje šumom, sjenskim livadama i hidrofilnom vegetacijom visokih biljaka osigurati će ključno ublažavanje i poboljšanje potrebno za održavanje/povećanje lokalnog stanovništva. Dodatna mjera: Prije čišćenja tla, tijekom vegetacije, SQE će identificirati i translocirati pojedince tih vrsta u prikladno zadržano stanište unutar EAAA. Stanovništvo koje treba	U skladu s PR6, projekt ne smije dugoročno pokazati neto gubitak ili idealno neto dobit PBF-a. Vrste se preventivno tretiraju kao PBF zbog nepovoljnog stanja očuvanosti u regiji ili endemizma na Balkanu.	Identificirajte SQE koji može biti prisutan prije i tijekom vegetacije / čišćenja tla i koji može provesti translokaciju tih biljaka ako je identificiran u područjima koja treba očistiti.

Akcioni plan za biodiverzitet - Ključne mjere				
ID	Ekološki receptor	Sažetak djelovanja	Obrazloženje djelovanja	Vrijeme
	<p>Anđelika</p> <p>FBiH VU encijan- Kohova sirištara, Kohov encijan</p> <p>FBiH CR Močvarni neven</p>	nadzirati kako bi se osiguralo osnivanje tijekom niza sezona.		
BIO .11	<p>Prilozi I. ptice (PBF)Lještarica, Jarebica</p>	<p>Izbjegavanje čišćenja vegetacije u sezoni parenja ako je moguće. Ako ne, provjeru prikladnog staništa za gniježđenje obaviti će ekolog projekta i sva aktivna gnijezda zaštićena do završetka gniježđenja. Predloženi šumski RM u BIO.04 dugoročno će koristiti ovoj vrsti.</p>	<p>Vrsta ptica iz Priloga I. koja je PBF. U skladu s PR6, projekt ne smije dugoročno pokazati neto gubitak ili idealno neto dobit PBF-a. Vrste su ugrožene gubitkom staništa, lošim upravljanjem šumama i klimatskim promjenama.</p>	<p>Provjera gnijezda neposredno prije čišćenja vegetacije od strane SQE-a ako se provodi tijekom sezone parenja (uključujući mart do augusta)</p>
BIO .12	<p>Prilog IV. veliki sisavci (kvalificirane vrste ACH-a) Smeđi medvjed Sivi vuk Euroazijski ris Europska divlja mačka</p>	<p>Propusti i/ili prijelazi bit će postavljeni duž trase vučne ceste gdje prolazi kroz šumoviti krajolik sjeveroistočno od Rupica.</p> <p>Na teretnom putu provoditi će se ograničenje brzine, a duž trase će se postaviti odgovarajuća signalizacija kojom će se vozače obavijestiti o potencijalnoj prisutnosti velikih sisavaca, osobito noću. Blagotvorno gospodarenje zadržanom šumom izvan ceste za prijevoz bit će osmišljeno kako bi koristilo tim vrstama kroz povećano pokriće, dostupnost mjesta za odsijeljavanje i resurs za traganje. Prilagodljivo upravljanje može se primijeniti ako se praćenjem identificiraju redoviti cestovni prijelazi za velike sisavce.</p> <p>Odgovarajuće zbrinjavanje otpada od hrane, posebno na području projekta Rupice (udaljenije) osigurati će da</p>	<p>Vrste iz Priloga IV. pokretači su kritičnog staništa i stoga dugoročno ne može doći do dokazivog uticaja na stanovništvo unutar EAAA (tj. lokalno stanovništvo)-Područja projekta ne smatraju se kritičnim staništem za te vrste za koje dokazi pokazuju da područja projekta mogu koristiti samo povremeno. Glavni mogući učinak proizlazi iz učinka prepreke predložene ceste za teret.</p>	<p>Ograničenje brzine i signalizaciju trebali bi biti na snazi prije prve uporabe teretne ceste kamionima za prijevoz tereta. Brifingi i propisi o otpadu trebali bi biti uspostavljeni na početku projektnog rada. Duž ceste za izvlačenje u tijeku je nadzor daljinskih kamera kako bi se utvrdila sva područja koja veliki sisavci mogu koristiti kao omiljena granična prijelaza.</p>

Akcioni plan za biodiverzitet - Ključne mjere				
ID	Ekološki receptor	Sažetak djelovanja	Obrazloženje djelovanja	Vrijeme
		<p>medvjede ne privlače radna područja u kojima bi moglo doći do interakcije s osobljem.</p> <p>Osoblje gradilišta dobit će brifinge o odlaganju smeća i ponašanju ukoliko vide ove vrste.</p> <p>Daljinsko praćenje kamera potencijalnih graničnih prijelaza sisavaca uz vučnu cestu od strane SQE, kao i Sajnovicki Kamen i Grcki Kamen kako bi se uspostavila uporaba velikih sisavaca i kako bi se obavijestilo o svim tekućim ublažavanjima ako se pronađe redoviti cestovni prijelaz.</p>		
BIO .13	Šišmiši iz Priloga IV. i IUCN EN-a (manja potkova)	Opća strategija rasvjete kako bi se osigurao napušteni ulaz u rudnik i zgrada 4 (B4) (upravna zgrada) na Droškovcu nisu blokirani ili osvijetljeni građevinskim ili operativnim radovima. Nadzor kako bi se osiguralo da zgrade ostanu u uporabi.	Vrste Priloga IV. i IUCN EN su pokretači kritičnog staništa i stoga dugoročno ne može doći do dokazivog uticaja na stanovništvo unutar EAAA (tj. lokalno stanovništvo).	Strategija koja će se dogovoriti sa SQE-om prije građevinskih radova u blizini ulaza u rudnik i B4.

6.4 Plan pripravnosti i reagovanja u hitnim situacijama

Plan pripravnosti i reagovanja u hitnim situacijama (EPRP) je razvijen kako bi opisao standarde i posebne procedure koje će slijediti ADT i njegovi izvođači u slučaju hitnih situacija u vezi s Projektom Vares. Tokom faze konstrukcije Projekta, ovaj dokument će poslužiti kao operativna smjernica za Konsultanta za upravljanje projektom (PMC) i ADT, kako bi se osiguralo da se odgovarajući nadzor sprovodi tokom vanrednog stanja.

Definiraju se hitne situacije i odgovarajući postupci, uključujući uloge i odgovornosti i komunikaciju s odgovarajućim regulatornim tijelima. Dokument je također namijenjen kao vodič i obuka za osoblje i izvođače radova. Posebni planovi za reagovanje u hitnim slučajevima bit će razvijeni, implementirani i ažurirani u različitim fazama tokom trajanja Projekta Vares kako bi odražavali radne uslove i osigurali usklađenost sa standardima.

Valja napomenuti da će zbog relativno udaljene prirode podzemnog rudnika, transportnog puta i proizvodnog pogona, kompanija morati biti samodostatna u ključnim područjima u smislu reagiranja u hitnim slučajevima (na primjer, podzemno spašavanje). S tim u vezi postoje zahtjevi za rad s lokalnim pružateljima usluga u odgovoru na hitne slučajeve koji se javljaju tamo gdje su aktivnosti kompanije u

blizini zajednica, na primjer oko proizvodnog pogona, ili gdje projekt i javnost koriste istu infrastrukturu (transportni put).

6.5 Plan upravljanja opasnim materijalima

Cilj Plana upravljanja opasnim materijalima je zaštita svih zaposlenika i članova zajednice od izloženosti materijalima koji mogu naštetiti njihovom zdravlju i sprječavanje prosipanja opasnih tvari u okoliš. Sve komponente okoliša (zrak, tlo, voda) moraju biti zaštićene od neželjenih štetnih uticaja opasnih materijala na funkciju ekosistema.

Najvažniji ciljevi ovog plana su:

Pridržavati se nacionalnih i međunarodnih zahtjeva i dobre prakse

- Smanjiti upotrebu opasnih materijala gdje je to moguće
- Izbjegavati upotrebu hemikalija i opasnih materijala koji su predmet međunarodnih zabrana ili postupnih ukidanja (na primjer, tvari koje oštećuju ozonski omotač)
- Korištenje zamjena za opasne materijale s manje otrovnim materijalima gdje je to izvedivo
- Spriječiti ispuštanje opasnih materijala u okoliš kao rezultat njihovog transporta, skladištenja, rukovanja, upotrebe ili odlaganja
- Procijeniti i umanjiti opasnosti i rizike po zdravlje ljudi i okoliš povezane s transportom, rukovanjem, skladištenjem, upotrebom i odlaganjem opasnih materijala
- Izrada planova za hitne situacije u slučaju izlivanja opasnih materijala koji predstavljaju opasnost po zdravlje ljudi i okoliš.

Opasni materijali će se koristiti u svim fazama projekta Vares. Većina materijala će se potrošiti na licu mjesta, ali neke materijale je potrebno odložiti nakon upotrebe (hidraulična tekućina, baterije). Ovaj plan upravljanja opasnim materijalima opisuje regulatorne procedure za transport ovih proizvoda do i sa lokacije projekta te njihovo pravilno i sigurno skladištenje, rukovanje i upotrebu.

Olovo, živa i talij su također prisutni u rudi i mogu se koncentrirati u VPP-u, stoga su posebni zahtjevi u vezi s izloženosti radnika tim materijalima detaljno navedeni u Planu upravljanja zaštitom zdravlja i sigurnosti koji će se razviti za operativnu fazu.

Opasne tvari i opasni materijali

Studija izvodljivosti identificira sljedeće reagense koji će se koristiti u tabeli metalurške obrade, pod pretpostavkom protoka od 800.000 tpa:

Reagensi	Potrošnja (g/t)	Potrošnja (t/g)
Lime (živo vapno)	605	484
Depresiv (SMBS)	1,350	1.080
Depresiv (cink sulfat)	675	540
Aktivator (bakar sulfat)	350	280
Sakupljač (Aerophine 3418A)	85	68
Pjena za pjenjenje (MIBC)	120	96
Sakupljač (SIPX)	175	140
Flokulant (koncentrat)	20	16
Flokulant (jalovina)	40	32

Oni će se na odgovarajući način skladištiti i rukovati u skladu s lokalnim zahtjevima za dozvole i međunarodnom dobrom praksom, uključujući upotrebu međunarodno priznatih simbola upozorenja. Planirano je da se pošiljke reagensa, potrošnog materijala, rezervnih dijelova itd. isporučuju u kontejnerima i dalje prebacuju transportnim putem do Rudnika Rupice i proizvodnog pogona Vares.

Transport

Opasni materijali će se prevoziti na osnovu sljedećeg:

- Eastern Mining će nadzirati uslove skladištenja i pravilno rukovanje svim opasnim materijama i opasnim materijalima
- Nekompatibilni materijali transportirat će se u zasebnim pošiljkama
- Aparati za gašenje požara i materijali za zaštitu od požara biti će odgovarajući i prikladni za materijal koji se transportira
- Kontejneri će biti odgovarajući za materijale koji se prevoze
- Svi kontejneri će se redovno kontrolisati radi provjere oštećenja ili curenja
- Kontejneri za transport opasnih materija biti će zatvoreni
- Svi spremnici za opasne materijale imat će jasne informacije i opis za tu vrstu materijala u skladu s međunarodnim simbolima/kodovima. Ove naljepnice sadržavat će sve potrebne informacije za sigurno rukovanje i prijenos opasnih materijala, rizike koje predstavljaju, MSDS kodove i informacije o hitnim slučajevima
- Vozači će biti obučeni i opremljeni za reagovanje u slučaju izlivanja, prvim odgovorom i odgovarajućom komunikacijom.

Radnje koje treba izbjegavati, kontrolirati i ublažavati

Popis opasnih materijala ključni je element ovog plana. Inventar će popisati sve materijale na terenu i njihove lokacije i uključivat će sve informacije o proizvodima kako bi se osiguralo da svi zaposlenici na projektu imaju sve potrebne podatke za njihov siguran transport, skladištenje, rukovanje, upotrebu i odlaganje, uključujući izložene rizike i zahtjeve za ličnu zaštitnu opremu.

Opasna roba i opasni materijali na lokaciji prema fazama Projekta

Proizvod	Faza			
	Konstrukcije	Operacije	Zatvaranje	Nakon zatvaranja
Dizelsko gorivo	Koristi se svuda; skladišti se na lokaciji rudnika u bačvama do 200 L, rezervoarima sa dvostrukim zidovima ili blederima u sekundarnim prihvatnim bazenima.	Koristi se svuda; uskladišteno u glavnom skladištu goriva na lokaciji rudnika	Koristi se u sve manjim količinama dok se komponente zatvaraju; uskladišteno u glavnom skladištu goriva na lokaciji rudnika	Upotreba u malim količinama za vozila povezana s nadzorom, bez skladištenja na licu mjesta

Proizvod	Faza			
	Konstrukcije	Operacije	Zatvaranje	Nakon zatvaranja
Ulje za podmazivanje	Koristi se svuda; pohranjene na lokaciji rudnika	Koristi se svuda; smješteno je u radionicama za održavanje i uskladišteno u tankovima s sekundarnim prihvatnim bazenima.	Koristi se u sve manjim količinama dok se komponente Projekta zatvaraju; smješteno je u radionicama za održavanje i uskladišteno u tankovima s sekundarnim prihvatnim bazenima.	Upotreba u malim količinama za vozila povezana s nadzorom, bez skladištenja na licu mjesta
Maziva, masti	Koristi se svuda; pohranjene na lokaciji rudnika	Koristi se svuda; smješteno je u radionicama za održavanje i uskladišteno u tankovima s sekundarnim prihvatnim bazenima.	Koristi se u sve manjim količinama dok se komponente Projekta zatvaraju; smješteno je u radionicama za održavanje i uskladišteno u tankovima s sekundarnim prihvatnim bazenima.	Upotreba u malim količinama za vozila povezana s nadzorom, bez skladištenja na licu mjesta
Baterije	Koristi se svuda; uskladišteno na rudniku i u radionicama za održavanje na paletama sa sekundarnim prihvatnim bazenima.	Koristi se svuda; uskladišteno na rudniku i u radionicama za održavanje na paletama sa sekundarnim prihvatnim bazenima.	Koristi se u sve manjim količinama dok se komponente istroše; uskladišteno	Koristi se svuda; uskladišteno na rudniku i u radionicama za održavanje na paletama sa sekundarnim prihvatnim bazenima.
Otapala	Koristi se i skladišti u servisima za održavanje; uskladišteno u bačvama do 200 litara sa sekundarnim prihvatnim bazenima.	Koristi se i skladišti u servisima za održavanje; uskladišteno u bačvama do 200 litara sa sekundarnim prihvatnim bazenima.	Koristi se u sve manjim količinama dok se komponente istroše; uskladišteno u bačvama do 200 litara sa sekundarnim spremnikom	Nije potrebno

Tipična opasna roba i opasni materijali na lokaciji prema fazama projekta

Proizvod	Faza			
	Konstrukcije	Operacije	Zatvaranje	Nakon zatvaranja
Kreč (vapno)	Koristi se u privremenom i stalnom postrojenju za prečišćavanje vode (WTP); skladišti se u velikim vrećama kod postrojenja ili u rinfuzi	Koristi se na WTP -u; skladišti se u velikim vrećama kod postrojenja ili u rinfuzi	Koristi se u sve manjim količinama kao i WTP	Nije potrebno; skladišti se u rinfuzi
Flokulant	Koristi se na privremenom i stalnom WTP -u; skladišti se u vrećama od 25 kg kod postrojenja ili u rinfuzi	Koristi se u postrojenjima za prečišćavanje otpadnih voda i procesnim postrojenjima; uskladišteno u rinfuzi	Koristi se u sve manjim količinama kao i WTP	Nije potrebno; skladišti se u rinfuzi
Surfaktant	Nije potrebno	Koristi se u procesnom postrojenju; uskladišteno u rinfuzi	Nije potrebno	Nije potrebno
Proizvodi za čišćenje	Čuvaju se i koriste prvenstveno u prostorima i kuhinjama za čišćenje	Koristi se prvenstveno u prostorima i kuhinjama za čišćenje	Koristi se prvenstveno u prostorima i kuhinjama za Nije potrebno čišćenje	Čuvaju se i koriste prvenstveno u prostorima i kuhinjama za čišćenje
Laboratorijske hemikalije	Konzervansi za uzorke; čuvaju se u posudama od 1 do 5 l	Konzervansi za uzorke, reagensi za laboratorijske analize; čuvaju se u posudama od 1 do 5 l	Konzervansi za uzorke;	Konzervansi za uzorke; čuvaju se u posudama od 1 do 5 l
Procesni reagensi	Nije potrebno	Suhi reagensi će se skladištiti u vrećama za rasuti teret do 1 tone, a tečnosti u rezervoarima	Nije potrebno	Nije potrebno

Implementacija

Minimiziranje uticaja na okoliš, radnike i zajednice uključivati će sljedeće:

- Inventura svih materijala uključujući sve informacije o proizvodima kako bi osigurali da svi zaposlenici na Projektu imaju sve potrebne podatke za siguran transport, skladištenje, rukovanje, upotrebu i odlaganje
- Imenovanje odgovornih osoba za upravljanje opasnim materijalima

- Razumijevanje svih opasnih materijala i uticaja na okoliš povezanih s njihovim transportom, skladištenjem, rukovanjem, upotrebom i odlaganjem
- Smanjivanje upotrebe ili stvaranja opasnih materijala kad god je to moguće
- Skladištenje opasnih materijala provoditi će se u skladu s međunarodnim standardima i međunarodnom praksom
- Skladištenje opasnih materijala bit će projektirano kao nepropusno, sigurno i odgovarajuće i neoštećeno.
- Uspostaviti će se Planovi za hitne situacije za slučaj nekontroliranog izlivanja kako bi se zaštitili od potencijalnih uticaja na okoliš
- Monitoring svih ispuštanja i izvještavanje o neplaniranim ispuštanjima u slučaju njihovog pojavljivanja
- Prijavljivanje incidenata Timu za hitne situacije ili Timu za reagovanje u slučaju izlivanja sa svim relevantnim informacijama.
- Obuka Timova za reagovanje u hitnim slučajevima, kao i svo relevantno osoblje za manja izlivanja.

Skladištenje opasnih materijala bit će projektirano kao sigurno i primjereno unutar prikladno zatvorenih područja. Svi reagensi će biti uskladišteni i pripremljeni u skladištu u zatvorenom prostoru. Spremnici za skladištenje reagensa će imati indikatore i instrumente koji će spriječiti nastanak prosipanja tokom rada. Bit će osigurana ventilacija i zaštita od požara i sigurnosti. Sljedeće mjere za adekvatno rukovanje opasnim materijama i opasnim materijalima bit će implementirane:

- Proizvođači će osigurati sigurno pakiranje i označavanje materijala kao dio kupoprodajnih ugovora
- Skladište opasnih materijala bit će provjetreno i suho
- Kontejneri za skladištenje opasnih materijala bit će zatvoreni sve dok to bude potrebno kako bi se spriječilo slučajno curenje i/ili izlivanje
- Nekompatibilne hemikalije skladištiti će se zasebno kako bi se spriječile hemijske reakcije
- Skladišta hemikalija bit će označena kao nepušačka zona i skladištena dalje od hrane; zabranjeno je korištenje jela i pića u skladištima.
- Zaposleni koji rukuju opasnim materijalima bit će obučeni i opremljeni odgovarajućom zaštitnom opremom

Radnje koje treba izbjegavati, kontrolirati i ublažavati tokom Operacije

Plan upravljanja opasnim materijalima će se stalno ažurirati u skladu sa popisom svih opasnih materija i opasnih materijala na lokaciji projekta, zajedno sa svim potrebnim informacijama. Čuvati će se na vidljivoj i lako dostupnoj lokaciji na svakom mjestu gdje se skladište relevantne opasne tvari i opasni materijali. Novi zaposlenici koji rukuju opasnim materijalima bit će obučeni i opremljeni odgovarajućom zaštitnom opremom, a postojeć će proći ponovnu obuku prema usklađenom rasporedu.

Radnje koje treba izbjegavati, kontrolirati i ublažavati tokom Zatvaranja

Tokom faze zatvaranja svi rizici osim odlaganja viška materijala će se smanjiti. Višak materijala bit će adekvatno prikupljen, označen i odložen na predviđenim lokacijama za odlaganje otpada.

Radnje koje treba izbjegavati, kontrolirati ili ublažavati nakon Zatvaranja

Potrebe za materijalom će se smanjiti tokom ove faze. Gorivo koje vozila koriste za nadzor se i dalje koristi. Postupci će biti izmijenjeni za upravljanje proizvodima za niži nivo aktivnosti tokom zatvaranja. Monitoring i inspekcija će se nastaviti redovno.

6.6 Plan upravljanja zdravljem i sigurnošću

Plan upravljanja zdravljem i sigurnošću (HSMP) je integralni dokument pripremljen za sve projekte i odnosi se na pripremne radove, mobilizacijske radove, konstrukcione radove, ispitivanja i fazu puštanja u pogon, koji se primjenjuje i od strane kompanije Eastern Mining i svih izvođača i podizvođača.

HSMP definira alate i metode za upravljanjem zdravljem i sigurnošću tokom cijelog projekta, kao i opšta pravila o zaštiti na radu kojih se mora pridržavati svo osoblje uključeno u projekat. EM kao vlasnik će biti odgovoran za upravljanje aspektima zaštite na radu u cjelokupnom projektu. EM osigurava da će se HSMP strogo pridržavati tokom cijelog projekta. EM ima pravo vršiti periodične i nasumične audite kad god je to potrebno. Ako se uoče neusklađenosti tokom ovih audita ili redovnih posjeta lokaciji, EM ima pravo dati „Nalog o prekidu rada“. Rad se neće nastaviti sve dok se ne poduzmu korektivne akcije i ne uklone rizici ili se na odgovarajući način ne kontroliraju.

Ovaj dokumenta uključuje procedure i planove projekta kojić se naknadno objaviti.

Svi projekti uključuju sljedeće vrste aktivnosti:

- Mjere ublažavanja za upravljanje temama vezanim za zdravlje i sigurnost; i
- Prijevoz osoblja, građevinskih strojeva, opreme, potrošnog materijala, alata i pomoćnih materijala, projektnog materijala i otpadnog tla i materijala do lokacije i/ili s lokacije.
- Rad sa većim građevinskim mašinama, teškom mehanizacijom za iskope, sječenje i zapunjavanje, te zbijanje u zemljanim radovima.
- Radovi na rezanju cijevi i čelika, zavarivanju i montaži.
- Operacije podizanja opreme.
- Izmiještanje građevinskih mašina za podizanje tereta
- Rad na povišenim mjestima.

HSMP i svi srodni planovi i postupci bit će stavljeni na znanje svim ljudima koji imaju odgovornost na licu mjesta (potrebni su zapisi i potvrda o navedenom od svih rukovodilaca izvođača i podizvođača), a svaki radnik na terenu će proći odgovarajuće postupke uvođenja na radno mjesto, kao i svakodnevnu obuku o sigurnim radnim praksama za relevantne zadatke.

6.7 Politika ljudskih resursa

UVOD

Adriatic Metals je posvećena stvaranju radne atmosfere koja je sigurna pravedna i raznolika kultura koja potiče na rukovođenje i dozvoljava svakoj osobi da doprinese na svoj način i shvati svoj potencijal. Dobre prakse zapošljavanja su od presudnog značaja za razvoj radne snage koja posjeduje potrebne vještine i kvalitete za podršku uspješnom, etičkom i odgovornom poslovanju.

Ne upuštamo se niti odobravamo bilo kakav oblik prisilnog rada djece na našim lokacijama. U našem pristupu radu vođeni smo pozitivnim lokalnim zakonskim praksama uz dodatne smjernice koje pružaju međunarodni standardi, posebno osnovni standardi propisani od strane Međunarodne organizacije rada (ILO).

PRINCIPI

Adriatic Metals se zalaže za:

- postupanje po svim važećim zakonskim propisima, standardima i drugim pravilima;
- pridržavanje principa jednakosti i pravednog postupanja prema radnicima bez diskriminacije po osnovu dobi, spola, seksualne orijentacije, etničke pripadnosti, nacionalnosti, religije ili invaliditeta u procesima zapošljavanja, vrednovanja i napredovanja u karijeri;
- investiranje u edukaciju i treninge naših ljudi za rad na etičke, sigurne, zdrave i ekološki odgovorne načine, omogućavajući im pristup prilikama za razvoj;
- promociju inkluzivne i etičke radne kulture uskladene sa temeljnim vrijednostima: Zajednica, Održivost, Okoliš i Ljudi, u kojima je prepoznata vrijednost različitosti, gdje se svi radnici osjećaju vrijednim i ohrabruju na doprinos u dosezanju svog punog potencijala;
- redovnu komunikaciju sa izabranim predstavnicima radnika;
- primjeni dostupnog i transparentnog internog žalbenog mehanizma za radnike kako bi mogli podnositi žalbe napravljene u dobroj vjeri, a u vezi sa ponašanjima koja su u suprotnosti sa odredbom našeg Kodeksa ponašanja i/ili sa Pravilnikom o radu; i
- promovisanje dijaloga i harmoniji industriji, poštivanju principa slobode udruživanja i prava na kolektivno pregovaranje, pristupajući u duhu saradnje interesnim skupinama u vezi sa pitanjima vezanim za zapošljavanje.

PRIMJENA

Odgovornost za primjenu ove Politike odnosi se na, ali nije ograničena na radnike Kompanije, izvođače i podizvođače, konsultante i ostale koji se bave poslovnim aktivnostima pod operativnom kontrolom Društva. Svaki radnik snosi odgovornost za postupanje po ovoj Politici. Menadžeri Kompanije odgovorni su za promociju i postupanju po Politici u svim poslovnim jedinicama ili odjelima.

MONITORING I PREGLED

Nadzorni odbor će redovno pratiti sadržaj, djelotvornost i provedbu ove Politike ljudskih resursa. Može biti i nezavisnih revizija s vremena na vrijeme. Svi utvrđeni zaključci, nadopune ili poboljšanja će se primijeniti u najkraćem mogućem roku.

Materijalni prijedlozi odredbi ove politike biće prijavljeni Nadzornom odboru Kompanije i ESG Komitetu Nadzornog Odbora. Osoblje se poziva da da svoj komentar na ovu politiku ljudskih resursa i predloži načine za poboljšanje.

Sve komentare, prijedloge i pitanja potrebno je uputiti Nadzornom odboru.

Odobren od strane Nadzornog odbora kompanije 6. novembra 2020. godine.

Usvojeno od strane Kompanije 9. novembra 2020. godine.

6.8 Plan otkupa zemljišta, naknade i obnove mjesta za život

Ključna načela koja će se primjenjivati u Projektu Vareš u pogledu otkupa zemljišta, naknade i obnove mjesta za život su sljedeći:

- Projekat je usklađen sa zakonima BiH/FBiH i važećim međunarodnim standardima (PR5 EBRD -a).
 - Projekt nastoji izbjeći uticaje na egzistenciju minimiziranjem uticaja na zemljište, preduzeća, prirodne resurse i drugu imovinu. Ovo se uzima u obzir pri izradi projekta, koji daje prioritet minimiziranju uticaja pri izboru tehnologije za rudarstvo, prerađu i skladištenje jalovine, i daje prednost korišćenju zemljišta koje se i ranije koristilo za rudarstvo.
 - Poželjne su pregovaračke transakcije kupoprodaje, pri čemu se eksproprijacija koristi kao posljednje sredstvo samo ako sporazumni napori ne uspiju.
 - Naknada za privatno zemljište i svu imovinu na njemu, poput kuća, usjeva i drveća, plaća se po punoj zamjenskoj cijeni u smislu PR5 EBRD -a.
 - Za svako zemljište potrebno za rudnik, procesom otkupa zemljišta (identifikacija zahvaćenih parcela i vlasnika/korisnika, procjena imovine, pregovori, kupoprodajni ugovori) upravlja direktno Eastern Mining
 - Za puteve, čija je izgradnja u nadležnosti Općine, će se upravljati povezanim procesom otkupa zemljišta, pri čemu će Eastern Mining angažirati Općinu da postigne ishod u skladu sa ciljevima PR5.
-
- Svi kupoprodajni ugovori ovjereni su i registrirani u Katastru nekretnina.
 - Pogođene osobe imaju pristup vansudskom mehanizmu za podnošenje žalbi.
 - Uticaji na egzistenciju koji bi mogli nastati kao rezultat procesa otkupa zemljišta prate se i ublažavaju tamo gdje Eastern Mining smatra da je to potrebno učiniti prema obavezama praćenja i pomoći u ovom Planu obnove.
 - Pogođeni se informišu i konsultuju u širem okviru Eastern Mining Plana angažovanja zainteresovanih strana i PR 10 EBRD -a.
 - Osjetljive kategorije/osobe se identifikiraju i po potrebi im se pomaže.
 - Sve transakcije i interakcije se bilježe i dokumentiraju.

6.9 Plan upravljanja bukom i vibracijama

Plan upravljanja bukom i vibracijama (NVMP) razvijen je kako bi pružio dodatne detalje o mjerama koje će se primijeniti tokom faze konstrukcije i operativne faze projekta kako bi se osiguralo da su stvarni uticaji na okoliš u skladu s onima procijenjenim u Procjeni uticaja na okoliš, društvo i zdravlje (ESHIA), te da se mjere ublažavanja primjenjuju ciljano i efikasno.

Svrha NVMP -a je pružiti jasan skup radnji i odgovornosti za kontrolu i minimiziranje potencijalnih uticaja na osjetljive receptore unutar područja uticaja Projekta. Postoje brojne veze između ovog NVMP -a i drugih planova zaštite okoliša kako je niže navedeno:

- Plan zaštite zdravlja i sigurnosti na radu pruža identifikaciju i procjenu profesionalnih rizika povezanih s bukom i vibracijama,
- Plan upravljanja saobraćajem predviđa mjere ublažavanja radi smanjenja emisije buke koja proizlazi iz konstrukcionih vozila i opreme.
- Plan upravljanja zdravstvenom sigurnošću i zaštitom zajednice pruža identifikaciju i procjenu rizika zajednice vezanih za buku i vibracije.

Ovaj plan također pruža mehanizam za usvajanje novih mjera tokom cijele faze konstrukcije i operacije radi poboljšanja upravljanja bukom i vibracijama.

Mjere ublažavanje u fazi dizajna

- Osmišljene su mjere ublažavanja prije početka proizvodnje, kao što je npr objekat za drobilicu i testirati će se prije puštanja u pogon. Uz transportni put će se izgraditi nasipi tla kako bi se dodatno smanjio nivo buke nastao od kretanja kamiona.
- U fazi detaljnog projektiranja bit će uključena upotreba barijera, pregrada ili objekata za smanjenje buke koju proizvodi oprema poput: generatora, kompresora, pumpi i mjenjača;
- Treba održavati odgovarajuću udaljenost između stacionarnih izvora buke i obližnjih zajednica; i
- Fasada predložene zgrade za obradu bit će projektirana tako da daje minimalno 39dB Rw.

Mjere ublažavanje u operativnoj fazi

- Sva pokretna postrojenja trebaju biti podvrgnuta redovnom pregledu i održavanju kako bi se osiguralo da ugrađeni prigušivači zvuka rade po odgovarajućim standardima i da se istrošeni dijelovi zamjenjuju;
- Praviti će se, koristiti i održavati putevi s tvrdom podlogom kako bi se smanjila buka i prašina na cestama;
- Izgradnja transportnog puta bi trebala smanjiti brzinu kretanja;
- Ograničiti brzinu kretanja kako bi se smanjila aerodinamička buka.

Tokom operacije, primjenjivat će se sljedeće mjere za smanjenje buke:

- Radnici će biti obučeni prema najboljim praksama za smanjenje buke, uključujući izbjegavanje nepotrebnog korištenja motora i gašenja opreme kada to nije potrebno;
- Transportni put će se dobro održavati, a tamo gdje su strmi usponi, operativci će biti obučeni da minimiziraju buku motora;
- Ispuštanje i bacanje materijala sa visine biti će svedeno na minimum;
- Pokretanje vozila i postrojenja ići će prema rasporedu, kako bi se izbjegli istovremeni udari buke;
- Sva vozila će biti opremljena alarmima za vožnju unazad, postavljenim na najtiši nivo, u skladu sa zdravstvenim i sigurnosnim razlozima;
- Osigurati prigušivače za ulaz zraka i prigušivače ispušnih plinova za stacionarne motore sa sagorijevanjem i druge jedinice (na primjer generatore);
- Obavljati redovne preglede i održavanje vozila i opreme za rukovanje materijalom kako bi bili sigurni da su ugrađeni kvalitetni prigušivači zvuka, zamijenjeni istrošeni dijelovi i primijenjena maziva tako da su i dalje ispunjene projektne specifikacije izlazne buke;
- Kada se oprema postrojenja mora zamijeniti, odabrano postrojenje će imati nivo zvučne snage jednak ili manji od postrojenja koje zamjenjuje;
- Zaposlenima i izvođačima koji su uključeni u rudarske radove i poslove miniranja će biti obezbijeđena odgovarajuća zaštita u područjima s velikom bukom. Takva područja bit će označena oznakama na odgovarajućem jeziku, a zaposlenici i izvođači će biti obučeni o postupcima zaštite sluha;
- Statičko postrojenje koje se nalazi u drobilici i područjima za preradu bit će smješteno unutar objekta, a tačke probijanja na fasadi ovih zgrada (tj. vrata, prozori itd.) će biti svedene na minimum, kao i minimiziranje odjeka buke unutar objekta, što će se kontrolirati upotrebom materijala koji apsorbira zvuk;
- Pritužbe u vezi sa bukom povezane sa bilo kojom od projektnih aktivnosti pratit će se kroz aktivnosti zainteresovanih strana i proces žalbi na Projekat, uključujući upotrebu sandučića za komentare i prijedloge;
- Nadzor buke će se poduzeti u skladu s donjim odjeljkom x i nakon bilo kakvih pritužbi unutar zahvaćenih receptora zajednice;
- Ako je moguće, kretanje vozila treba ograničiti tokom vikenda i noću kako bi se smanjio uticaj buke u tišim periodima; i
- Svi izmjereni podaci bit će evidentirani i čuvani kao zapis za EMS lokacije, koji bi trebao biti dostupan na zahtjev i objavljivati se godišnje za vrijeme trajanja projekta.

Sljedeće opšte mjere će biti provedene kako bi se smanjili uticaji buke povezane s transportom:

- Provesti ograničenja brzine u odnosu na stanje na putu i lokaciju osjetljivih receptora, kao što su naseljena područja;
- Održavati prilazne puteve u dobrom stanju radi smanjenja buke koju pravi kretanje vozila i gume; i
- Osigurati kontinuiran protok saobraćaja kako bi izbjegao dugotrajni prazan hod.

Mjere ublažavanja za stambene objekte

Nekoliko mjera se preporučuje na ključnim lokacijama na kojima će se projektne aktivnosti odvijati u blizini stambenih objekata, od kojih se neke koriste samo povremeno (npr. vikendice). Oni su navedeni u nastavku:

- Preporučuje se postavljanje akustične barijere visoke 2,5 m između transportnog puta i prijemnika ESR 4, jer su stambene zgrade prisutne na ovoj lokaciji, pod pretpostavkom da je potvrđeno da su te zgrade stambene i da ima dovoljno prostora za postavljanje akustične barijere. Stanovnici mogu birati da li je postavljena akustična barijera ili je ugrađena alternativn zastakljivanja i ventilacija. Stambeni objekat (kuća za odmor) na receptorima ESR6 zahtijevat će ugradnju. Ako se potvrdi da su stanovi na ESR 5 i 6 stambeni stanovi, bit će potrebna ugradnja stakla i ventilacije.
- Alternativni ventilacijski sistem trebao bi biti instaliran kako bi se omogućio odgovarajući protok zraka do objekta bez potrebe da prozori ostaju otvoreni. Većina oblika ventilacije omogućava otvaranje prozora kada je potrebna ventilacija za čišćenje.

Osetljivi receptori

Svi najbliži osjetljivi receptori su stambene objekti, pa se osjetljivost svakog smatra srednjom, iako neki objekti nisu stalno zauzeti.

Receptor	Koordinate		Najbliže područje projekta	Udaljenost do projekta (m)
	X	Y		
ESR 1	278637	4896957	Rudnik Rupice	441
ESR 2	283029	4894683	Transportni put	49
ESR 3	283299	4894617	Transportni put	69
ESR 4	285831	4891505	Transportni put	17
ESR 5	286446	4891153	Transportni put	14
ESR 6	286786	4890652	Transportni put	7
ESR 7	287835	4890897	Proizvodni pogon	64
ESR 8	287929	4891029	Proizvodni pogon	33

Monitoring buke će se provoditi periodično kroz svaku fazu Projekta na lokacijama koje se smatraju reprezentativnim za osjetljive receptore. Dodatni nadzor će se poduzeti kao odgovor na pritužbe na buku na bilo kojoj lokaciji.

Planiranje praćenja i audita potrebno za validaciju učinkovitosti mjera ublažavanja biti će na osjetljivim receptorima, sa sljedećim pristupom praćenja:

- Odgovarajuća oprema za nadzor-Mjerači buke klase 1 sa kompletima za nadzor okoliša će se koristiti za nadzor buke i bit će identificirani odgovarajući zahtjevi održavanja i događaji ili aktivnosti koje su potrebne u slučaju neusklađenosti. Lanac čuvanja dokumentacije će biti potrebna kada se oprema koristi. Oprema će se kalibrirati prije upotrebe i slati na ponovnu kalibraciju proizvođaču ovlaštenoj laboratoriji, a prema uputama proizvođača.

- Procedure monitoringa buke - Procjena buke će definirati zahtjeve praćenja i periode za upotrebu opreme, koji će biti usmjereni prema područjima rada u kojima se može utvrditi efikasnost mjera ublažavanja. Postupak će osigurati prikupljanje reprezentativnih podataka i čuvanje odgovarajuće evidencije tokom trajanja Projekta, a uključivat će sljedeće detalje:
 - lokacija za nadzor;
 - trajanje monitoringa koji će se vršiti na svakoj lokaciji za svaku identifikovanu fazu radova; i
 - snimanje svih potrebnih podataka o buci, uključujući nivo buke (LAeq), datum, vrijeme, vremenske prilike i sve ostale relevantne informacije.
 - preporučeni nivo buke
 - radnje koje treba poduzeti u slučaju prekoračenja preporučenih razina buke na identificiranim receptorima.
- Postupak podnošenja žalbi - Postupak će detaljno opisati radnje koje treba poduzeti u slučaju da operator primi pritužbe vezane za buku, bilo direktno ili putem namjenskih mehanizama implementiranih u sklopu projekta.

Monitoring vibracija će se provoditi na lokacijama koje se smatraju reprezentativnim za osjetljive receptore najbliže Projektu, periodično kroz svaku fazu Projekta. Dodatni nadzor će se poduzeti kao odgovor na pritužbe na buku na bilo kojoj lokaciji.

Planiranje praćenja i audita potrebno za potvrđivanje učinkovitosti mjera ublažavanja bit će na osjetljivim receptorima, sa sljedećim pristupom praćenja:

- Odgovarajuća oprema za nadzor - seizmograf će se koristiti za praćenje vibracija na postojećim osjetljivim receptorima i identificirat će se odgovarajući zahtjevi održavanja ili koje su potrebne u slučaju neusklađenosti. Lanac čuvanja dokumentacije će biti potrebna kada se oprema koristi. Oprema će se kalibrirati prije upotrebe i slati na ponovnu kalibraciju proizvođaču ovlaštenoj laboratoriji, a prema uputama proizvođača.
- Postupci praćenja vibracija - Postupak će osigurati prikupljanje reprezentativnih podataka i čuvanje odgovarajuće evidencije tokom cijelog trajanja Projekta i uključivat će sljedeće detalje:
 - Lokacije za nadzor;
 - Trajanje monitoringa koji će se vršiti na svakoj lokaciji za svaku identifikovanu fazu radova; i
 - Radnje koje je potrebno poduzeti u slučaju prekoračenja preporučenih razina vibracija na identificiranim receptorima.

Postupak podnošenja žalbi - Postupak će detaljno opisati radnje koje treba poduzeti u slučaju da operator primi pritužbe vezane za buku bilo direktno ili putem namjenskih mehanizama implementiranih u sklopu projekta.

Preostali uticaji

Usvojiti će se standardne mjere ublažavanja za smanjenje buke i vibracija i najbolja praksa kako bi se zaštitili radnici i receptori lokalne zajednice. U ranim fazama rada, dobra praksa podrazumijeva praćenje nivoa buke i vibracija na najbližim osjetljivim receptorima kako bi se osiguralo da se predviđeni uticaj buke identifikuje u osjetljivim područjima. Osim toga, efikasnost aktivnosti mjera ublažavanja nivoa buke će se pratiti putem mehanizma za podnošenje pritužbi i u okviru Projekta.

Sažetak preostali uticaji:

Uticaj	Faza rudarstva	Uticaj prije ublažavanja	Ključne mjere ublažavanja	Preostali uticaji
Buka na postojećim receptorima zajednice	Konstrukcija i operacije	Malo (nisko)	<p>Obavljati redovno održavanje i pregled vozila i mobilne opreme, uključujući prigušivače zvuka.</p> <p>Uvesti ograničenja brzine za tešku opremu i opći saobraćaj na svim cestama i održavati ceste.</p> <p>Ugraditi uređaje za smanjenje buke na građevinsku opremu i koristiti privremene barijere gdje je to moguće za smanjenje širenja buke.</p> <p>Stacionarne izvore buke udaljiti od stanovnika.</p> <p>Postaviti zvučnu izolaciju na glavnu zgradu pogona za preradu</p> <p>Sprovesti Plan upravljanja bukom i vibracijama.</p>	Malo (nisko)
	Transportni put	Veliko	<p>Sarađivati s korisnicima ESR -a 4 i 6 kako bi se razvile odgovarajuće mjere za ublažavanje buke, poput postavljanja akustične barijere između transportne ceste i stambenih objekata ili poboljšanog zastakljivanja i ventilacijskog sustava na ESR -u 4 te instalirati dodatna stakla i ventilaciju (klima uređaj) za ESR 6.</p>	Umjereno
Vibracije na postojećim receptorima zajednice	Vozila, teška oprema	Zanemarivo	<p>Rasporediti aktivnosti koje stvaraju velike vibracije prema dnevnim satima.</p> <p>Redovno održavati i pregledati opremu u skladu sa Planom upravljanja kvalitetom zraka i vibracijama.</p> <p>Pratiti pritužbe vezane za vibracije kroz žalbe i žalbeni proces.</p>	Zanemarivo
	Opće operacije projekta	Zanemarivo	<p>Rasporediti aktivnosti koje stvaraju velike vibracije prema dnevnim satima.</p> <p>Obavljati redovno održavanje i pregled opreme.</p> <p>Pratiti pritužbe vezane za vibracije kroz proces pritužbi i žalbi.</p>	Zanemarivo

6.10 Plan upravljanja zemljištem, zagađenim zemljištem i kontrola erozije

Plan upravljanja tlom, zagađenim tlom i kontrola erozije (SCLECMP) razvijen je kako bi pružio dodatne detalje o mjerama koje će se implementirati u projektiranju, fazi konstrukcija, operacije, sanacije i nakon završetka projekta, kako bi se osiguralo da su stvarni uticaji na okoliš u skladu s onima procijenjenim u Procjeni uticaja na okoliš, društvo i zdravlje (ESHIA).

SCLECMP uključuje niz jasno definiranih mjera i radnji čija je uloga smanjiti zagađenje tla i kontrolirati eroziju na ovom području koje je središte rudarskih aktivnosti. SCLEMP su definisani:

- Svi zahtjevi za rukovanje i odlaganje tla; i
- Tačna zapremina/količina tla zasnovana na konačnim kriterijumima projekta, posebno za sve radove na tlu i odlagališne lokacije.

SCLECMP pruža jasan skup radnji i odgovornosti za kontrolu i minimiziranje potencijalnih uticaja na osjetljive receptore unutar projektnog područja.

SCLECMP predstavlja jednu komponentu cjelokupnog Sistema upravljanja okolišem i društvom (ESMS). ESMS uključuje brojne obaveze i planove upravljanja komponentama koje zajedno čine osnovu za tekuće projektiranje, konstrukcije i operacije Eastern Mining-a.

Opšte mjere ublažavanja tla

- Pravilno skladištenje gornjeg sloja tla u zalihamu potrebno je za održavanje kvalitete tla i minimiziranje oštećenja fizičkog (strukturnog) stanja tla, tako da se može lako vratiti nakon ponovnog širenja i izbjegavati kontaminaciju kamenjem ili drugim materijalima
- Unaprijed ogoliti tlo do bazalnog sloja duž transportnog puta i područja skladišta nasipa
- Veličina i visina zaliha ovisit će o nekoliko faktora, uključujući količinu raspoloživog prostora, prirodu i sastav tla, prevladavajuće vremenske uslove u vrijeme ogoljavanja i sve uslove planiranja povezane s razvojem. Napraviti zalihe visine 3-4 m za gornji sloj tla koji se može ogoliti i skladištiti na suhom mjestu, ali visina nasipa može biti i veća ukoliko je prostor za skladištenje ograničen.
- Kamioni kiperi smiju samo stajati i putovati bazalnim slojem (osim ako se ne podigne sljedeći nivo pri skladištenju).
- Mašine će raditi samo kada uslovi na tlu ili površini tla omogućavaju njihovu maksimalnu radnu efikasnost.
- Jednoslojni nasipi preferirani se u odnosu na višeslojne nasipe, jer se time izbjegava saobraćaj na tlu koje se skladišti.
- Podizati tlo samo bagerom i povećati visinu nasipa prije nego što kamionima bude dozvoljen pristup gornjoj površini.
- Prilikom podizanja višeslojnih nasipa saobraćaj treba biti ograničen samo na gornju površinu donjeg sloja.
- Prilikom obavljanja aktivnosti kao što su rukovanje tlom, vađenje tla, skladištenje i izmještanje tla, potrebno je da se površinski dio tla ne miješa s drugim dijelovima

- Obradivati tlo u sušnim razdobljima kako se ne bi uticalo na njegovo sabijanje, ali izbjegavati vrlo vjetrovite dane
- Smanjiti mogućnost zagađenja tla prosipanjem materijala, curenjem ulja i maziva, nepravilnim odlaganjem otpada
- Rukovati i skladištiti tlo s odgovarajućim strategijama i pravilima kako bi se izbjegla erozija tla, zagađenje vodotoka ili povećanje rizika od poplava u okolnom području.
- Pregledati zemljišne resurse i izraditi Plan korištenja zemljišnih resursa koji sadrži sva ograničenja koja tlo može posjedovati u smislu rukovanja, uklanjanja i skladištenja zaliha.

Da bi se smanjila vlažnost tla:

- Postaviti nasipe tla na suhim mjestima i zaštitite ih od otjecanja sa susjednih područja. Ispustiti vodu na vlažnom mjestu.
- Postepeno podizati nasipe do maksimalne visine duž linije za nasipe i oblikovati nasipe tako da se može vršiti ispuštanje vode i kad god se zaustavi ogoljavanje tla.
- Potrebne su mjere za zaštitu površinskog sloja od taloženja vode i održavanje bazalnog sloja u stanju sposobnom da podnesu težinu kiperu.

Operacija skladištenja:

- Nasipe treba postaviti na suho tlo, a ne u udubljenja i ne smiju ometati lokalnu površinsku drenažu. Tamo gdje je potrebno, nasipe treba zaštititi od otjecanja/osipanja prekidnim kanalima koji su povezani sa odgovarajućim objektima za ispuštanje vode. Tamo gdje se skladište nalazi u udubljenju zbog uklanjanja površinskog tla, treba poduzeti mjere kako bi se osiguralo da se voda ne može skupljati unutar skladišnog prostora.
- Sve mašine moraju biti u sigurnom i efikasnom radnom stanju u svakom trenutku. Mašine će raditi samo kada uslovi na tlu omogućavaju njihovu maksimalnu radnu efikasnost. Operacija se mora obustaviti prije nego što vožnja postane problem ili ako zakaže cjelovitost bazalnog sloja i ruta za transport; rute transporta se moraju održavati
- Operacija bi trebala slijediti detaljan plan ogoljavanja/skladištenja tla koji prikazuje jedinice tla koje treba ogoliti i skladištiti, rute izvlačenja i postupno kretanje vozila. Jedinice tla trebaju biti definisane unutar lokacije s podacima za razlikovanje vrsta i slojeva, i podacima o rasponima debljina. Treba voditi detaljnu dnevnu evidenciju o poduzetim operacijama, te o mjestima i stanju tla.
- Unaprijed ukloniti gornji sloj tla i podzemni dio do bazalnog sloja sa ruta izvlačenja, područja gdje će se formirati nasipi i bilo kojeg drugog radnog područja. Ta tla treba skladištiti u odgovarajućem prostoru.
- Kiperi smiju putovati samo unutar transportne rute i operativnih područja. Kamioni bi trebali ući u skladišni prostor, preokrenuti teret tla unatrag počevši na najudaljenijoj tački nasipa od tačke pristupa. Bager treba da izvlači tlo u slojeve odgovarajućih dimenzija. Kašika bagera može se koristiti za oblikovanje i učvršćivanje stranica, jer se nasip postepeno formira kako bi se pospješilo osipanje kiše, posebno na kraju svakog

dana, ali i s početkom kiše tokom dana. To bi trebalo uključivati sve izložene nepotpune površine.

- Postupak se ponavlja prevrtanjem tla na nasip koji se formira, a bez prevrtanja kotača na prethodno nasuti materijal. Operacija se nastavlja postupno duž glavne osnove nasipa.
 - Bez kamiona koji se penju na nasipe tla, najveća moguća visina povezana je s dosegom dijelova bagera (tipično 3-4 m).
 - Da bi podigli nasip na više, kamioni će se morati kretati po gornjoj površini nasutog tla. Morat će se osigurati rampa za podizanje kamiona na površinu prvog reda, koji bi trebao biti sposoban saobraćati bez poteškoća.
- Sljedeći nivo bi se formirao ponavljanjem gore opisanog procesa. Ako su potrebni dodatni slojevi, postupak bi se ponovio.
- Sve izložene rubove/površine treba oblikovati pomoću kašike bagera početkom kiše tokom dana. Sve površine trebaju biti oblikovane tako da ispuštaju vodu na kraju dana. Završnu vanjsku površinu treba postupno oblikovati pomoću kašike bagera za promicanje/ispuštanje kiše.
 - Radove treba zaustaviti u vlažnim uslovima s mjerama koje se poduzimaju kako bi se spriječilo stvaranje vode u podnožju nasipa i na bazalnom sloju. Na početku svakog dana pobrinuti se da nema bara na bazalnim slojevima i radnim područjima.
 - Sve mjere bit će dio ugovora s pojedinim operaterima i za sve izvođače će se razviti operativna procedura
 - Prema lokalnom građevinskom zakonu, svaka lokacija mora imati Plan organizacije radilišta, gdje će podizvođači morati uključiti ove mjere.

Specifične mjere ublažavanja

- Tla na lokalitetu Rupice bogata glinom - sa ovom vrstom tla treba rukovati samo u sušnom periodu
- Potrebno je smanjiti mogućnost dodatne kontaminacije tla pri rukovanju i skladištenju materijala iz VPP -a
- Kontaminirano tlo iz zone proizvodnog pogona Varesa (ostalo od prethodnih aktivnosti) tretirat će se kao opasno. Kontaminirano tlo sa lokacije Veovači je uklonjeno i čuva se/pokriveno kako bi se umanjio rizik tokom procesa rušenja.
- Gornji sloj tla iz područja TSF -a Veovača i drugih područja oko lokacije, poput nove dionice transportnog puta i područja oko portala i platformi rudnika Rupice, bit će uklonjeni i pravilno skladišteni kako bi se mogli ponovno koristiti.
- Uspostaviti vegetacija na površinskom sloju tla kako bi se smanjila erozija, ali će se nadzirati radi eventualni pojave invazivna vrsta koje će biti uklonjati.
- Odlagališta će se zadržavati što je kraće moguće i koristiti za obnavljanje izloženih područja, kao što je usjeci duž puta, radi smanjenja erozije.
- Provesti postupnu sanaciju područja kao što su odlagalište otpadnih stijena i dovršeni dijelovi TSF -a
- Održavati količinu tla kako bi se osiguralo da ostane dovoljno tla za zatvaranje lokacije
- Preostalo tlo na TSF -u će se nabiti, kako bi se formirao nepropusni sloj s drenažnom mrežom za recirkulaciju procjednih voda u proizvodni pogon.

- Odlagalište otpadnih stijena na lokalitetu Rupice će biti privremenog karaktera, a materijal će se kombinirati s jalovinskim materijalom i koristiti za zapunjavanje rudnika. Područje na kojem se nalazi sadrži jdrenažu koja će preusmjeriti svu procjednu vodu u postrojenje za prečišćavanje vode kako bi se smanjio rizik od kontaminacije iz procjedne vode u okolno tlo.
- Prilikom zatvaranja rudnika, sva preostala količina biti će tretirana na način da se minimizira rizik od otjecanja, potom zbijena i prekrivena s dva sloja tla, nakon čega slijedi revegetacija. Ako je nagib veći od 30 stepeni, područje će biti prvo terasirano prije prekrivanja slojem tla i pojave vegetacije.
- Tokom rada rudnika, ruda će se prije transporta do proizvodnog pogona Vares skladištiti u ROM odlagalištima sa drenažom čime se smanjuje rizik od kontaminacije okolnog tla.
- Jalovina će se odlagati ili kao materijal za zapunjavanje ili u namjenskom TSF -u.
- Na kraju operativne faze projekta sva ruda će biti uklonjena sa lokaliteta Rupice i obrađeno u VPP -u.

Mjere za kontrolu erozije:

- Čišćiti najmanje moguće površine,
- Osigurati da su kanali i bazeni za zadržavanje vode postavljeni prije početka čišćenja (uključujući sječu stabala)
- Osigurati da se bazeni za zadržavanje vode čiste i održavaju, te obnove nagibi oko platformi i usjeci uz puteve što je prije moguće
 - Uspostaviti drenažne strukture u podnožju svake padine kako bi se spriječio protok metala preko platforme
 - Spriječiti degradaciju tla prilikom uređenja lokacije za strojeve
 - Sprečiti prosipanja goriva, ulja i maziva sa transportnih i građevinskih uređaja
 - Skladišti opasne materije na natkrivenom i nepropusnom terenu
 - Pravilno odlagati sve vrste otpada na za to predviđena mjesta
 - Sprovesti mjere opisane u Planu upravljanja otpadom
 - Postepena implementirati mjere za sanaciju i rehabilitaciju oštećenih područja
 - Sve gore navedene mjere bit će uključene u izradu glavnog projekta, poput:
- čišćenje najmanjih mogućih površina,
- osigurati da su odvodni kanali i bazeni za zadržavanje vode postavljeni prije početka velikog čišćenja,
- osigurati da se bazeni za zadržavanje vode čiste i održavaju,
- što je brže moguće revegetirati kosine oko platformi i usjeke duž puta.

Monitoring i Audit

Audit uključuje:

- Odlagalište gornjeg sloja tla proveravat će se tromjesečno radi, kako bi se utvrdili znakovi erozije, uspostavila vegetacije i uklonile invazivne vrste.
- Petogodišnju procjenu tla na ključnim lokacijama i onim sa povećanim rizikom od kontaminacije (uključujući VPP i); i
- Smjernice za akcije u kojima je moglo doći do značajne promjene osnovnih uslova

Zatvaranje:

- Prije zatvaranja, izvršiti će se uzorkovanje tla kako bi se procijenila promjena osnovnih uslova, te mogle primijeniti odgovarajuće mjere sanacije tokom procesa zatvaranja rudnika. Poseban značaj bit će stavljen na lokacije koje su posebno osjetljive na zdravlje ljudi ili zagađenje okoliša.

Osim gore navedenih, obavljat će se sljedeće aktivnosti:

- Postupati u skladu s Planom organizacije gradilišta, koji je izrađen skladu s lokalnim zakonodavstvom (Uredba o uređenju gradilišta, obaveznoj dokumentaciji na gradilištu i sudionicima u građenju „Službene novine FBiH“, broj 48/09)
- Revizija dokumentacije za kreiranje specifičnih mjera ublažavanja
- Nadzor svih aktivnosti kroz sve faze projekta

6.11 Plan odlaganja površinskog mineralnog otpada

Plan zbrinjavanja površinskog mineralnog otpada (SMWDP) je razvijen kako bi pružio dodatne detalje o mjerama koje će se primijeniti tokom operativne faze projekta kako bi se osiguralo da su stvarni uticaji na okoliš u skladu s procjenom u Procjenom uticaja na okoliš, društvo i zdravlje (ESHIA). Ovaj plan također pruža mehanizam za prilagođavanje novih mjera tokom procesa izgradnje i operacija s ciljem poboljšanja upravljanja i identifikacije karakteristika otpadnih stijena.

SMWDP predstavlja jednu komponentu ukupne Strategije upravljanja društvenim okolišem (ESMS). ESMS uključuje niz obaveza i planova upravljanja komponentama koji zajedno čine osnovu za tekuće poslovanje Eastern Mining-a.

Procesiranjem metalčnih ruda se stvara otpadna stijena koju treba odložiti i obično se skladišti na površini pod atmosferskim uslovima, gdje ostaje trajno kao odlagalište otpadne stijene. Na površinskom kopu odlagalište otpadnih stijena su obično značajne veličine, dok su podzemnim scenarijima obično znatno manje količine otpada. Ove otpadne stijene mogu biti reaktivne u atmosferskim uslovima, što može dovesti do kisele drenaže i ispiranja sulfata/metala, te ispuštanja zagađene vode u okolinu, ako odlagalište nije uređeno na način da se smanji reakcija između otpadnih stijena i atmosferskog kisika i vlage. Nauka o kiseloj drenaži stijena (ARD) koristi se za predviđanje i razumijevanje reaktivnosti otpadnih stijenskih masa.

Otpadne stijene koje će nastati na lokalitetu Rupice opsežno su istražene u smislu reaktivnosti u atmosferskim uslovima i potencijala za stvaranje kiseline i ispiranje sulfata/metala. Istraživanje je provedeno korištenjem rigorozne naučne metodologije i ispitivanja na licu mjesta, koristeći kombinaciju geološke i hemijske ekspertize. Ispitivani su setovi otpadnih stijena i ponašanje pri dugotrajnom skladištenju u atmosferskim uslovima.

Eksperimentalno je dokazano da su rudni materijali skloni stvaranju kiseline i ispiranju sulfata/metala ako su izloženi atmosferskim uslovima tokom dužeg vremenskog perioda. Otpadni materijali uključuju reaktivnu otpadnu stijenu koja je sklona relativno blagom stvaranju kiseline i ispiranju sulfata/metala, te nereaktivnu otpadnu stijenu koja nije sklona acidifikaciji, ali može ispirati sulfat i metale u gotovo neutralnim uvjetima. Iz rasporeda rudnika bit će predvidljivo koje će se količine rude, reaktivne otpadne stijene i nereaktivne otpadne stijene skladištiti u bilo kojem trenutku tokom trajanja eksploatacije.

Nadzor drenaže stijena će se poduzeti kako bi se utvrdilo da li građevinske ili operativne aktivnosti izazivaju štetne uticaje na okolinu. Tačke praćenja bit će definirane u fazi konstrukcija, i to su mjesta na kojima se sakupljaju efluenti i gdje potencijalno mogu ući u okoliš. Uzorci će se uzimati nakon velikih padavina ili u razdoblju otapanja snijega. Vizuelni pregled je neophodan najmanje jednom sedmično.

Potrebno je ispitati sljedeće parametre je u internoj laboratoriji, a po potrebi se mogu poslati u vanjsku laboratoriju na provjeru:

- Fizičko-hemijski parametri (pH, Ukupna otopljene materije, Ukupne suspendovane materije TSS, provodljivost, Rastvoreni kiseonik, Mutnoća NTU, amonijačni azot)
- (Alkalitet-ukupno kao bikarbonat, jonska balans, karbonati, kalcijum, magnezijum, natrijum, kalijum, hloridi, sulfati, fluor, fosfati)
- Manji ioni: (aluminij, arsen, barij, bor, kadmij, hrom, bakar, željezo, olovo, mangan, živa, nikl, selen, kalaj, cink, talij)

Rezultati će biti u bazi podataka, s praćenjem trenda i bit će dostupni svim odgovornim stranama.

Sav nadzor voda (površinskih i podzemnih voda) bit će u skladu s Planom upravljanja vodama i otpadnim vodama.

Ukratko, praćenje uključuje sljedeće:

- Monitoring drenaže stijena i vizuelni pregledi će se vršiti nakon jakih padavina ili u periodu topljenja snijega, kako bi se identifikovali bilo kakvi problemi sa predloženim mjerama upravljanja. Ako dođe do stvaranje kiseline, povećati se praćenje drenaže stijena; i
- Vizualni pregledi područja otpadnih stijena i nadzor kvalitete vode bit će poduzeti ukoliko dođe do cijeđenja.

6.12 Plan upravljanja otpadom i opasnim otpadom

Plan upravljanja otpadom i opasnim otpadom (WHWHWMP) ima za cilj identificiranje mjera za smanjenje uticaja otpada i odlaganja opasnog otpada, te pronalaženje najboljih alata za smanjenje, recikliranje, prikupljanje, skladištenje, odvajanje, preradu, transport i sigurno odlaganje otpada koji će se generirati u svim fazama projekta Vares.

Plan upravljanja otpadom i opasnim otpadom primjenjivat će se u svim fazama projekta. U različitim fazama stvarat će se različite vrste otpada. Cilj ovog Plana je pronaći najprihvatljiviji način za prikupljanje, segregaciju, skladištenje, rukovanje, transport i odlaganje svih vrsta otpada nastalog iz projekta Vares, a u cilju zaštite zdravlja i sigurnosti zajednice i zaštite okoliša.

Upravljanje i odlaganje ne-opasnog otpada sprovoditi će se na sljedeći način:

- Na svakoj lokaciji na kojoj nastaje otpad će biti osigurani posebni spremnici prema vrsti prisutnog otpada, kako bi se olakšalo sigurno i ekološki prihvatljivo privremeno skladištenje. To uključuje podzemna radna područja i odmorista.
- Ne-reciklirajući otpad iz ureda, kantina i odmorista, skladišta, prostora za održavanje, radionica, pogona za preradu i rudnika prikupljat će se u posebne kante i privremeno skladištiti na lokaciji u proizvodnog pogonu Vares i lokalitetu Rupice.
- Otpad za reciklažu skladištiti će se na svakom lokaciji, na posebnim mjestima za tu namjenu
- Otpad iz proizvodnog pogona Vares i lokaliteta Rupice će se izmjestiti i sakupljati na jednu određenu lokaciju, kako bi se izbjeglo kretanje vozila za sakupljanje otpada do rudnika.
- Registrirani izvođači za odlaganje otpada će prikupljati otpad iz VPP –a, o čemu se voditi odgovarajuća dokumentacija.
- Registrirani izvođači prikupljat će materijale koji se mogu reciklirati (staklo, plastika, karton, metal, otpadna ulja itd.)²

Upravljanje i odlaganje opasnog otpada sprovoditi će se na sljedeći način:

- Skladištenje opasnog otpada će biti u skladu s međunarodnim standardima i međunarodnom uobičajenom praksom. Kontejneri za skladištenje opasnog otpada bit će projektirani kao nepropusni, sigurni i prikladni i postavljeni tako da se slučajno ne oštete
- Svi spremnici za otpad će imati jasne informacije i opis vrste otpada u skladu s međunarodnim simbolima. Sadržat će sve potrebne podatke za sigurno rukovanje i prijenos otpada. Svaki neidentificirani otpad smatrat će se opasnim otpadom. Sve oznake otpada sadržavat će informacije o vrsti otpada.
- Svi spremnici za opasni otpad redovno će se provjeravati na oštećenja ili prosipanje.
- Kontejneri za opasni otpad bit će zatvoreni i otpad će se skladištiti na najbolji način kako bi se spriječila hemijske reakcije uslijed razgradnje ili između materijala.
- Opasni otpad osim dolje navedenog (otpadno ulje, električni i medicinski otpad) periodično će se odlagati u licencirane objekte u susjednim zemljama.
- Otpadno ulje će se odvojeno odlagati u posebne kontejnere. Kontejneri za skladištenje ulja će biti dizajnirani kao nepropusni, sigurni, odgovarajući i neoštećeni, i imati će znak "Otpadno ulje". Skladištiti će se u objektu ili spremniku, sa 110% zapremine svih kontejnera i potom predati licenciranim kompanijama na daljnju tretman.
- Električni otpad će se skladištiti odvojeno i prikupljati od strane licenciranih kompanija
- Medicinski otpad će se skladištiti odvojeno i prikupljati od strane licenciranih kompanija
- Otpadni eksploziv će se skladištiti odvojeno u originalnom spremniku i označavati kao eksplozivni otpad, a prikupljati će ga ovlaštene kompanije³

6.13 Plan upravljanja vodama i otpadnim vodama

Plan upravljanja vodama opisuje proces upravljanja vodama kroz faze konstrukcija i operacija na lokaciji. Pruža detalje o specifičnim operativnim uslovima utvrđenim iz vodnih dozvola i odobrenja;

² Spisak licenciranih kompanija dostupan na: <https://www.fmoit.gov.ba/bs/okolis/upravljanje-otpadom>

³ Spisak licenciranih kompanija dostupan na: <https://www.fmoit.gov.ba/bs/okolis/upravljanje-otpadom>

zahtjeve lokalne zajednice; društvene i ekološke karakteristike lokacije; i sve operativni programe i planove potrebne za upravljanje vodom na lokaciji. Plan se bavi površinskim i podzemnim vodama. Treba ga koristiti kao sastavni dio Sistema upravljanja okolišem. Plan bi trebalo pregledati svake godine i/ili kao odgovor na bilo kakve promjene uslova, dozvola ili incidenata specifičnih za lokaciju.

Plan upravljanja vodama i otpadnim vodama - ključne akcije				
ID	Radna stavka	Sažetak akcije	Obrazloženje za djelovanje	Faza projekta
WWP. 01	Obezbijediti vodosnabdijevanje za proizvodni pogon Vares (VPP)	JKP Ugovori o vodosnabdijevanju. Održavanje i praćenje, uključujući i nepredviđene situacije za sušne uslove.	Snabdijevanje vodom trećih strana, zahtjevi za sanaciju sistema, infrastrukturna ograničenja u mreži, malo ili nimalo pribjegavanja projektnom recikliranju vode.	Faza detaljnog projektiranja prije puštanja u rad.
WWP. 02	Obezbijediti vodosnabdijevanje na lokalitetu Rupice	JKP Ugovori o vodosnabdijevanju. Održavanje i praćenje, uključujući i nepredviđene situacije za sušne uslove. Pravila kontrole povezana s minimalnim protokom u Vrućem Potoku i Borovici za stalnu upotrebu manjih vodoopskrbnih sistema.	Snabdijevanje vodom trećih strana, zahtjevi za razvoj sistema, infrastrukturna ograničenja u mreži, slivovi koji su već imali nedostatak vode.	Faza detaljnog projektiranja prije puštanja u rad.
WWP. 03	Klase vode i tretman	Osigurati usklađenost za svaku klasu vode, detaljan projekat potreban za kanalizacione i ARD sisteme. Privremeni aranžmani za izgradnju. Kontinuirano praćenje usklađenosti.	Više vodenih tokova, uključujući pogođene tokove, kao i beskontaktnu vodu.	Faze konstrukcija i operacija
WWP. 04	Skladištenje vode	Potencijalne neravnoteže potražnje i ponude i obaveze prema ESIA -i zahtijevaju korištenje skladišta vode. Za osiguranje i pouzdanost opskrbe potrebni su kapaciteti. Kapaciteti bazena moraju biti projektirani tako da	Svaka lokacija će zahtijevati svoje samostalno, pouzdano snabdijevanje, kao i zadržavanje viška oborinske vode. Skladištenje vode u različitim razmjerima je stoga potrebno za	Faze izgradnje i rada.

Plan upravljanja vodama i otpadnim vodama - ključne akcije				
ID	Radna stavka	Sažetak akcije	Obrazloženje za djelovanje	Faza projekta
		maksimiziraju efikasno skladištenje, istovremeno prihvaćajući da ekstremne količine padavina imaju potencijal da premaše kapacitet, stoga se akumulacijska jezera ne mogu projektirati tako da umanje sve otjecanje i površinsku vodu.	održavanje kontinuiteta vodnih usluga.	
WWP. 05	Voda sa kontroliranim ispuštanjem	Voda koja je prečišćena i ima odgovarajući kvalitet za ispuštanje u okoliš naziva se voda sa kontroliranim ispuštanjem. U projektu se ne koristi prirodno razrjeđivanje u prihvatnim vodotocima kao sredstvo za smanjivanje opterećenja potencijalno štetnih zagađivača. Raspon ispuštanja iz projekta je raznolik. Specifikacije prečišćavanja tokova otpadnih voda morat će biti osmišljene tako da štite kvalitetu vode bez primjena razrjeđivanja.	Održavati usklađenost sa smjernicama projekta i standardima za ispuštanje vode.	Faza detaljnog projektiranja prije puštanja u rad.
WWP. 06	Bilans vode	Analizu potražnje i detaljan vodni bilans trebalo bi razviti i ažurirati tokom faza detaljnog projektovanja, izgradnje, puštanja u rad i eksploatacije.	Kako bi se osiguralo da postoje dovoljni kapaciteti i da sistemi rade u granicama svojih optimalnih performansi, kao i da obezbijedi dovoljan kapacitet skladištenja i prerade.	Faza detaljnog projektiranja prije puštanja u rad.

Plan upravljanja vodama i otpadnim vodama - ključne akcije				
ID	Radna stavka	Sažetak akcije	Obrazloženje za djelovanje	Faza projekta
WWP. 07	Mjerenja	Vrednovanje stvarne upotrebe vode u odnosu na dizajn, razvoj sistema zatvorene petlje koji daje veću efikasnost. Iz godine u godinu stalno poboljšanje, mjerenje.	Godišnja procjena i analiza potrošnje vode i poboljšanje efikasnosti potrošnje vode i osiguravaju adekvatno zadržavanje vode ili kapacitete za potrebe Projekta.	Konstrukcija i operacije
WWP. 08	Posebni operativni zahtjevi	Shema kontrole i obuke neophodna je za rad odvodnog sistema lokacije.	Razviti pravila kontrole sistema odvodnje. Ciljevi potrošnje vode bit će postavljeni. Potreban je racionalan sistem za provjeru curenja, visokih nivoa, potencijalnu ponovnu upotrebu i minimiziranje rizika od poplava ili nezadržavanja vode.	Konstrukcija i operacije
WWP. 09	Operativni monitoring	<p>Potrošnja vode će se kontinuirano mjeriti i pratiti. Izvođač radova će predvidjeti mjesečne potrebe za korištenjem, pregledati njihovu upotrebu na mjesečnoj osnovi i uporediti ih sa prognozom.</p> <p>Mjesečno pregledati ukupni protok i uporedite ga sa dogovorenim ciljevima potrošnje vode.</p> <p>Uspostaviti redovne inspekcije vodovodnih cijevi i opreme. Uspostaviti odgovarajuće proceddure</p>	Otkriti kontaminaciju, neusklađenost. Treba definirati odgovarajući dizajn, konstrukciju i operativne kontrole kako bi se izbjeglo ulijevanje prečišćene sirove i reciklirane vode.	Konstrukcija i operacije

Plan upravljanja vodama i otpadnim vodama - ključne akcije				
ID	Radna stavka	Sažetak akcije	Obrazloženje za djelovanje	Faza projekta
		za održavanje pumpi, filtera ili druge opreme		
WWP. 10	Dozvole i ovlaštenja	Obezbijediti dozvole za vodozahvat (privremene) potrebne za odvodnjavanje vode i opskrbu vodom i ispuštanje vode, uključujući sva kontinuirana ispitivanja kapaciteta. Dozvola za zahvatanje zajedno sa Ugovorom/ Memorandumom o razumijevanju za potvrdu stalne raspodjele isporuke. Dozvola za ispuštanje otpadnih voda i godišnje izvještavanje o podacima.	Neophodno za stručno održavanje operacija kako bi se zadržala ovlaštenja.	Konstrukcija i operacije
WWP. 11	Upravljanje podacima	Zapisani podaci o uzorkovanju vode, korištenju vode, ispuštanju vode, zahtjevima usklađenosti i recikliranje vode, zajedno s drugim hidrometrijskim podacima, uključujući nivoe kontrole velikih skladišnih objekata, režime ispuštanja i sistem obračuna vode.	Neophodno za osiguranje da je kvalitet podataka prihvatljiv, pouzdan i da ispunjava standarde projekta za ponovljivost i certifikaciju	Konstrukcija i operacije
WWP. 12	Rizik, reagovanje u nepredviđenim i hitnim situacijama	Formalni pristupi i ublažavanje rizika za sigurnost vodoopskrbe, procjena suše i određivanje vanrednih mjera, procjena osjetljivosti površinske vode, podzemne vode i prihvatne nizvodne vode, uključujući modeliranje izlivanja, procjenu rizika	Minimiziranje prekida u vodosnabdijevanju je najvažnije za neprekidan tok operacija. Nakon analize rizika, potrebno je razviti planiranje u slučaju nepredviđenih situacija kako bi se	Faza detaljnog projektiranja prije puštanja u rad.

Plan upravljanja vodama i otpadnim vodama - ključne akcije				
ID	Radna stavka	Sažetak akcije	Obrazloženje za djelovanje	Faza projekta
		od zagađenja od ARD-a i pucanja brane na TSF-u. Daljnji sistemski bilans vode i modeliranje se sprovode kako bi se utvrdio rizik od klizišta. Upravljanje efikasnošću i Rizikom od poplava i kontrole operativnih površinskih voda.	specificirali potrebni aspekti vodne infrastrukture koji zahtijevaju dodatni kapacitet ili alternativne koncepte, tj. pomoćnu obradu ili skladištenje. Planiranje odgovora u hitnim situacijama je potrebno radi simulacije rizika od poplava i ekstremnih događaja.	

Zahtjevi Projekta za vodom i interakcije

Ciljevi i zahtjevi upravljanja vodama	
Ciljevi	Posebni zahtjevi
Upravljeti vodozahvatom tokom konstrukcija i operacije kako bi se zaštitila osjetljiva staništa i vrste, ovisno o potrebi za vodom ekosistema i korisnika zajednice.	Potvrditi dugoročnu održivu procjenu prinosa za sve izvore vode
	Provesti mjere za zadržavanje minimalnih protoka površinskih voda
	Sprovesti mjere za zaštitu ekosistema zavisnih od vode
	Sprovesti mjere za zaštitu izvora vode za lokalnu zajednicu
	Preduzeti djelotvoran nadzor kako bi se osiguralo efikasno upravljanje izvorima vodosnabdijevanja radi dugoročne održivosti.
Implementirati isplative mjere efikasnosti za smanjenje upotrebe vode tokom konstrukcija i operacije.	Maksimalno povećati ponovnu upotrebu i recikliranje vode tokom trajanja projekta.
	Razviti i implementirati isplative mjere za smanjenje korištenja vode
	Razviti ciljeve efikasnosti vode i primijeniti praćenje učinka
Upravljeti vodom kako bi se smanjila mogućnost poplave, obezbijedilo održivo odvodnjavanje projektne infrastrukture i smanjili uticaj na zajednicu i staništa.	Preduzeti procjenu hidroloških uslova prije faze konstrukcija.
	Razviti sistem upravljanja vodama radi održavanja prirodnih tokova, sprječavanja taloženja, zaštite zajednica smještenih nizvodno i vraćanja kvaliteta u stanje prije poremećaja.
	Dizajnirati strukture za održavanje prirodnog toka i uslova staništa, te dopustiti prirodnu regeneraciju funkcije.

	Dizajnirati strukture koje će izdržati poplave 1:100 godina i biti otporne na klimatske promjene. Hidrologija postrojenja TSF dizajnirana je prema strožim standardima (1 u 200 i 1 u 10.000).
	Upravlјati kopnenim tokovima i uslovima tla kako bi se smanjila sedimentacija i spriječilo zagađenje nizvodnih vodotoka
	Implementirati programe održavanja kako bi osigurali efikasnu izvedbu konstrukcija i odvodnih sistema.
	Sprovesti monitoring usklađenosti kako bi se osiguralo da su ciljevi projekta ispunjeni
Sprovesti efikasno upravljanje i praćenje ispuštanja kako bi se dugoročno zaštitile prihvatne vode.	Sprovesti istraživanja prije konstrukcija kako bi informirali zajednicu o razvoju projekta ispuštanja i zahtjevima praćenja.
	Razviti i implementirati kriterije specifične za lokaciju za zaštitu osjetljivih staništa i/ili zajednica lociranih nizvodno.
	Razviti planove kisele drenaže stijena (ARD) kako bi se efikasno pratili zahtjevi ispuštanja na kritičnim mjestima u Rupicama.
	Sprovesti efikasne procedure praćenja za upravljanje dugoročnim potencijalnim uticajima nizvodno.
	Osigurati usklađenost sa projektnim standardima za ispuštanje otpadnih voda.
Napomena: Posebni zahtjevi su prihvaćeni kao dio ESIA -e i navedeni su u ESMP -u	

Vrste vode i tretman			
Vrsta vode	Opis	Glavne karakteristike kvaliteta vode	Potreban tretman
Sirova voda	Sirova voda (ili slatka voda) je prirodna voda dostupna za upotrebu koja potiče iz čistih/prirodnih izvora i uključuje izvore JKP -a i manje postojeće izvore na lokalitetu Rupice.	Ovisno o izvorima, očekuje se da će izvori JKP-a (podzemne vode) biti dobrog kvaliteta i da će imati suspendovanih taloga, jonskih i mikrobnih opterećenja.	Sirova voda zahvaćena iz izvora neće biti podvrgnuta prečišćavanju.
Voda sa kontroliranim ispuštanjem	Voda koja je prečišćena (na svim nivoima) i može se ispuštati u okoliš. To može uključivati	Ispod svih kriterija ispuštanja primenljivo za određenu lokaciju	Ovisno o klasi vode i izvoru
Voda za hitne situacije	Voda koja će se skladištiti za upotrebu u hitnim slučajevima	Sirova voda koja zahtijeva periodično nadopunjavanje nakon vježbi i gubitaka usljed	Nije primjenjivo

Pitka voda	Voda za piće, kuhanje i čišćenje	Ispod kriterija kvalitete pitke vode WHO -a	Dezinfekcija, pitkost
Servisna voda	Voda dostupna za industrijsku upotrebu (npr. održavanje, obrada, suzbijanje prašine)	Nizak nivo zagađivača (ako ih ima)	Nije primjenjivo
Ne-kontaktna voda	Oticanje vode (ili oborinske vode) koje se prikupe nakon kontakta sa slivovima niskog rizika (putevi, administrativna područja itd.) što dovodi do promjene samo fizičkih karakteristika vode (bez većih promjena u hemijskih karakteristika).	Veliko opterećenje sedimentom (visok TSS)	Sniženje samo kroz odvajanje sedimentacije, praćenje.
Tretman efluenata	Efluenti iz postrojenja za prečišćavanje	Tretirano u skladu s kriterijima ispuštanja	Ne očekuje se, ako dođe do visokih ionskih koncentracija u VPP-u, tada će se kvant ukloniti izvan lokacije (radi osvježavanja) u
Ponovno upotrijebljena vodu	(ili reciklirana voda) Efluentna voda koja ima odgovarajući kvalitet za recikliranje i ponovnu upotrebu kroz sistem servisne vode	Nizak nivo zagađivača (ako ih ima)	Nije primjenjivo
Siva voda	Voda iz različitih područja upotrebe (domaće ili industrijske) koja se može reciklirati i ponovo koristiti kroz sistem servisne vode uz minimalnu obradu (skladištenje, taloženje i stabilizacija)		Nije primjenjivo
Kanalizacija	Voda iz svih oblika pranja, kuhinje, medicinskih ustanova, odvoda i čišćenja u domaćinstvu	Visoka koncentracija mikroba, patogena i masti	Prečišćavanje otpadnih voda
Kontaktna voda	Padavine (ili oborinske vode) i procjedne vode koje su prikupljene nakon kontakta sa slivovima visokog rizika (npr. odlagališta, deponije otpada) što dovodi do značajnih promjena u hemiji vode.	Veliko opterećenje sedimentom, visok sadržaj metala i značajne promjene u hemiji iz sirove vode	Upravlja se pomoću jednostepenog tretmana u postrojenja za neutralizaciju vapnom niske gustoće

Ostala procesna voda	Voda potrebna za industrijske procese na lokaciji koja tada postaje industrijski otpad i mora se sadržavati u zatvorenom sistemu odvodnje	Visok nivo zagađivača, ulja	
----------------------	---	-----------------------------	--

1. Svim vrstama vode i njihovim odgovarajućim zahtjevima za tretmana treba upravljati na način da se osigurala usklađenost sa standardima projekta (za ispuštanje i održavanje dobrog kvaliteta vode i status vodene sredine u prihvatnim vodama).
2. Sistemi za prečišćavanje kanalizacionih i ARD voda (i potencijalni dotoci vode iz rudnika) zahtijevaju detaljan dizajn i puštanje u rad.
3. U fazi konstrukcija, izvođaču i radnoj snazi EPC-a bit će potrebni privremeno postavljeni sistemi za prečišćavanje otpadnih voda na električni pogon na lokalitetu Rupice. Na lokalitetu Veovača, za tretman će se za prečišćavanje upotrijebiti kapaciteti iz postojeće kanalizacijske mreže JKP.
4. Monitoring: Kvaliteta vode unutar taložnika, slivnika i rijeka Mala, Vrucí Potok i Borovica nizvodno od lokacije će se pratiti tokom faza konstrukcija i operacija na lokalitetu Rupice, VPP i TSF, kako bi se osiguralo da se zagađivači koji ulaze u drenažni sistem ispravno tretiraju prije ispuštanja vode u rijeku Mala.

Tačke praćenja površinskih voda uspostavljene u ESIA -i koje se moraju održavati radi nadzora tokom faza konstrukcija i operacija su identificirane u nastavku:

Monitoring površinskih voda koji će se obavljati tokom faza konstrukcija i operacija		
Lokacija	Identifikator monitoringa	Opis
VPP	PPV-4	Mala rijeka uzvodno od VPP -a i TSF -a
	PPV-3	Mala rijeka ispod postojećih TSF i VPP
	PPV-10	Mala rijeka uzvodno od novog TSF -a
	PPV-11	Mala rijeka nizvodno od novog TSF -a
Rupice	PP-I	Borovica - nizvodno od tenka Sastavce
	PP-II	Borovica - nizvodno od Borovice Donje
	PP-III	Borovica - uzvodno od tenka Sastavce (istočna pritoka)
	PP-IV	Borovica - uzvodno od tenka Sastavce (zapadna pritoka)
	PP-V	Vrucí Potok
	Izvor Vrucí Potok	Javno izvor na putu

	Izvor Borovica Donja	Izvor
--	----------------------	-------

Monitoring bi se trebao provoditi mjesečno tokom građevinskih radova i tromjesečno tokom operacija, a rezultati su navedeni u Godišnjem monitoringu okoliša. Parametri za praćenje trebaju uključivati organsku, anorgansku i mikrobnu grupu sa fizičko-hemijskim parametrima kako je trenutno utvrđeno (trenutna lista parametara). Izmjene u monitoringu treba pregledati prema potrebi, uključujući učestalost i parametre.

Na primjer, ako se uoče naznake zagađenja, učestalost praćenja treba povećati i upotrijebiti dodatne parametre i pokazatelja kako bi se identificirao izvor zagađivača, te kako bi se uklonile neusklađenosti. Dodatne tačke praćenja površinskih voda osim onih uspostavljenih u ESIA -i (koristeći isti program uzorkovanja i analitike) koje bi trebalo pratiti tokom faze konstrukcija i operacija, navedene su u nastavku:

Nove tačke monitoringa površinskih voda – faze konstrukcija i operacija		
Lokacija	Identifikator monitoringa	Opis
VPP	PPV-xxx	Izlazni kanal Bukov Potoka ispod novog TSF -a
Rupice	PP-xxx	Rijeka Bukovica nizvodno od zahvata JKP

Čvrsti otpad koji nastaje iz sistema za prečišćavanje vode, uključujući sanitarne muljeve i kontaminirani otpadni kreč, morati će se upravljati ili odlaganjem van lokacije, ili namjenski izgrađenim objektima na licu lokaciji.

Poznato je da Malu rijeku nastanjuju bijelonogi rakovi. Moguće je da u potok Bukovica ima kamenih rakova. Kako ne bi došlo do gubitka ovih vrsta PBF -a, biti će potrebno spriječiti uticaje na kvalitetu i količinu vode u rijeci Maloj i Bukovici kao rezultat projekta. Više detalja dato je u Akcionom planu za biodiverzitet (BAP). Jedna od ključnih mjera ublažavanja je projektiranje i izgradnja taložnika nizvodno od predloženog TSF –a, kako bi se blagovremeno zadržavala oticanja iz konstrukcione zone i na odgovarajući način preradila prije dolaska do rijeke Mala. Taložnici će biti projektirani prema odgovarajućim tehničkim specifikacijama (vidi TSF projektni izvještaj, bilans vode).

Skladištenje vode

Minimalni zahtjevi za skladištenje vode	
Stavka	Minimalno skladištenje
Snabdevanje sirove vode postrojenja za prečišćavanje	1 dan
Pitka voda	2 dana
Voda za hitne situacije	120 m ³

Voda sa kontrolisanim ispuštanjem

Raspon ispuštanja vode je raznolik i može uključivati sljedeće vrste:

- Ne-kontaktna voda - oticaj koji nije ozbiljno pogođen i koji je došao u kontakt samo sa slivovima niskog rizika;
- Efluent prečišćavanja - prečišćena voda koja se može ispuštati;
- Višak vode za ponovnu upotrebu - zadržavanje vode za recikliranje sastavni je dio vodnog bilansa, predviđeno je da će ekstremne vremenske prilike dovesti do prelijevanja i upravljanog ispuštanja reciklirane vode koja se čuva u skladištu;
- Siva voda - pojam sive vode korisno je uzeti u obzir jer predstavlja zasebnu vrstu vode od crne vode ili kanalizacije, sa vjerovatno većom mogućnošću ponovne upotrebe jer zahtijeva manje tretmana i sanitarnu kontrolu. Međutim, ova se mogućnost može ostvariti samo ako se sistemima sive i crne vode upravlja odvojeno;
- Kanalizacija; otpadne vode iz toaletnih blokova projekta, pranje osoblja i druge tokove sanitarnog otpada koji mogu uključivati objekte za pranje rublja i pripremu hrane.
- Voda pod uticajem ARD-a - procjedne vode koje potencijalno imaju visok sadržaj metala i niske pH vrijednosti mogu nastati iz odlagališta rude, čime se formira 'kontaktne-vode'. Sheme kontrole su dizajnirane za ovaj oblik drenaže, kako bi se zadovoljile ekstremne vremenske prilike u smislu dovoljnog skladišnog kapaciteta za smanjenje protoka i sistema za neutralizaciju vapnom (niske gustoće), te taloženje i uklanjanje u obliku mulja,; i
- Procesna voda - zahtijeva odvojeno prečišćavanje od ostalih tokova ispuštanja vode zbog svog hemijskog porijekla koje bi moglo biti nekompatibilno s funkcioniranjem drugih sistema (toksični šok).

Daljnji tokovi ispuštanja uključuju uklanjanje vode iz rudnika. Opcije odlaganja otpadnih voda trenutno su identificirane kao:

- Ponovna upotreba i recirkulacija vode za potrebe u rudniku;
- Infiltracija nazad u rudnički sistem; i
- Kombinacija sa ARD vodom iz odlagališta, ako je potrebno.

Bilansiranje vode

1. Analizu potražnje i detaljan bilans vode treba razviti i ažurirati tokom faza detaljnog projektiranja, konstrukcija, puštanja u rad i eksploatacije, kako bi se osiguralo da ima dovoljno opskrbe za potrebe Projekta i da sistemi rade u granicama svojih optimalnih performansi, kao i da osiguraju dovoljni skladišni kapaciteti.

Izračun potrebe za vodom

- Stopa zahvatanja vode;
- Stopa recikliranja vode;
- Stopa odlaganja vode;
- Neto stopa potrošnje (izračunato za gubitke vode (isparavanje, suzbijanje prašine itd.);
- Stopa sakupljanja vode; i
- Pokazatelji kvaliteta vode.

1. Pretpostavljeno je da je okvir za izračun potrebe za vodom voda uspostavljen i nadziran od strane Eastern Mining Tima za okoliš. Izvođač će primijeniti sve potrebne popravne mjere.

Posebni operativni zahtjevi za efikasnost vode i upravljanje vodama

1. Pravila za odlijevanje i za kontrolu ispuštanja i regulacije vode iz drenažnog sistema.
2. Operater zajedno sa izvođačima radova postavlja mjesečne ciljeve potrošnje vode. Oni će se zasnivati na podacima o potrošnji za prethodni mjesec i građevinskim aktivnostima zakazanim za tekući mjesec.
3. Izvođači radova, zajedno s vlasnikom, uspostaviti će procedure za svakodnevno praćenje korištenja i statusa pitke i servisne vode, te će djelovati u slučaju pojave neuobičajeno visokih ili niskih upotreba ili nivoa. Ovo će uključivati provjeru sistema radi curenja, istrage i identifikacije korisnika velikih količina vode i drugih radnji za uštedu vode kada je potrebno.
4. Izvođač radova, zajedno s kompanijom Adriatic Metals, mora osigurati da se, gdje je to potrebno, instaliraju mjere recikliranja sive vode i crne vode, te pravilno održavaju kako bi se osigurala maksimalna korist i smanjila potreba za vodom.
5. Gdje je moguće, projekt će ponovno upotrijebiti čistu ne-kontaktanu vodu koja se može koristiti za naknadnu upotrebu niske kvalitete, poput suzbijanja prašine, ali pod uslovom da ispunjava odgovarajuće kriterije kvalitete vode.

Operativni nadzor (ne-okolišni)

1. Izvođač radova će uraditi ispitivanje kvaliteta vode distributivnih mreža. Mora uspostaviti procedure za periodično uzorkovanje kvaliteta svih odvodnih voda u okviru svojih objekata radi utvrđivanja sadržaja ugljikovodika/sadržaja kontaminanata. Voda mora ispunjavati zahtjeve relevantnih zakona, standarda i smjernica. Uzorkovanjem će se pratiti nivoi BTEX -a, fenola, benzina, dizela, lož ulja, kerozina, fluid za prenos toplote, transformatorskih ulja, ulja za podmazivanje i hidrauličnih ulja.
2. Kad god je to moguće, otpadne vode će se ponovno koristiti ili reciklirati. To bi trebalo biti navedeno u razvojnom planu kao dio projekta CEMP (Plan upravljanja građevinskim okolišem) za koji je odgovoran izvođač i mora uspostaviti procedure za praćenje svih tokova sive vode i crne vode na lokaciji. Također će poduzeti ispitivanje kvalitete vode bilo koje reciklirane sive vode i crne vode kako bi se uvjerali da ispunjava zahtjeve zakona, standarda i smjernica.
3. Treba definirati odgovarajući dizajn, konstrukciju i operativne kontrole kako bi se izbjeglo ulijevanje prečišćene sirove i reciklirane vode.
4. Aktivnosti održavanja koje zahtijevaju odvod vode iz vodovodnih cijevi ili opreme moraju se poduzeti tako da se drenaža prikuplja i odlaže na odgovarajućim objektima.
5. Kvalitet vode će se redovno pratiti u skladu sa relevantnim standardima kvaliteta oborinskih voda prije ispuštanja u površinske vode. Očekuje se da će ekstremne kiše koje premašuju kapacitete bazena/taložnika biti dovoljno razrijeđene i neće uticati na prirodne vodotoke ukoliko dođe do prelijevanja. Taložnici će biti izrađeni na način da se olakša taloženje suspendiranih čestica.

6. Nivo podzemnih voda u odnosu na mogući dotok u podzemni rudnik zahtijeva praćenje. Piezometri su pokazali brze reakcije na padavine i sezonske događaje (otapanje snijega), ukazujući da bi mogli postojati neki mehanizmi za brzu infiltraciju i ponovno punjenje. Monitoring nivoa podzemnih voda i kvaliteta podzemnih voda trebao bi se održavati tokom cijelog procesa rudarskih aktivnosti, kako bi se u sistemu podzemnih voda procijenili hidraulični odzivi, naznake potencijalnog dotoka i promjena kvalitete vode kao posljedica miniranja.

4. ZAJEDNICA I PLAN ANGAŽOVANJA ZAINTERESOVANIH STRANA

Ovo poglavlje ESMS -a daje pregled planova kompanije Eastern Mining i obaveza u pružanju mogućnosti za angažman zajednice i zainteresovanih strana u projektu Vares, kao i planove za unapređenje inicijativa za održivost tokom faza istraživanja, izgradnje, operacija i do faze prestanka rada.

Ovi planovi i obaveze u skladu su s Politikom okoliša i socijalnom politikom i obvezama da rade rame uz rame sa zajednicom i zainteresovanim stranama, kako bi postigli odgovoran razvoj projekta Vares i doprinijeli održivom razvoju zajednica oko njega.

Plan angažovanja zainteresovanih strana (SEP) je kritični element Sistema upravljanja okolišem i društvom (ESMS), kako bi se osigurala nesmetana implementacija i održivost aktivnosti Projekta Vares.

Plan angažovanja zainteresovanih strana razvijen je na zdravim principima transparentnosti, pravednosti i pravičnosti, stvaranja konsenzusa, stalnog dijaloga i povratnih informacija. Plan obuhvata sljedeće ključne elemente: mapiranje zainteresovanih strana, strategije angažovanja, stvaranje svijesti među ugroženim grupama, mehanizme za rješavanje žalbi za ugrožene zajednice i otkrivanje relevantnih informacija o projektu.

6.14 Plan angažovanja zainteresovanih strana

Identifikacija zainteresovanih strana

Identifikacija zainteresovanih strana ključan je korak u upravljanju ukupnim procesom. Precizna identifikacija smanjuje rizik dominacije manje grupe sudionika tokom procesa konsultacija i pomaže sponzoru projekta da identifikuje i riješi legitime probleme vezane za uticaje projekta.

Da bi se razvio efikasan SEP, potrebno je utvrditi ko su zainteresovane strane i razumjeti njihove potrebe i očekivanja od angažmana, te njihove prioritete i ciljeve u odnosu na Projekat.

Za Projekat, zainteresovane strane prepoznate su kroz:

- Identifikovanje različitih kategorija na koje projekat može uticati ili ih zanima; i

- Identifikovanje određenih pojedinaca ili organizacija unutar svake od ovih kategorija, uzimajući u obzir:
 - Očekivano geografsko područje uticaja Projekta;
 - Priroda uticaja koji bi mogli nastati, a samim tim i vrste državnih tijela, nevladinih organizacija, akademskih institucija i drugih tijela koja bi mogla imati interes u ovim područjima; i
 - Shvatajući da se proces identifikacije pojedinca i organizacija unutar svake grupe kontinuiranog karaktera, uključujući kontakte koje je Projekat već ostvario i one koje može ostvariti kao rezultat promjena u dizajnu projekta ili tekućih konsultacija.

U Varesu zainteresovane strane postoje u sljedećim kategorijama:

- Vlasti na federalnom, kantonalnom i općinskom nivou;
- Zajednice zahvaćene projektom, uključujući pojedine stanovnike, kao i neorganizirane grupe sa posebnim područjima interesa ili koje mogu biti ugrožene (starije osobe, spol, osobe s invaliditetom, etničke manjine itd.), Uključujući lidere i predstavnike zajednica;
- Višenacionalne i međunarodne organizacije (agencije UN-a, Svjetska banka, multi-lateralne i dvostrane razvojne agencije itd.);
- Nevladine organizacije na međunarodnom, nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou, uključujući organizovane zajednice ili interesne grupe (radnička, omladinska, obrazovna, vjerska, poslovna itd.);
- Komercijalne organizacije i poslovna udruženja;
- Zaposleni na projektu; i
- Mediji.

Konsultacije sa zainteresovanim stranama

Eastern Mining će osigurati da se svi sudionici na odgovarajući način konsultuju, angažuju i po potrebi uključe u svim fazama svojih operacija i projekata.

Vanjska komunikacija i neprekidno izvještavanje o pogođenim zajednicama

Komunikacija sa zajednicom i drugim zainteresovanim stranama odvijat će se u skladu sa Planom angažovanja zainteresovanih strana (SEP). SEP postavlja i definira okvir standardiziranih mjera koje je potrebno poduzeti za proaktivno uključivanje i komunikaciju sa vanjskim sudionicima projekta i usmjeravanje strategija za njihovo uključivanje u skladu s njihovim potrebama i interesima. Dizajniran je tako da pokaže da će Eastern Mining poduzeti konzultacije i učešće koje je smisleno, dosljedno, sveobuhvatno, koordinirano i kulturološki primjereno u skladu sa svim relevantnim zakonskim i regulatornim obavezama, uključujući međunarodnu dobru praksu i nacionalne zahtjeve.

Informacioni centar Vares

Informacijski centar se nalazi u glavnoj ulici u Varesu i otvoren je 2019. godine. Centar ima radno vrijeme od 08:00 do 16:30 sati od ponedjeljka do petka, a zatvoren je vikendom i državnim praznicima. Postoji jedan član osoblja, koji radi puno radno vrijeme.

Cilj Informacijskog centra je nastaviti razvijati dvosmjernu saradnju sa zajednicom, zadovoljiti njihove zahtjeve u pogledu širenja informacija i prikupiti komentare i povratne informacije o Projektu i trenutnim aktivnostima. Ovo se prati snimanjem razgovora s zainteresovanim stranama koje posjećuju centar. Ako član zajednice postavi pitanje na koje tim nije siguran u odgovor, tada će se upit proslijediti višem rukovodstvu na odgovor. Informativni centar takođe vodi formalnu proceduru podnošenja žalbi, ukoliko se javnost javi sa pritužbom, to se evidentira u posebnom obliku i proslijeđuje odgovarajućem članu uprave.

Informativni centar priprema mjesečni izvještaj koji se dostavlja višem rukovodstvu kompanije i direktorima. Izvještaj obuhvata ukupan broj posjetitelja i upita, najčešća pitanja i rasprave, sva otvorena pitanja, te pregled prisutnosti u društvenim medijima u tom razdoblju. Primarni upiti posjetitelja Informacijskog centra uključuju:

- Mogućnosti zapošljavanja;
- Ponuda smještaja za radnike;
- Sponzorstvo lokalnih događaja / timova od strane kompanije; i
- Opšta pitanja o statusu Projekta.

Fotografija 1 Informativni centar kompanije Eastern Mining, Vares

Informativni centar upravlja formalnim mehanizmom za podnošenje žalbi, o čemu se govori u poglavlju 5 ovog SEP -a, kao i formalnim registrom zainteresovanih strana i evidencijom svih donacija, zahtjeva i sponzorstava koje je kompanija izvršila. Sva dokumentacija vezana za Projekat, kao što su

Studija opsega, Okolišna procjena za lokalne procedure izdavanja dozvola, netehnički sažeci svih tehničkih aspekata i registar dozvola, biti će dostupni na zahtjev. Svi zainteresovani mogu podnijeti svoj zahtjev putem Informacionog centra. Pristup ovih informacijama pomoći će zaposlenima u kompaniji Eastern Mining da osiguraju da su svi odgovori na upite dosljedni i tačni.

Ako neko želi prenijeti upit višem rukovodstvu, može popuniti odgovarajući obrazac za kontakt. Ovaj obrazac omogućava zainteresiranim stranama da izraze svoju zabrinutost ili upit, pružajući formalnu pismenu dokumentaciju. To se prenosi prema potrebi i pohranjuje elektronički u skladu sa zahtjevima GDPR -a.

Informativni centar je neprocjenjiv resurs za kompaniju Eastern Mining i do sada je bio efikasan u angažovanju sa članovima zajednice. Ova praksa će se nastaviti tokom trajanja Projekta.

MEHANIZAM ZA PODNOŠENJE ŽALBI

Svrha mehanizma za podnošenje žalbi je da demonstrira reakciju na pritužbe zainteresovanih strana i osigura angažovanje zainteresovanih strana tokom čitavog Projekta. Sve zainteresovane strane se podstiče da podnose pisane žalbe menadžment timu Eastern Mining-a; treba ih uvjeriti da se te podnjete žalbe neće koristiti na bilo koji način za zastrašivanje onih koji podnose žalbe. Mehanizam za podnošenje žalbi rješava se brzo i efikasno te na transparentan način koji je kulturološki prihvatljiv bez manipulacija, uplitanja, prisile, zastrašivanja i odmazde⁴. Svi zainteresovani mogu dobiti primjerak—koji će uskoro biti dostupan i na web stranici kompanije—u Informativnom centru ili u uredu u Tisovcima (preko predstavnika lokalnih zajednica). Od januara 2021. u toku je uvođenje anonimnog podnošenja žalbi. U narednom periodu, poštanski sandučići za žalbe će biti dostupni u zajednicama u kojima projekat ima direktan uticaj (na mjestima gdje su postavljene oglasne ploče). Procedura opisana u nastavku koristiće se kako bi se osiguralo da je mehanizam za podnošenje žalbi u skladu sa međunarodnim zahtjevima najbolje prakse.

Definicija

Žalba je zabrinutost ili pritužba koju je uputio pojedinac ili grupa pogođena aktivnostima Eastern Mining-a. I zabrinutosti i pritužbe mogu rezultirati i iz stvarnih ili uočenih uticaja aktivnosti kompanije i mogu se podnijeti na isti način i postupati po istoj proceduri. Postupak podnošenja žalbe treba da koriste svi bez brige i straha od odmazde. Prema Vodećim principima UN-a o poslovanju i ljudskim pravima, mehanizam podnošenja žalbe u kompaniji razvijen je na način koji je dostupan, predvidljiv, pošten, transparentan i zasnovan na inkluziji i dijalogu⁵.

Žalba nije:

- pitanje, prijedlog ili opšti komentar o kompaniji ili projektu; i/ili
- žalba ili zahtjev za pomoć.

Ovi oblici povratnih informacija su takođe relevantni za Eastern Mining i trenutno se evidentiraju u Informativnom centru, ali ih ne treba službeno navoditi kao žalbe.

Proces

Proces mehanizma za podnošenje žalbi koji se trenutno primjenjuje za Eastern Mining-u predstavljen je na slici 5.1. Kako žalba napreduje, proces ima više faza i nivoa pregleda. Nominalno, ovo pokriva sljedeće aspekte:

- primanje i evidentiranje pritužbi;
- inspekcija i istraga;
- odgovor; i
- žalbeni postupak.

⁴ Uslov performansi EBRD-a 10: Otkrivanje informacija i informacija i angažovanje zainteresovanih strana

⁵ Vodeći principi UN-a o poslovanju i ljudskim pravima

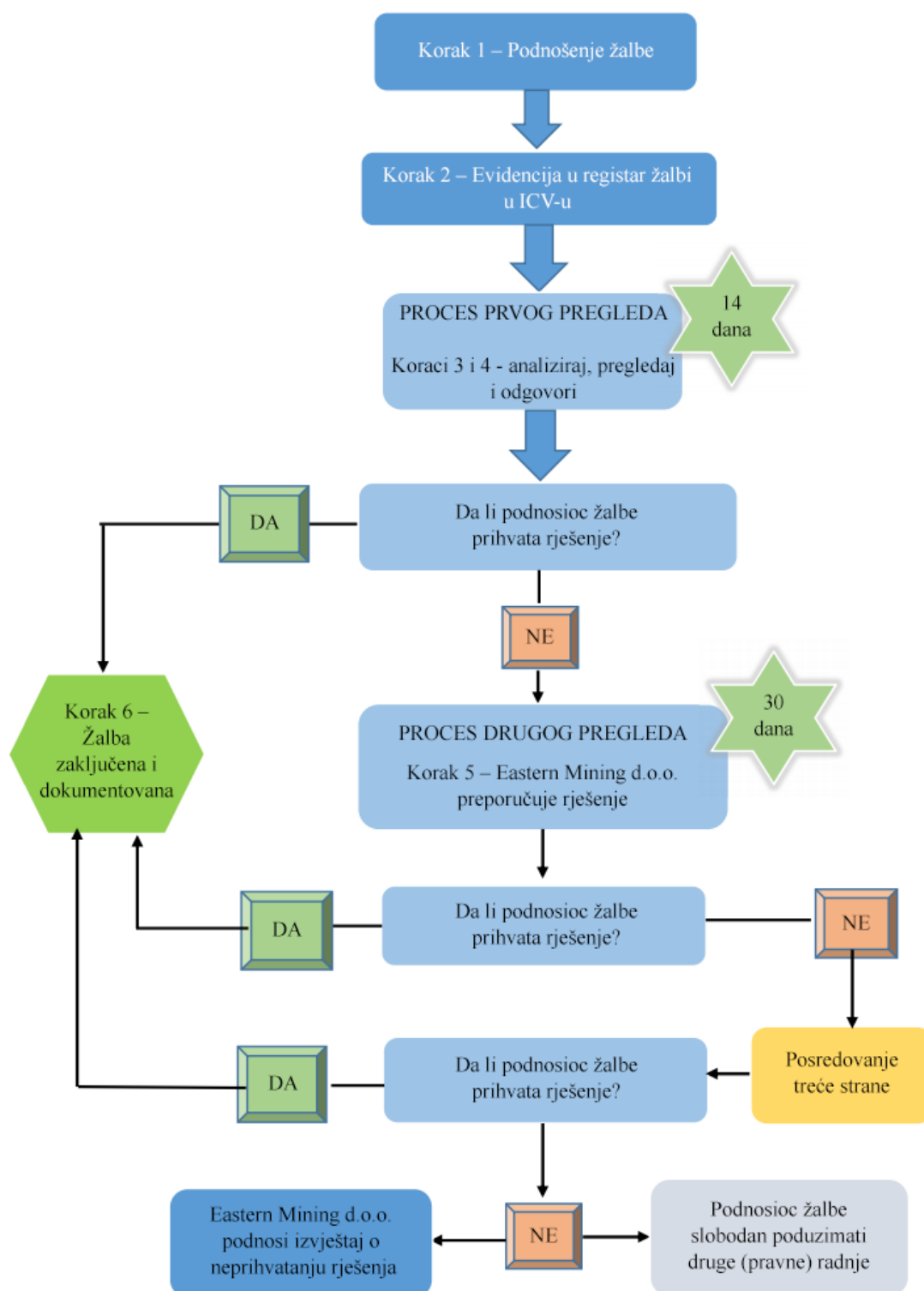
Obrazac za podnošenje žalbe je razvijen i zahtjeva sljedeće podatke:

- *ime;
- *kontaktni detalji;
- *dob;
- *spol;
- naslov žalbe;
- lokacija;
- datum i vrijeme incidenta;
- opis;
- *potpis ili zainteresovana strana;
- potpis radnika Eastern Mining-a koji je zaprimio žalbu i
- datum prijavljivanja.

Ako zainteresirane strane odluče podnijeti anonimnu žalbu, rubrike naznačene zvjezdicom neće biti popunjene.

Dnevnik žalbi je uspostavljen, a samo jedna žalba, povezana s radom izvođača radova na čišćenju snijega, zabilježena je od maja 2020. U narednom periodu, mehanizam žalbe bit će dostupan na web stranici kompanije.

Zbog ograničenja C-19, mehanizam za podnošenje žalbi sada je uveden u sve najbliže zajednice putem ličnih sastanaka i telefonskih poziva. Lideri zajednice su distribuirali informacije u vezi sa mehanizmom za podnošenje žalbi i—tokom anketiranja domaćinstava—implementacija mehanizma se provjerava i testira sa članovima zajednice. Tokom prve sjednice Ureda za odnose s javnošću, članovi su takođe upoznati sa mehanizmom za podnošenje žalbi te su im uručene kopije istog. Prijedlog je da se—ako se anonimna žalba popuni—odgovor na nju postavi na oglasnu ploču i mjesne zajednice u kojoj je podnesena žalba, a o čemu bi bio obaviješten i predstavnik mjesne zajednice. Ako se žalba podnose na drugi način (Info centar), odgovor će biti proslijeđen kroz društvene kanale Eastern Mining-a, društvene medije i biltene.

Slika 2.0 Proces mehanizma za podnošenje žalbi

Obrazac za podnošenje žalbi

Ukoliko želite da Vaša žalba bude anonimna, molimo izostavite popunjavanje rubrika naznačenih zvijezdicom.

*

IME I PREZIME PODNOSIOCA ŽALBE:

*

BROJ TELEFONA:

*

DOB:

*

SPOL

M

Ž

*

ADRESA:

GRAD/MJESNA ZAJEDNICA:

DETALJI ŽALBE / INCIDENTA

Kratki naslov žalbe:

Datum:

Mjesto incidenta:

IZJAVA/KRATKI OPIS

U slučaju nedovoljnog prostora za pisanje, molimo pišite na posebnom papiru, potpišite uz datum i priložite ovoj formi.

Potpis podnosioca:

Datum:

Potpis (ICV):

Datum

6.15 Plan upravljanja zdravljem, sigurnošću i zaštitom zajednice

Eastern Mining je razvio ovaj plan da bi opisao buduće radnje za upravljanje potencijalnim rizicima i uticajima vezanim za zdravlje i sigurnost zajednice. Ovim rizicima i uticajima će se upravljati tokom čitavog Projekta, a posebno tokom izgradnje.

Primarna svrha Plana upravljanja zdravljem, sigurnošću i zaštitom zajednice je:

- identifikovati moguće zdravstvene i sigurnosne rizike u zajednicama pogođenim Projektom na koje se odnosilo u sklopu procesa procjene utjecaja na okoliš (ESIA);
- sprovesti mjere ublažavanja identifikovanih uticaja;
- izraditi plan i program za praćenje identifikovanih rizika i reagovanje na identifikovane rizike u skladu sa smjernicama zakonodavstva Bosne i Hercegovine i najboljim međunarodnim standardima;
- omogućiti sigurno okruženje za članove zajednice, uključujući ranjive grupe;
- definirati opseg Plana upravljanja, uključujući uloge i odgovornosti za njegovu implementaciju;
- uspostaviti stalnu saradnju sa zajednicom i drugim učesnicima s ciljem ublažavanja zdravstvenih i društvenih konflikata unutar zajednice;
- razviti efikasne odnose sa zdravstvenim radnicima i raditi na poboljšanju njihove sposobnosti da odgovore na zdravstvene rizike i potrebe zajednice.

Da bi Plan bio efikasan, potrebno je osigurati provođenje ciljanih programa prevencije smanjenja rizika, uz implementaciju efikasnih programa praćenja i evaluacije. Plan upravljanja zdravljem, sigurnošću i zaštitom zajednice primjenjivaće se na sve aktivnosti preduzete tokom izgradnje, rada i zatvaranja Projekta.

Ovaj plan je u korelaciji sa sljedećim planovima upravljanja:

- Plan upravljanja bukom i vibracijama;
- Plan upravljanja kvalitetom zraka i stakleničkim plinovima;
- Plan pripravnosti i reagovanja u hitnim situacijama i
- Plan upravljanja saobraćajem.

Tokom razvoja osnovne studije, identifikovani su faktori koji mogu uticati na zdravlje zajednice (javno zdravlje) i bezbjednost:

- povećan rizik od prometnih nesreća, tj. prometnih ozljeda, posebno na transportnoj ruti u sjevernom dijelu Vareša, na prijelazima i upotrebi glavnog puta;
- uticaji okoliša na zdravlje ljudi, u smislu zagađenja zraka i ispuštanja određenih čestica u zrak, kao i efekti buke koji će biti rezultat radnih aktivnosti;
- potencijalno visoki nivoi talijuma i žive u metalurškim ispitivanjima i potencijalni putevi koji bi tokom implementacije Projekta mogli potencijalno kontaminirati izvore vode;
- Plan upravljanja zdravljem, zaštitom i zaštitom zajednice ima za cilj da definiira buduće aktivnosti za upravljanje potencijalnim rizicima i uticajima vezanim za zdravlje i sigurnost zajednice; ovim rizicima i uticajima će se upravljati tokom cijelog Projekta, a posebno tokom izgradnje.

Projektne aktivnosti i potencijalni uticaji			
Projektne aktivnosti	Tok uticaja	Receptor	Opis uticaja
Društveno-ekonomski uticaji			
<p>Izgradnja: najava projekta i početak građevinskih aktivnosti</p> <p>Radovi: operativne aktivnosti</p>	<p>Najava projekta mogla bi generirati očekivanja ekonomskih mogućnosti.</p>	<p>Ekonomski aktivno stanovništvo, direktne i indirektne zajednice</p>	<p>SE01 - Imigracija stanovništva izazvana projektom</p> <p>Priliv lokalne, regionalne i međunarodne radne snage (kao i nezaposlenog stanovništva) može se pojaviti u različitim fazama projekta, povećavajući potražnju za lokalnim uslugama, ograničavajući njihov pristup/dostupnost i potencijalno povećavajući tenzije s lokalnim zajednicama.</p>
<p>Izgradnja: podizanje ograde i početak upotrebe teških vozila.</p> <p>Radovi: ograničen pristup radnim područjima</p> <p>Zatvaranje: ograničen pristup do završetka aktivnosti zatvaranja</p>	<p>Pristup javnosti gradilištu bit će ograničen ogradom i sigurnosnim kabinama. Vozila Projekta će koristiti lokalne puteve.</p>	<p>Direktne i indirektne zajednice</p>	<p>SE02 - Smanjenje pristupa javnosti</p> <p>Lokalitet projekta neće biti dostupan lokalnoj javnosti koja ga je ranije koristila (npr. za prelazak na druge lokacije ili u svrhe rekreativnog lova). Uključuje smanjenje pristupa neformalnim aktivnostima plivanja u povijesnoj jami željezne rude oko koje je planiran transportni put.</p>
<p>Izgradnja i radovi: upotreba zaštitarskog osoblja na licu mjesta</p>	<p>Zaštitari će biti postavljeni na mjestu Projekta radi osiguranja ulaza.</p>	<p>Direktne i indirektne zajednice</p>	<p>SE03 - Prisustvo zaštitara</p> <p>Zaštitarsko osoblje može stupiti u interakciju s lokalnim zajednicama i može doći do potencijalne pretjerane ili neproporcionalne upotrebe sile.</p>
<p>Izgradnja: početak upotrebe teških vozila i vozila radne snage</p>	<p>Tokom građevinskih aktivnosti, teška vozila i radna snaga putovaće postojećim putevima dok se ne izgradi novi put.</p>	<p>Lokalni učesnici u saobraćaju, direktne i indirektne zajednice.</p>	<p>SE04 - Pogoršanje postojećih javnih cesta i povećan promet</p> <p>Korištenje teških vozila može pogoršati i oštetiti postojeće puteve. Njihova upotreba će povećati promet i vrijeme prevoza lokalnih korisnika zemljišta.</p>
<p>Izgradnja: povećana populacija i upotreba vozila tokom izgradnje transportnog puta</p> <p>Radovi: povećana populacija znači više učesnika u saobraćaju</p>	<p>Višenamjenski transportni put i povećano prisustvo vozila na postojećim putevima zbog imigracije.</p>	<p>Lokalni učesnici u saobraćaju, direktne i indirektne zajednice</p>	<p>SE05 – Povećan promet</p> <p>Korištenje privatnih vozila od strane radnika može opteretiti saobraća, smanjiti dostupnost parking mjesta i povećati troškove servisiranja vozila u tom području.</p>
<p>Početak građevinskih aktivnosti</p>	<p>Građevinske aktivnosti će zahtijevati 208 radnika na mjestu izgradnje, između kvalifikovane i nekvalifikovane radne snage.</p>	<p>Ekonomski aktivno stanovništvo, Uopšteno lokalna preduzeća.</p>	<p>SE06 - Povećane ekonomske mogućnosti</p> <p>Lokalno zapošljavanje moglo bi dovesti do povećane stabilnosti prihoda i veće potražnje za specifičnim profesionalnim vještinama. Rast lanca snabdijevanja može dovesti do veće potražnje za lokalnom robom i uslugama, što će ustupiti mjesto indirektnim ekonomskim mogućnostima. Ove mogućnosti mogu potaknuti mlade odrasle osobe i sektore ekonomski</p>

Projektne aktivnosti i potencijalni uticaji			
Projektne aktivnosti	Tok uticaja	Receptor	Opis uticaja
	Biće nabavljene lokalne zalihe.		aktivnog stanovništva—koje je prethodno otišlo u potrazi za poslom—da se vrate u područje projekta.
Radovi i nabavka	Očekuje se da će novi radnici raditi na lokalitetu Projekta. Projekat će zahtijevati dodatnu nabavku roba i usluga.	Radna snaga projekta, ekonomski aktivno stanovništvo.	SE07 - Diversifikacija ekonomskih mogućnosti Novi direktni i indirektni poslovi bit će potrebni tokom rada rudnika, dovodeći do veće potražnje za kvalificiranim osobljem. Kako bude dolazilo do prelaska na radna mjesta, radni sektor bi se mogao diverzificirati, a lokalni lanac nabavke više specijalizirati.
Izgradnja, radovi i zatvaranje	Plaćanje poreza i autorskih prava.	Državne, kantonalne i lokalne uprave, ekonomski aktivno stanovništvo, lokalna preduzeća uopšteno, direktne zajednice.	SE08 - Makroekonomija Pozitivan uticaj autorskih prava na Projekat i poreze koji će se plaćati na državnom i kantonalnom nivou, a zatim distribuirati na opštinski nivo. Dalji ekonomski uticaji iz projekta, rashoda zaposlenih i izvođača, i poreznih doprinosa zaposlenih.
Izgradnja: najava Projekta i građevinskih aktivnosti Radovi: projektne aktivnosti u toku	Projektne aktivnosti će se odvijati u području sa istorijskim rudarskim aktivnostima i nedovoljno korištenom infrastrukturom.	Ekonomski aktivno stanovništvo, lokalna preduzeća uopšteno, direktne zajednice.	SE09 - Povećana zajednička vrijednost i osjećaj mjesta Povratak stanovništva (posebno radno sposobnog stanovništva) u područje i ponovno oživljavanje rudarskih aktivnosti mogli bi imati nenovčane koristi. Npr. obnova neiskorištene infrastrukture, obnova zajedničkih vrijednosti zajednice (cijenjene profesije) i nastavak rudarske tradicije koja bi mogla ojačati koheziju zajednice.
Radovi: korištenje novoizgrađenog transportnog puta	Novi, neosvijetljeni put bit će izgrađen kao alternativni put sa javnim pristupom.	Korisnici kopnenih puteva, lokalna preduzeća.	SE10 - Povećana javna infrastruktura Aktivnosti izgradnje i poboljšanja puteva će koristiti lokalnim učesnicima u saobraćaju, smanjujući promet na postojećim putevima i povećavajući pristupne puteve.
Zatvaranje rudnika	Radnici će biti otpušteni postupno po prestanku radova.	Radna snaga projekta, direktne zajednice, lokalna preduzeća.	SE11 - Gubitak posla Radna snaga i zaposlenici bit će postupno otpušteni kako rudnik zatvara svoje aktivnosti. Ekonomska ovisnost o rudarskim aktivnostima može rezultirati ekonomskim gubicima za lokalna preduzeća i zajednice.
Rehabilitacija nakon zatvaranja	Obnovljena područja i ponovna upotreba	Direktne zajednice, lokalna preduzeća.	SE12-Prekid vezivanja na osnovu mesta Potencijalna nezaposlenost, prelazak na posao i obnova projektnih područja i povezanih objekata mogu poremetiti osjećaj pripadnosti zajednici i povećati potrebu za lokalnim

Projektne aktivnosti i potencijalni uticaji			
Projektne aktivnosti	Tok uticaja	Receptor	Opis uticaja
	industrijskih objekata.		preduzećima da diverzificiraju svoje sektorske usluge.

Potencijalni efekti identifikovani tokom faze procjene uticaja navedeni su u nastavku.

Uticaji na zdravlje, sigurnost i ljudska prava zajednice			
Projektne aktivnosti	Tok uticaja	Receptor	Opis uticaja
Izgradnja: najava projekta i izgradnja aktivnosti Radovi: operativne aktivnosti	Radnici će biti smješteni u mjesnim zajednicama iz kojih će i putovati.	Radna snaga projekta, direktne i indirektne zajednice.	CHR01 - Porast zaraznih bolesti Do interakcije radne snage moglo bi doći sa lokalnim zajednicama, što potencijalno može rezultirati povećanjem stope zaraznih bolesti, poput spolno prenosivih infekcija (SPI), respiratornih bolesti i epidemija (COVID-19).
Izgradnja: najava i izgradnja Projekta Radovi: operativne aktivnosti	Promjene u potrošačkim navikama zasnovane na povećanju prihoda.	Radna snaga Projekta, direktne i indirektne zajednice	CHR02 - Povećanje nezaraznih bolesti Promjene navika koje utiču na zdravlje (alkohol, pušenje, droga) i povećavaju rizik od nezaraznih bolesti (hipertenzija, dijabetes, moždani udar, rak itd.).
Građevinske i radne aktivnosti	Praksa zapošljavanja i jaz u prihodima mogu rezultirati nejednakim beneficijama. Može uticati na radno okruženje.	Radna snaga Projekta, direktne zajednice, lokalne organizacije.	CHR03 - Nejednakost i potencijalni doprinos postojećim pitanjima ljudskih prava Potencijalne pristrasnosti u radu i radnoj praksi mogle bi ograničiti sposobnost Projekta da poštuje prava manjina, slobodu kretanja, dječiju zaštitu, zdravlje, jednakost pred zakonom i nediskriminaciju, kao i radnička prava (npr. sloboda udruživanja, dječiji rad, prisilni rad).
Građevinske i radne aktivnosti	Veći potrošni prihod u postojećim domaćinstvima, promjena potrošnje i priliv radnika.	Radna snaga Projekta, direktne zajednice, lokalne organizacije	CHR04 - Pogoršani uslovi za RNK Zajedno s prilivom stanovništva, veći prihod i konzumacija alkohola povezani su sa povećanim brojem slučajeva nasilja u porodici i porodičnog nasilja.
Izgradnja: zemljani radovi, skladištenje površinskog tla Radovi: vađenje rude i upravljanje otpadom	Društveni receptori osjećaju različite uticaje na okoliš.	Radna snaga Projekta, direktne zajednice.	CHR05 - Povećana izloženost zajednice zagađenju Radna snaga Projekta i članovi zajednice mogu biti izloženi potencijalnim emisijama u zraku, kontaminacijom vode i tla, te opasnim tvarima, pogoršavajući zdravstvene i sigurnosne uslove u zajednici.
Izgradnja i radovi: upotreba zaštitarskog osoblja na građevinskom lokalitetu	Zaštitari će biti postavljeni na mjestu Projekta radi osiguranja ulaza.	Direktne i indirektne zajednice.	CHR06 - Sigurnosni sukob Zaštitarsko osoblje može stupiti u interakciju s lokalnim zajednicama te može doći do potencijalne upotrebe pretjerane ili neproporcionalne sile.

Faze konstrukcija i operacija	Višesvrсни transportni put i povećan broj vozila na postojećim cestama zbog migracije.	Lokalni učesnici u saobraćaju, direktne i indirektne zajednice	CHR07 - Veći broj saobraćajnih nesreća na cestama Pojačan promet i dupla upotreba transportnog puta dovest će do povećanog rizika od saobraćajnih nesreća. Veća populacija neizbježno će dovesti do toga da će više pješaka predstavljati veći rizik od povećanih nesreća.
Konstrukcije i operacije	Ograničene zdravstvene ustanove.	Direktne zajednice, indirektne zajednice i zaposleni (i njihove porodice) te članovi porodice.	CHR08 - Utjecaj na lokalne zdravstvene usluge Povećan broj stanovništva i potencijala za rudarskim aktivnostima dovede do povećanog opterećenja već ograničenih zdravstvenih ustanova u Varešu.

6.16 Plan upravljanja kulturnom baštinom

Eastern Mining prepoznaje važnost kulturnog naslijeđa za sadašnje i buduće generacije kao izvor vrijednih naučnih i historijskih informacija, oruđe za ekonomski i društveni razvoj i kao sastavni dio kulturnog identiteta i običaja stanovništva. Eastern Mining ima za cilj osigurati sve gore navedeno radi zaštite kulturnog naslijeđa tokom čitavog Projekta. Nadalje, kompanija prepoznaje važnost poštivanja nacionalnih i međunarodnih zakona i propisa koji se odnose na kulturnu baštinu.

Ovaj plan upravljanja primjenjuje se na sve zaposlenike i izvođače, kao i kooperante koji rade za Eastern Mining, kao i na sve aktivnosti vezane za kompaniju koja pokriva koncesiono područje Projekta koja se bavi specifičnim pitanjima vezanim za lokacije kulturne baštine i njihovo upravljanje.

Svrha Plana upravljanja kulturnom baštinom je da identifikuje i dokumentuje lokalitete kulturne baštine unutar koncesionog područja i razvije mjere za očuvanje i zaštitu kulturnog naslijeđa u okviru koncesionog područja.

Eastern Mining namjerava provoditi svu svoju praksu u skladu s najboljim međunarodnim praksama, poštujući principe i politiku Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) i Međunarodne finansijske korporacije (IFC).

Ovaj plan ima za cilj pružiti smjernice i potrebne menadžerske alate i postupke koji će omogućiti Eastern Mining-u i njegovim izvođačima da ispune ove obaveze.

Ciljevi Plana upravljanja kulturnom baštinom su:

1. zaštititi identifikovanu i neidentifikovanu kulturnu baštinu od oštećenja;
2. odgovarajuće upravljanje kulturnom baštinom, kao što je očuvanje i očuvanje kulturnog naslijeđa kroz napore da se obezbede efikasne i otvorene konsultacije sa lokalnom zajednicom;
3. blagovremeno informisanje lokalnih zajednica o aktivnostima te da brzo i efikasno odgovaraju na probleme ili pritužbe;

4. pružiti efikasan okvir za praćenje, reviziju i izvještavanje radi procjene efikasnosti sprovedenih kontrola;

5. definirati uloga i odgovornosti;

6. navesti potrebne aktivnosti i mjere za efikasno upravljanje rizicima i uticajima na kulturnu baštinu;

7. razviti mehanizam za zainteresovane strane u vezi sa kulturnom baštinom i postupak sanacije, informisanje lokalnog stanovništva o tome;

Plan upravljanja kulturnom baštinom uzima u obzir Opšti pristup Eastern Mining-a postupcima i metodologiji upravljanja kulturnom baštinom.

6.16.1 PROCEDURA SLUČAJNIH PRONALAZAKA

Razvijena je procedura slučajnih pronalazaka. Ovo se odnosi na sve zaposlenike Eastern Mining-a, posjetioce, izvođače i podizvođače. Ova procedura opisuje korake koje je potrebno poduzeti u slučaju slučajnog otkrivanja mjesta kulturne baštine tokom poduzimanja aktivnosti Eastern Mining-a. Postupak slučajnog pronalaska je postupak specifičan za projekt koji opisuje radnje koje kompanija mora poduzeti u slučaju da se tokom izgradnje ili rada projekta otkriju resursi kulturne baštine, posebno arheološki, a koji su ranije bili nepoznati. Procedura—opisana u IFC standardu efikanosti 8 i EBRD zahtjevu efikanosti 8—je procedura koja spriječava ometanje slučajnih nalaza sve dok se ne odradi procjena od strane nadležnog profesionalca, a radnje su sprovedene u skladu sa zahtjevima.

Ako bilo koja osoba otkrije neki fizički resurs kulture, poput (ali ne ograničavajući se na to) arheoloških nalazišta, historijskih lokaliteta, ostataka i objekata ili groblja i/ili individualnih grobnica tokom iskopavanja ili izgradnje, trebala bi poduzeti sljedeće korake:

1. zaustaviti sve radove u blizini lokacije dok se ne pronađu rješenja za očuvanje ovih artefakata ili zatraži savjet od nadležnih tijela;
2. odmah obavijestiti menadžera za zaštitu okoliša i socijalnih pitanja koji će obavijestiti nadležne institucije;
3. napraviti izvještaj o incidentu i fotografisati radilište;
4. razgraničiti otkriveno mjesto ili područje; osigurati radilište kako bi spriječilo ili bilo kakvo oštećenje ili gubitak prenosivih predmeta;
5. odluke o načinu rukovođenja lokalitetom donose nadležne institucije; to može uključivati promjene u izgledu (na primjer, kada se pronađu nepokretni ostaci od kulturnog ili arheološkog značaja) konzervacija, očuvanje, restauracija i spašavanje; i
6. radovi se mogu nastaviti tek nakon izdavanja odobrenja ili dozvole od strane nadležnih institucija.

Jedan od glavnih zahtjeva procedure je izvještavanje. Svi lokaliteti moraju biti registrovani. Zapisnik fotografija, kopije komunikacija s tijelima koja donose odluke, zaključci i preporuke/smjernice, izvještaji o implementaciji bi mogli biti neophodni, ovisno o arheološkom ili kulturnom značaju pronalaska.

6.17 Plan upravljanja saobraćajem

Tokom faze izgradnje, postojeći putevi će se u početku biti korišteni za pristup rudniku Rupice i VPP-u, ali radovi takođe uključuju i nadogradnju dionica predloženog transportnog puta i izgradnju novih dionica. Kamioni za prijevoz nosivosti do 30 tona prevoziće rudu i otpadni materijal 24,5 km između fabrike za preradu i područja rudnika Rupice. Put će se koristiti i za prijevoz radnika, zaliha, kao što su dizel i potrošni materijal, servisna vozila i opremu za održavanje. Transportni put, koji je projektiran kao makadam s nekim izdancima, stalno će biti održavan. Put će biti projektiran od strane lokalne inženjerske grupe, a izgraditi će ga i održavati lokalni izvođači radova. To će uključivati stalno održavanje i održavanje puta čistim u zimskim uslovima.

Transportni put osmišljen je kako bi se izbjegle zajednice koliko god je to moguće, posebno na dužini od grada Vareša do Rupica. Iako će to biti javno dostupan put, postaviće se signalizacija koja će upozoravati korisnike teških vozila na cestu. Trasa puta prolazi kroz sljedeće katastarske opštine: Borovica, Pogar, Dragovići, Vareš, Mir i KO Pržići. Transportni put je podijeljen na dvije dionice (nesusjedne), novoprojektovana dionica puta je cca. 15,5 km, a dionica na postojećim putevima od cca. 9,5 km. Određeni dio trase koji prati postojeće ceste biće potrebno sanirati i proširiti kako bi se u oba smjera omogućio prolaz teretnih kamiona. Izračunata brzina za novoprojektovani put je 30 km/h.

Faze projekta će zavisiti od transportnog puta za građevinski materijal, eksploziv i prevoz radne snage, kao i rada velikog broja teških građevinskih mašina u relativno kratkom roku. Transport građevinskog materijala sa projektnih lokacija i lokalnih dobavljača odvijat će se na postojećoj putnoj mreži, koja uključuje makadamske ceste (npr. trasa između Vareša i Tuzle). Svrha Plana upravljanja saobraćajem je sprovođenje mjera ublažavanja utvrđenih u procjeni uticaja, ispunjavanje sprovedivih zakonodavstava i standarda, određivanje uloga i odgovornosti, identifikacija transportnih ruta i implementacija sigurnosnih mjera na licu mjesta, omogućivanje obuke za vozače i radnike monitoring usklađenosti sa planom i rezultatima koji iz ovoga proizilaze.

Na osnovu planiranih aktivnosti, povećani obim saobraćaja i prisustvo teških vozila na putevima evaluirani su kao potencijalni uticaj. Međutim, mogli bi se desiti neplanirani događaji poput saobraćajnih nesreća koji uključuju transport građevinskog materijala i mehanizacije na cestama koje će koristiti i privatni korisnici. Povećani rizici mogu se pojaviti na ruti za vađenje materijala / otpada u sjevernom dijelu Vareša, na prijelazima, i pri upotrebi glavne ceste. Veći obim prometa mogao bi povećati rizik za korisnike puta, što bi rezultiralo:

- nenamjernim sudarima vozila koji rezultiraju ozljedama i smrtnim slučajevima;
- prosipanje opasnih materijala ili opasnog otpada;
- gubitak ili oštećenje javne i privatne imovine;
- sukobi sa lokalnim ljudima ili životinjama na područjima prelaska ili u slučaju nedostatka prijelaza, trotoara ili prometnih znakova.

Osim toga, buka i vibracije koje proizlaze iz kamiona za opskrbu povezane s razvojem, u obliku saobraćaja na javnim putevima, mogu takođe uticati na buku i vibracije u blizini postojećih receptora. Teški teretni i teretni kamioni pristupiće lokalitetu putem javne putne saobraćajne mreže, oni će ostati unutar područja lokaliteta tokom cijelog Projekta. Svi naknadni efekti na nivoe buke u okolini (u blizini

mreže javnih puteva) pojaviće se u kratkom vremenskom periodu tokom postavljanja i tokom stavljanja rudnika van pogona.

Pretpostavlja se da će kretanje lakih vozila (koja se koriste za prijevoz zaliha i osoblja na javnim cestama) biti ograničeno na dnevne sate iz sigurnosnih razloga.

Nasipi tla izgrađeni uz transportni put mogu se postaviti kako bi se osiguralo dodatno smanjenje buke između kamiona za transport i najbliže zajednice; ovo će biti inkorporirano u dizajn puta.

Potencijalna razmatranja vezana za emisije kvaliteta zraka koja se odnose na promet kategoriziraju se kao:

Odbjegla prašina – Čestice nastale transportom i rukovanjem materijalom i neasfaltiranim cestovnim prometom. Erozivno djelovanje prometa vozila na transportnim putevima smatra se značajnim potencijalnim izvorom prašine jer mehaničko djelovanje točkova na površinu puta uzrokuje izbacivanje prašine (koja leži na površini ceste) i uvlačenje u pokretni protok zraka. Taloženje ove prašine ovisi o veličini čestica i meteorološkim uslovima. Erozivnost nezapečaćenih transportnih puteva ovisi o broju i veličini točkova, brzinama vozila i sadržaju vlage u površini materijala.

Dodatne mjere kontrole prašine će se sistematski koristiti u Projektu tokom izgradnje i rada, kako je navedeno u AQMP-u; i uključuju:

Programi kontrole puteva – Poduzeće se odgovarajuće tehnike suzbijanja prašine, uključujući prskanje puteva/vegetacije vodom i/ili primjenu stabilizacijskih sredstava, poput soli (zimi), šljunka ili ekološki inertnih kemikalija, prema potrebi. Osim toga, bit će isporučena anekvatna oprema i osoblje za održavanje puteva radi kontrole prašine na transportnim i pristupnim putevima.

Ograničenja brzine i off-road puteva – Uspostavljanje i provođenje sigurnosnih pravila Projekta, što uključuje postavljanje i provođenje ograničenja brzine na transportnim i pristupnim putevima Projekta te ograničavanje terenskog kretanja do maksimalne praktične mjere, ograničiće potencijal za dodatne odbjegle emisije prašine, kao i opasnosti po javnu bezbjednost. Oni zaposlenici čiji poslovi uključuju vožnju, kao i transportni izvođači, biće obaviješteni o sigurnosnim pravilima i o zabrani vožnje izvan utvrđenih puteva. Upute o sigurnosti vožnje i poštivanju ograničenja brzine biće uključene u orijentaciju novih zaposlenika i godišnju obuku osvježavanja te obuku za zadatke za određeno radno mjesto.

7 SPREMNOST, OBUKA I SVIJEST

Eastern Mining osiguraće da sve osobe koje obavljaju poslove—koji imaju potencijal izazvati značajan uticaj na okoliš—imaju odgovarajuće obrazovanje, obuku ili iskustvo i da o tome vode odgovarajuću evidenciju. Eastern Mining će identifikovati potrebe obuke povezane sa ESIA-om i ESMS-om te će osigurati obuku ili poduzeti druge radnje kako bi se zadovoljile te potrebe i zadržali postignuti rekordi.

Eastern Mining će uspostaviti, implementirati i održavati procedure kako bi osobe koje rade za njega ili u njegovo ime bile svjesne:

- važnosti usklađenosti sa politikom i procedurama zaštite okoliša i socijalne politike i sa zahtjevima ESMS-a;
- značaja ekoloških i društvenih aspekata i povezanih potencijalnih ekoloških i društvenih efekata povezanih sa njihovim radom, te prednosti poboljšanih performansi pojedinca;
- njihove uloge i odgovornosti u postizanju usklađenosti sa zahtjevima ESMS-a; i
- potencijalnih posljedica odstupanja od navedenih procedura.

8 MONITORING I PREGLED

Praćenje, izvještavanje i pregled svih planova upravljanja ključna je komponenta ESMS-a Eastern Mining-a. Ekološki i društveni monitoring biće normalna komponenta praćenja i evaluacije Projekta. Monitoring Projekta će se provoditi kako bi se osiguralo da su mjere ublažavanja sadržane u odobrenim projektnim planovima upravljanja okolišem i društvom, da se planovi reagovanja u hitnim slučajevima zdravlja i sigurnosti adekvatni, efikasni te da funkcionišu. Monitoring ekološkog i društvenog učinka biće integrisan u radnjama Eastern Mining-a i svim fazama projektnog ciklusa.

ESMS i prateći planovi su živi dokumenti koji će se redovno pregledati i ažurirati tokom svih faza Projekta. Zajedno, sistem upravljanja okolišem i društvenim aspektima Vareš projekta—i njegovi prateći planovi i procedure—osmišljeni su kako bi pružili odgovarajući nivo detalja i kontrole koji se bavi ekološkim i društvenim uticajima projekta Eastern Mining-a, zahtjevima regulatorne usklađenosti, interesima sudionika i drugim praktičnim ekološkim i društvenim pitanja upravljanja povezanih sa projektom Vareš.

Odgovornost za praćenje projektnih aktivnosti bit će podijeljena između izvođača i njihovih podizvođača, H&S-a i Eastern Mining tima za upravljanje okolišem i društvom. Za intervencije infrastrukturnog tipa, izvođači i njihovi podizvođači razvije interni sistem monitoringa i revizije za praćenje implementacije svih odobrenih planova upravljanja okolišem, društvom, zdravljem i sigurnošću i podnositi izvještaj rukovodstvu za okoliš i socijalna pitanja Eastern Mining-a.